

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΟΝΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΥ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΤΣΙΚΟΥΡΛΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΤΟΚΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2017

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως κύριο μέλημα της να ασχοληθεί με την επίπτωση της οικονομικής κρίσης στο ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας. Η πραγματικότητα είναι ότι έχουν μειωθεί σημαντικά τα κονδύλια σχετικά με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ασφαλισμένων όσο και των συντάξιμων αποδοχών για άτομα τα οποία έχουν βγει στη σύνταξη. Στην περίπτωση μας, αποφασίσαμε να ασχοληθούμε εμπειρικά με την περίπτωση του Μετοχικού Ταμείου Στρατού. Βέβαια, εκτός του συγκεκριμένου ταμείου θεωρήσαμε ότι θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να ερευνήσουμε και την αποτελεσματικότητα καθώς και το σύνολο των δαπανών των ασφαλιστικών φορέων της Ελλάδας μετά από την κρίση χρέους του 2010. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας δείχνουν ότι αν και έχει αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των οικονομικών πόρων των ταμείων, ωστόσο υπάρχει μια ραγδαία μείωση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς τον ασφαλισμένο. Ίδια πορεία ακολουθούν και οι συντάξιμες αποδοχές για κάθε κλάδο του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος.

Abstract

This thesis is focused to deal with the impact of the economic crisis on the social security system in Greece. The health care expenditures, as well as, the pensions have been extremely reduced. In our case, we decided to deal empirically with the case of the Hellenic Army Fund. Also, we decided to examine the efficiency and the total costs of insurance institutions in Greece after the debt crisis of 2010. The results of our research show that an effective management of financial resources took place. However, there is a rapid quality reduction of the health care services to public. Finally, we found out that the pensions expenditures have been diminished through every part of the Greek social security system after the debt crisis of 2010.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στον πατέρα μου που μου δίδαξε να ονειρεύομαι και να αγωνίζομαι για τον εκάστοτε στόχο μου.

Στον σύζυγό μου για τη στήριξή του.

Στους γιους μου για την συμπαράστασή τους και την κοινή μας αγωνία για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού μου τίτλου.

Στον Ταξίαρχο Ιωάννη Αζναουρίδη για την πολύτιμη καθοδήγησή του.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	1
Abstract	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	3
Πίνακας περιεχομένων	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	9
1.1 Η οικονομική κρίση του 1929 στις ΗΠΑ	9
1.2 Οι παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις μετά την κατάργηση του κανόνα του χρυσού	10
1.3 Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 και η κρίση χρέους του 2010 .	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	16
2.1 Το Ελληνικό Δημόσιο Χρέος και Έλλειμμα από τη μεταπολίτευση του 1974 και έπειτα	16
2.2 Τα οικονομικά του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας	18
2.3 Τα ασφαλιστικά συστήματα άλλων χωρών παγκοσμίως	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	23
3.1 Από το ΤΕΒΕ στον ΟΑΕΕ	23
3.2 Το Ίδρυμα Κοινωνικό Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)	24
3.3 ΤΣΜΕΔΕ	26
3.4 Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ).....	27
3.5 Ναυτικό Ταμείο (ΝΑΤ).....	29
3.6 Ταμείο Ασφάλισης Νομικών (ΤΝ)	30
3.7 Μετοχικό Ταμείο Στρατού (ΜΤΣ).....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ	33
4.1 ΑΠΟΨΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΤΣ – ΕΚΟΕΜΣ – ΕΛΟΑΣ.....	33
4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ	47
4.3 ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	72
5.1 Σχεδιασμός και προβληματισμός της έρευνας	72
5.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	72
5.3 Εξεταζόμενοι	73
5.4 Μέσα συλλογής δεδομένων.....	73
5.5 Διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	73
5.6 Στατιστικές Αναλύσεις.....	74
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	86
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την τελευταία επταετία η κρίση χρέους και οι μακροχρόνιες δομικές στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας, συνέβαλλαν στην δημιουργία όρων χρεοκοπίας. Αν και επί της ουσίας η χώρα τελεί σε καθεστώς χρεοκοπίας, από το 2010 η οικονομική πολιτική στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που δημιούργησε η προσφυγή της χώρας στον μηχανισμό στήριξης (ΔΝΤ, ΕΚΤ, Ευρωπαϊκή Ένωση) ακολουθεί μια στρατηγική αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας με κύριο χαρακτηριστικό την αύξηση των άμεσων και έμμεσων φόρων. Η μη προώθηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με μια αποτελεσματική πολιτική εξορθολογισμού των δημοσίων δαπανών, ενισχύει τις συνθήκες ύφεσης της οικονομίας. Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων κρίνεται αίολη.

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΣΚΑ) στην Ελλάδα, διέρχεται μια βαθύτατη και παρατεταμένη κρίση, η οποία εκδηλώνεται τόσο με την αδυναμία ποιοτικής και ποσοτικής ικανοποίησης των κοινωνικοασφαλιστικών αναγκών, όσο και με την ανισορροπία του οικονομικού ισοζυγίου, λόγω της προοδευτικής διόγκωσης των διαχειριστικών ελλειμμάτων. Η κρίση αυτή, σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλεται κατά κύριο λόγο σε εγγενείς αδυναμίες, με κυριότερη την κλαδική πολυδιάσπαση και την εσωτερική, κάθετη κατάτμηση των φορέων ασφαλιστικής κάλυψης, απόρροια της παντελούς απουσίας κεντρικού σχεδιασμού και της ανάπτυξης του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος επί τη βάση συντεχνιακών συμφερόντων, και κατά δεύτερο λόγο σε εξωγενείς παράγοντες, όπως τα νέα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα της παγκοσμιοποίησης και της ΟΝΕ, η ραγδαία επιδείνωση των δημογραφικών δεδομένων, η αύξηση της ανεργίας, η αλματώδης αύξηση των δαπανών υγείας κ.λ.π. Υπό την πίεση αυτής της κρίσης, που απειλεί με κατάρρευση το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αν δε ληφθούν άμεσα

διορθωτικά μέτρα, βρίσκεται σε εξέλιξη ένας νέος κοινωνικός διάλογος, με στόχο την αναμόρφωση γενικότερα του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος, πρωτίστως όμως του συνταξιοδοτικού, ώστε να προσαρμοστεί στα νέα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα. Ασφαλώς, ο διάλογος αυτός δεν είναι - και δε θα μπορούσε άλλωστε να είναι, αφού η Ελλάδα αποτελεί μέλος της ΕΕ - αποκομμένος από την ευρύτερη προβληματική, που διεξάγεται τα τελευταία χρόνια σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με το τρίπτυχο ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση και τον τρόπο που αυτά επηρεάζονται από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, δεδομένου μάλιστα ότι ήδη με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης του 1997 επεβλήθησαν συγκεκριμένες δεσμεύσεις στα κράτη-μέλη, με κυριότερη την απαγόρευση επίρριψης ελλειμμάτων στις μέλλουσες γενιές, πρακτική πολύ συνηθισμένη μέχρι σήμερα στον τομέα των συντάξεων. Επίσης ο διάλογος αυτός, στο βαθμό που εισηγείται μεταρρυθμίσεις στο θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης που είναι κατοχυρωμένος ως κοινωνικό δικαίωμα στο Σύνταγμα της χώρας, δεν μπορεί παρά να κινείται εντός των συνταγματικών πλαισίων και να λαμβάνει υπόψη του τα όρια που θέτουν οι διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου και κυρίως η διάταξη του άρθρου 22, παρ. 5 του Συντάγματος. Τέλος ο κοινωνικός διάλογος για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού αναγκαστικά πρέπει να λάβει υπόψη του τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, σε σχέση με την κοινωνική προστασία, αφού η Ελλάδα συμμετέχει σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς και έχει υπογράψει αντίστοιχες Διεθνείς Συμβάσεις που τη δεσμεύουν.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των φορέων που δομούν το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας κατά την περίοδο της κρίσης, αναγνωρίζοντας τις κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές προεκτάσεις μιας πιθανής κατάρρευσης του. Επίσης έχει σημαντικό ακαδημαϊκό και ερευνητικό ενδιαφέρον για το γεγονός ότι θα μελετήσει τους παράγοντες σχετικά με τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας. Η Ελλάδα είναι μια χώρα η οποία παρουσιάζει αυξανόμενη μείωση του πληθυσμού της λόγω υπογεννητικότητας. Από την άλλη, η σύγχρονη

οικονομική κρίση της Ελληνικής οικονομίας έχει οδηγήσει σημαντικό ποσοστό των νέων Ελλήνων να αναζητήσει εργασία στο εξωτερικό. Επίσης, η αύξηση της ανεργίας, η μείωση του επιχειρηματικού κύκλου καθώς και η αύξηση της μαύρης εργασίας έχει οδηγήσει το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Κοινωνικής Ασφάλισης οδηγήθηκε στη μείωση των συντάξεων, τη μείωση της κοινωνικής ασφάλισης καθώς και τη συρρίκνωση τη δωρεάν παροχής υγείας. Επομένως, παρατηρούμε ότι η ποιότητα του ασφαλιστικού συστήματος μειώνεται σημαντικά κατά τη διάρκεια της κρίσης, οδηγώντας πολλούς ασφαλισμένους στα όρια της κοινωνικής εξαθλίωσης. Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε ότι στη παρούσα διπλωματική παρουσιάζεται ειδικό κεφάλαιο σχετικά με τη βιωσιμότητα και την αποδοτικότητα του Μετοχικού Ταμείο Στρατού (ΜΤΣ) καθώς και μια εμπειρική μελέτη σχετικά με τη συνολική αποτελεσματικότητα των ασφαλιστικών φορέων μετά την κρίση χρησιμοποιώντας δομημένο ερωτηματολόγιο για 7 ασφαλιστικά ταμεία (ΝΑΤ, ΟΑΕΕ, ΙΚΑ, ΤΣΜΕΔΕ, ΟΓΑ, Ταμ. Νομικών και ΜΤΣ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.1 Η οικονομική κρίση του 1929 στις ΗΠΑ

Το χρηματιστηριακό κραχ του 1929 συμπίπτει χρονικά με την περίοδο του μεσοπολέμου, κατά την οποία το διεθνές οικονομικό σύστημα ήταν ιδιαίτερα εύθραυστο. Στον απόηχο της οικονομικής κατάρρευσης, στις ΗΠΑ πίστευαν ότι οι χρηματοπιστωτικές αγορές ήταν εγγενώς ασταθείς, με την επιφύλαξη απάτης και της χειραγώγησης από τους «εσωτερικούς» που διαχειρίζονταν την κατάσταση και που ήταν ικανοί να προξενήσουν βαθιά οικονομική κρίση καθώς και πολιτική και κοινωνική αναταραχή. Για την προστασία της χώρας από αυτούς τους κινδύνους, στα μέσα της δεκαετίας του 1930, η κυβέρνηση των ΗΠΑ δημιούργησε ένα αυστηρό χρηματοπιστωτικό σύστημα που λειτούργησε αποτελεσματικά μέχρι τη δεκαετία του 1960 (Crotty,2009). Αυτές οι οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις που πραγματοποιήθηκαν αντικατόπτριζαν τις θεωρίες της αγοράς της ενδογενούς οικονομικής αστάθειας που δημιουργήθηκε από τον John Maynard Keynes και Hyman Minsky.

Επακόλουθο αυτής της κρίσης ήταν η κατάρρευση του κανόνα χρυσού, όπου λειτούργησε εύρυθμα ως μέσο ελέγχου πιέσεων και διασφάλισης της μακροοικονομικής ισορροπίας σε ένα διεθνές περιβάλλον ελεύθερης διακίνησης αγαθών και κεφαλαίων παρόλο που αποτελούσε το νομισματικό οικοδόμημα του 19ου αιώνα. Οι δημοσιονομικές και νομισματικές αρχές στόχευσαν στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών σ' ένα επίπεδο και στην αποκατάσταση της διεθνούς μακροοικονομικής ισορροπίας(Schmidt,1983). Ωστόσο, οι αρχές “πέτυχαν” μόνο τον πρώτο στόχο, φθάνοντας όμως να προκαλέσουν έντονη πτώση του γενικού επιπέδου των τιμών, με αποτέλεσμα την οικονομική καθίζηση, η οποία μετατράπηκε γρήγορα σε δυσπραγία και

διήρκεσε σχεδόν 10 έτη, μέχρι την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Όλη τη δεκαετία του 1930 σημειώθηκαν υψηλά ποσοστά ανεργίας και μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αναγνωρίστηκε πλέον η ανάγκη για πολιτικές διαχείρισης της συνολικής ενεργούς ζήτησης που οδήγησαν την οικονομία στο επίπεδο εξισορρόπησης της ζήτησης και της προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών(Schmidt,1983).

Στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, η πλήρης απασχόληση, τα χαμηλά ποσοστά πληθωρισμού και η επέκταση του κράτους πρόνοιας στις δεκαετίες του 1950 και του 1960 αποτέλεσαν σήμα κατατεθέν μιας επιτυχημένης συνεργασίας μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών στις βιομηχανοποιημένες χώρες με καπιταλιστικές οικονομίες. Ωστόσο στη δεκαετία του 1970 παρατηρείται οπισθοδρόμηση στην οικονομική ανάπτυξη, αύξηση των ποσοστών ανεργίας και πληθωρισμού και δημοσιονομική κρίση του κράτους πρόνοιας δημιουργώντας προβλήματα στην συμφιλίωση της οικονομίας της αγοράς και στη διαχείριση και συντήρηση ενός ανεπτυγμένου κράτους πρόνοιας (Schmidt,1983).

1.2 Οι παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις μετά την κατάργηση του κανόνα του χρυσού

Η οικονομική κρίση και η κρίση της αγοράς εργασίας το 1973-1974 ήταν αποτέλεσμα πέντε αλληλένδετων εξελίξεων που έτειναν να υπονομεύσουν την επιτυχημένη συνεργασία μιας διαχειριζόμενης καπιταλιστικής οικονομίας και ενός κράτους πρόνοιας που είχε προκύψει το 1950 και 1960 . Αυτές ήταν η μισθολογική πολιτική της οργανωμένης εργασίας, η επέκταση του κόστους της μη μισθωτής εργασίας, η εμφάνιση νέων βιομηχανικών χωρών που αμφισβήτησε την ανταγωνιστικότητα των παλαιών βιομηχανικών κλάδων στα ανεπτυγμένα έθνη, η αύξηση των τιμών των πρώτων υλών και η αστάθεια που υπήρχε σε μια αγορά. Όλοι αυτοί οι παράγοντες οδήγησαν στη μείωση των ποσοστών απόδοσης κεφαλαίου. Το αποτέλεσμα μοιάζει με «πολιτικό κύκλο επιχειρήσεων»(Dror, 1981). Οι επιχειρηματίες ανταποκρίθηκαν

στην μείωση του κέρδους με χαμηλότερα επιτόκια επενδύσεων, στην εξαγωγή κεφαλαίων, και στις επενδύσεις νέας τεχνολογίας για εξοικονόμηση εργατικού δυναμικού. Το αποτέλεσμα αυτών ήταν η αύξηση του αριθμού των ανέργων, μείωση των ποσοστών οικονομικής ανάπτυξης και εσόδων, και τέλος οι δημόσιες αρχές αργά ή γρήγορα ήρθαν αντιμέτωπες με μια οικονομική κρίση του κράτους και με τις απαιτήσεις μιας περιοριστικής πολιτικής στάσης. Συνεπώς έπρεπε να αντιμετωπίσουν μια νέα πρόκληση, η οποία δεν μπορούσε πια να ρυθμιστεί με το παλιό μοντέλο διανεμητικής πολιτικής (Dror, 1981). Όλες οι προηγμένες βιομηχανικές δημοκρατίες επλήγησαν από οικονομικούς περιορισμούς στα μέσα της δεκαετίας του 1970, αλλά υπήρχε ένα μεγάλο εύρος διακύμανσης τόσο στις πολιτικές πρωτοβουλίες όσο και στα αποτελέσματα της πολιτικής (Schmidt, 1983).

Ειδικότερα, η εικοσαετία 1970-1989 ήταν ιδιαίτερα δύσκολη για τους υπεύθυνους χάραξης της οικονομικής πολιτικής σε όλο τον κόσμο, οι οποίοι βρέθηκαν αντιμέτωποι με δύο πετρελαϊκές κρίσεις. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 έκαναν την εμφάνισή τους δύο πετρελαϊκές κρίσεις. Αυτές έφεραν στο προσκήνιο το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού, δηλαδή τη συνύπαρξη πληθωρισμού και αυξημένης ανεργίας. Ως επίσημη ημερομηνία έναρξης της πρώτης κρίσης καταγράφεται η 17η Οκτωβρίου του 1973, όταν τα μέλη του ΟΑΡΕC (Οργανισμού Αραβικών Χωρών - Εξαγωγέων Πετρελαίου Οργανισμού Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών) ανακοίνωσαν ότι δεν θα προμήθευαν πλέον με πετρέλαιο τις χώρες που υποστήριζαν το Ισραήλ στη διαμάχη του με τη Συρία και την Αίγυπτο. Σε αυτές τις χώρες συμπεριλαμβάνονταν οι ΗΠΑ, οι σύμμαχοι τους στη Δυτική Ευρώπη και η Ιαπωνία. Έξι χρόνια μετά, το 1979, ακολούθησε η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, μια κρίση εξωτερικού χρέους στη Λατινική Αμερική (Balassa, 1985).

Οι ΗΠΑ και η Γερμανία και αργότερα η Γαλλία και η Βρετανία ακολούθησαν επεκτατική μακροοικονομική πολιτική για μια μακρά περίοδο που τερματίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Κατά τη

διάρκεια των δεκαετιών 1980 και 1990 πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία και κάποιες σαν αυτές είναι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αλλά επίσης και η χρηματοπιστωτικοποίηση «ως ένα πρότυπο συσσώρευσης κερδοσκοπικού χαρακτήρα που εμφανίζεται μέσω χρηματοδοτικών διαύλων και όχι μέσω εμπορίου και εμπορευματικής παραγωγής»(Hodgson,2009). Πιο αναλυτικά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 αυξήθηκε η δυνατότητα δανεισμού (easycredit)και εντάθηκε μετά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, καθώς η προηγούμενη πενταετία παρουσίασε απογοητευτικές οικονομικές επιδόσεις. Ήδη όμως το ποσοστό κέρδους είχε αρχίσει να μειώνεται και πάλι μετά το 1997 με αποτέλεσμα η διόγκωση του πλασματικού κεφαλαίου και η προσωρινή αυτονόμησή του από το πραγματικό κεφάλαιο και τα κέρδη που αυτό δημιουργούσε να οδηγήσει στη δημιουργία της «φούσκας» του χρηματιστηρίου και της «νέας οικονομίας» αρχικά και μετά το 2001 στη «φούσκα» του τομέα των κατοικιών(Hodgson,2009).

1.3 Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 και η κρίση χρέους του 2010

Η κρίση που ξεκίνησε από την Αμερική και κλιμακώνεται σήμερα στην Ευρώπη δεν μοιάζει να είναι παροδική. Η κατάρρευση της Lehman Brothers στις 15/09/2008 ήταν αρκετή έτσι ώστε να πυροδοτήσει συνεχής αλυσιδωτές αντιδράσεις στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Αγγλική Κυβέρνηση προώθησε στις διάσωση του χρηματοπιστωτικού της τομέα προσφέροντας κεφαλαιακή ενίσχυση στις Αγγλικές Τράπεζες. Έτσι, το Φλεβάρη του 2008, η αγγλική κυβέρνηση εθνικοποιεί της Northern Rock, γίνοντας με αυτό τον τρόπο η πρώτη τράπεζα της κρίση που περνάει υπό δημόσιο έλεγχο. Στις 14/10/2008 ανακοινώνονται τα προγράμματα διάσωσης των τραπεζών σε Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία και Ισλανδία. Η Αγγλική Κυβέρνηση εθνικοποιεί τις μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας, ύστερα από προτροπή της Τράπεζας της Αγγλίας, έτσι ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε κατάρρευση του αγγλικού τραπεζικού συστήματος.

Στη συνέχεια, η Ιρλανδική κυβέρνηση δηλώνει τον Δεκέμβρη του 2008 ότι η συνολική εγγύηση των Ιρλανδικών καταθέσεων είναι εφικτή, ενώ η επίσημη τοποθέτηση της Ιρλανδικής Κυβέρνησης είναι ότι το τραπεζικό σύστημα της χώρας είναι ασφαλές. Τα γεγονότα τη διαψεύδουν δύο χρόνια μετά, όταν η Ιρλανδική κυβέρνηση ανακοίνωσε και επίσημα ότι χρειάζεται τη βοήθεια του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έτσι ώστε να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα του τραπεζικού συστήματος της χώρας. Έτσι, ένα πακέτο διάσωσης 85 δις ευρώ εγκρίνεται για να σωθούν οι Ιρλανδικές τράπεζες.

Συνεχίζοντας, η Ελληνική κρίση ξεκίνησε ως δημοσιονομική αλλά κατέληξε να είναι και τραπεζική, ιδιαίτερα μετά τον Μάρτη του 2012 όταν και αποφασίστηκε το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων (PSI). Η Ελληνική Κυβέρνηση έλαβε 25 δις ευρώ από Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) έτσι ώστε να κεφαλαιοποιηθούν αποτελεσματικά οι ελληνικές τράπεζες και να αποφύγει το Δημόσιο την επαναφορά τους υπό τον έλεγχο του.

Το τελευταίο γεγονός της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε στην Κύπρο με την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος τον Μάρτη του 2013. Το πακέτο διάσωσης του Κυπριακού τραπεζικού συστήματος ανήλθε στα 23 δις ευρώ. Αποτέλεσμα της Κυπριακής τραπεζικής κρίσης ήταν η χρεωκοπία της Λαϊκής Τράπεζας και η συρρίκνωση του τραπεζικού τομέα με τη μέθοδο του κουρέματος των καταθέσεων.

Επιπρόσθετα, η χρηματιστηριακή κρίση, που ξεκίνησε στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης των ΗΠΑ το καλοκαίρι του 2007 και συνεχίζει ακόμη και σήμερα να παίζει καταλυτικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, μετατράπηκε ραγδαία σε κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και μεταφέρθηκε στην πραγματική οικονομία με ταχύ ρυθμό. Μια σειρά από γεγονότα, που μέχρι πριν από τρία χρόνια φάνταζαν απίθανο να συμβούν, οδήγησαν τους παγκόσμιους ρυθμούς ανάπτυξης σε απότομη πτώση και εκτόξευσαν την ανεργία και

την ανασφάλεια στο σύνολο σχεδόν των χωρών. Στην προσπάθεια άμεσης αντιμετώπισης της κρίσης ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα και πολιτικές οι οποίες ήταν αδιανόητο πριν την κρίση ότι θα κρινόταν απαραίτητο να εφαρμοστούν, όπως η κρατικοποίηση τραπεζών. Οι προηγούμενες αντιλήψεις για μια νέα εποχή χαμηλής μεταβλητότητας των οικονομικών μεγεθών, συνεχούς ευημερίας και αυτορρύθμισης των αγορών κατέρρευσαν μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης. Μόνο μία φορά στο παρελθόν η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε μπροστά σε τέτοιο κίνδυνο, πριν από 80 χρόνια: την περίοδο που ονομάστηκε η Μεγάλη Ύφεση στη δεκαετία του 1930 (Hodgson, 2009). Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, αναπτύχθηκε γρήγορα και δημιούργησε ένα παγκόσμιο οικονομικό σοκ σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, δημιουργώντας έτσι μια σειρά από πτωχεύσεις τραπεζών και πτώσεων των χρηματιστηριακών αγορών. Η ραγδαία επιβράδυνση όλων των οικονομιών οφείλεται κυρίως στην μείωση του διεθνούς εμπορίου και στην αδυναμία των ευρωπαϊκών χωρών να αυξήσουν τις εξαγωγές προϊόντων (Lin et al., 2013).

Η παραπάνω κρίση, επηρέασε σημαντικά και την οικονομία της Ελλάδας, δημιουργώντας μια νέα μεγάλη οικονομική κρίση. Από τις αρχές του 2008, φάνηκε ότι για την επιβίωση της ελληνικής οικονομίας, απαιτούνταν η εφαρμογή ενός πολυετούς προγράμματος για την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Ενδεικτικά, το 2008, το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερέβη το 4% του ΑΕΠ, ενώ το 2009, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά 97% (Seferlis et al., 2014). Στις αρχές του 2010, φάνηκε ότι τα δημοσιονομικά ελλείμματα, δεν μπορούσαν να καλυφθούν από την χρηματοδότηση των αγορών. Έτσι, τον Απρίλιο του 2010, η ελληνική κυβέρνηση αιτήθηκε οικονομικής στήριξης σε όλες τις χώρες της ευρωζώνης και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), και τον επόμενο μήνα υπογράφηκε το πρώτο μνημόνιο. Το γεγονός αυτό παρόλη την πολιτική και κοινωνική αναταραχή που προκάλεσε, ήταν πολύ σημαντικό ώστε να αποφευχθεί η χρεοκοπία και να εξισορροπηθεί η οικονομία της χώρας (Seferlis et al., 2014; Abboushi, 2011).

Το οικονομικό και κοινωνικό κόστος του πρώτου Μνημονίου ήταν δυσβάσταχτο για όλους τους πολίτες της χώρας. Ωστόσο, τα προβλήματα των τελευταίων ετών και οι απώλειες στην παραγωγή, στην απασχόληση και στα εισοδήματα δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν διαφορετικά, αφού η χώρα θα οδηγούνταν στην χρεοκοπία. Όπως υποστηρίζει ο Baltas (2013), μετά την υπογραφή του πρώτου Μνημονίου το 2010, η ελληνική οικονομία συνέχιζε να αντιμετωπίζει τρεις σημαντικές προκλήσεις, την αποκατάσταση της ανάπτυξης, την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και την διασφάλιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η Ελλάδα βρίσκεται στο όγδοο έτος ύφεσης, με την ανεργία να αγγίζει πρωτοφανή επίπεδα και με τις μεταρρυθμίσεις να εφαρμόζονται με αργό ρυθμό. Η παραγωγή μειώθηκε κατά 6% το 2013, και κατά 4% το 2014, ενώ το δημόσιο χρέος βρίσκεται στο 170% του ΑΕΠ της χώρας. Επιπλέον, παρά τις μεταρρυθμίσεις που έχουν εφαρμοστεί για την αποκατάσταση του δημοσιονομικού τομέα, φαίνεται ότι θα πρέπει να εφαρμοστούν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Τέλος, από την τρέχουσα οικονομική κρίση, έχει πληγεί σημαντικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα, με τον κλονισμό της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και του τραπεζικού συστήματος (Gibsonetal., 2012).

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, εφαρμόστηκαν δυσβάσταχτες μεταρρυθμίσεις που έπλητταν τους πολίτες της χώρας. Η φορολογία είναι ίσως ο τομέας που παρουσίασε αύξηση την περίοδο της κρίσης, αφού στην εφαρμογή σχεδόν κάθε μεταρρύθμισης, απαιτείται η περαιτέρω αύξηση της φορολογίας (Matsaganis και Leventi, 2013). Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά τους περισσότερους τομείς της οικονομίας, και ιδιαίτερα τους τομείς της υγείας και της παιδείας. Στον τομέα δε της υγείας, οι μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημόσιων φορέων υγείας, αφού μειώθηκε σημαντικά το ανθρώπινο δυναμικό αλλά και οι πόροι, με αποτέλεσμα σε πολλά νοσοκομεία να μην υπάρχουν οι κατάλληλοι πόροι και οι κατάλληλες υποδομές που απαιτούνται (Nelson etal., 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2.1 Το Ελληνικό Δημόσιο Χρέος και Έλλειμμα από τη μεταπολίτευση του 1974 και έπειτα

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ότι η διεύρυνση των δημοσίων ελλειμάτων σε συνδυασμό με την μείωση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην επιδείνωση της δημοσιονομικής πολιτικής της ελληνικής οικονομίας. Αντίθετα, η αύξηση των δημοσίων δαπανών κατά τα τελευταία χρόνια, οδήγησε σε δραματική αύξηση των απαιτήσεων δανεισμού και σε υψηλά επίπεδα συσσωρευμένου δημόσιου χρέους, ενώ ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ ολοένα και αυξάνεται τα τελευταία χρόνια (Kouretas και Vlamis, 2010).

Το δημόσιο χρέος κατά την δεκαετία 1970-1980, βρισκόταν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, δηλαδή περίπου 25%. Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και με την αλλαγή της κυβέρνησης και την επικράτηση του ΠΑΣΟΚ με τον Ανδρέα Παπανδρέου εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής, το οποίο βασίστηκε κυρίως στην επαγωγή του εισοδήματος του μέσου όρου των ελληνικών νοικοκυριών, μέσω του εκτεταμένου δανεισμού από τις αγορές (Malliaropoulos, 2010). Αυτός ο δανεισμός αντικατοπτρίζεται στα υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης, σε μια προσπάθεια να αυξηθεί το πρότυπο διαβίωσης των νοικοκυριών. Επιπλέον, η παραπάνω διαδικασία τροφοδοτούνταν από τις εισερχόμενες ροές κεφαλαίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με την μορφή των αγροτικών επιδοτήσεων και από την χρηματοδότηση των υποδομών μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής σύγκλισης και συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Makrydakis et al., 1999).

Μεταξύ του 2001 και του 2007, το ΑΕΠ της Ελλάδας αυξήθηκε κατά 4,3%, σε σύγκριση με αυτό της Ευρώπης που αυξήθηκε κατά 3,1%. Οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης προέκυψαν από τις αυξήσεις στην ιδιωτική κατανάλωση και από τις δημόσιες επενδύσεις που χρηματοδοτούνταν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την κεντρική

κυβέρνηση. Κατά την τελευταία δεκαετία ωστόσο, οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης αυξήθηκαν κατά 87%, ενώ τα έσοδα της αυξήθηκαν μόνο κατά 31%, οδηγώντας σε αύξηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού πάνω από 3%, όπου είχε συμφωνηθεί με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, το δημόσιο χρέος και οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν από την αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση, από τα δαπανηρά συστήματα συνταξιοδότησης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, από την φοροδιαφυγή και γενικότερα από την απουσία βούλησης να διατηρηθεί η δημοσιονομική πειθαρχία(Nelsonetal., 2011).

Η έλλειψη της απαραίτητης δημοσιονομικής εξυγίανσης κατά τα χρόνια που η Ελλάδα βίωνε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, σε συνδυασμό με τις συνεχείς ψευδείς αναφορές των δημοσιονομικών δεδομένων (στα μέσα του Οκτωβρίου του 2009, η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ με πρωθυπουργό το Γεώργιο Παπανδρέου ανακοίνωσε ότι το έλλειμμα του προϋπολογισμού για το 2009 εκτιμάται ότι θα είναι 12,7% του ΑΕΠ, ενώ η προηγούμενη κυβέρνηση υποστήριζε ότι το έλλειμμα δεν ήταν περισσότερο από 6,5% του ΑΕΠ), υπονόμισαν σημαντικά την αξιοπιστία και φερεγγυότητα της ελληνικής οικονομίας (Arghyrou και Tsoukalas, 2011;Alogoskoufis, 2012). Επιπροσθέτως, η μείωση της ανταγωνιστικότητας οδήγησε σε σοβαρό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (Malliaropoulos, 2010). Τα αυξημένα «δίδυμα ελλείμματα»σε συνδυασμό με την έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σχετικά με την ευελιξία της αγοράς εργασίας, της κοινωνικής ασφάλισης και του ανταγωνισμού της αγοράς, υποχρέωσαν την Ελλάδα να εκδώσει νέα ομόλογα με σύντομες περιόδους λήξης και με υψηλότερα επιτόκια. Όπως είναι προφανές λοιπόν, η Ελλάδα αδυνατούσε να ανταποκριθεί στην αποπληρωμή των εν λόγω ομολόγων, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ακόμη περισσότερο το δημόσιο χρέος (Kouretas και Vlamis, 2010). Τα αυξημένα ομόλογα και τα επιτόκια τους, εξακολουθούσαν να αποτελούν βραχνά των ελληνικών κυβερνήσεων, αφού αντί το κράτος να τα καλύψει και να επιτύχει μεγέθυνση, δεν μπόρεσε να τα αποπληρώσει με αποτέλεσμα να μεγεθύνεται ακόμη περισσότερο το δημόσιο χρέος.

2.2 Τα οικονομικά του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τα αίτια της ελληνικής κρίσης είναι πολλά και με πολλές διαφορετικές διαστάσεις. Από την εφαρμογή του πρώτου Μνημονίου και έπειτα, έγιναν περισσότερο γνωστά τα χρέη των ασφαλιστικών ταμείων στο κράτος. Οι περισσότεροι ασφαλισμένοι, δεν καλύπτουν τις υποχρεώσεις τους στα ασφαλιστικά τους ταμεία, ενώ από την μεριά των ασφαλιστικών ταμείων, φαίνεται ότι αυτά δημιουργούν χρέος, αφού δεν μπορούν να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους και αναγκάζονται να δανειστούν, προκειμένου να ανταποκριθούν. Ενδεικτικά, όπως αναφέρει ο Κήττας (2016), η κρίση της κοινωνικής ασφάλισης: οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ύφεση, στην επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, στην παραοικονομία, στην ανεργία, στην μεγάλη γήρανση του πληθυσμού, στην υπογεννητικότητα και στην παράταση του ορίου ζωής, παράγοντες δηλαδή που επηρεάζουν αρνητικά την σχέση εργαζόμενων-συνταξιούχων (Κήττας, 2016).

Το ασφαλιστικό σύστημα είναι άμεσα συνδεδεμένο με την τρέχουσα οικονομική κρίση της χώρας μας. Από την μια πλευρά, τα ασφαλιστικά ταμεία ήρθαν αντιμέτωπα με τεράστια προβλήματα, που οφείλονταν κυρίως στην εκμετάλλευση των αποθεματικών, στην εισφοροδιαφυγή και στις καθυστερήσεις εξόφλησης οφειλών (Κήττας, 2016). Από το 1950, με ειδικό νόμο, τα ταμεία υποχρεώθηκαν να καταθέτουν τα αποθεματικά τους άτοκα στην Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ σε περίπτωση δανεισμού τους, δανείζονταν με πολύ υψηλά επιτόκια. Έτσι, εμμέσως, το κράτος οικειοποιούνταν τα ποσά αυτά. Ενδεικτικά από το 2000 έως το 2009, το χρέος αυξήθηκε πάνω από 160 δισεκατομμύρια ευρώ, με τα δύο τρίτα του χρέους να οφείλεται στο συνταξιοδοτικό σύστημα (Κήττας, 2016). Με βάση λοιπόν όλα τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η οικονομική κρίση της χώρας μας, προήλθε από τα συσσωρευμένα χρέη των τελευταίων δεκαετιών, την έκδοση και μη αποπληρωμή ομολόγων, τα χρέη των ασφαλιστικών ταμείων και άλλους παράγοντες, σε συνδυασμό με την κακή δημοσιονομική πολιτική (Κήττας, 2016).

2.3 Τα ασφαλιστικά συστήματα άλλων χωρών παγκοσμίως

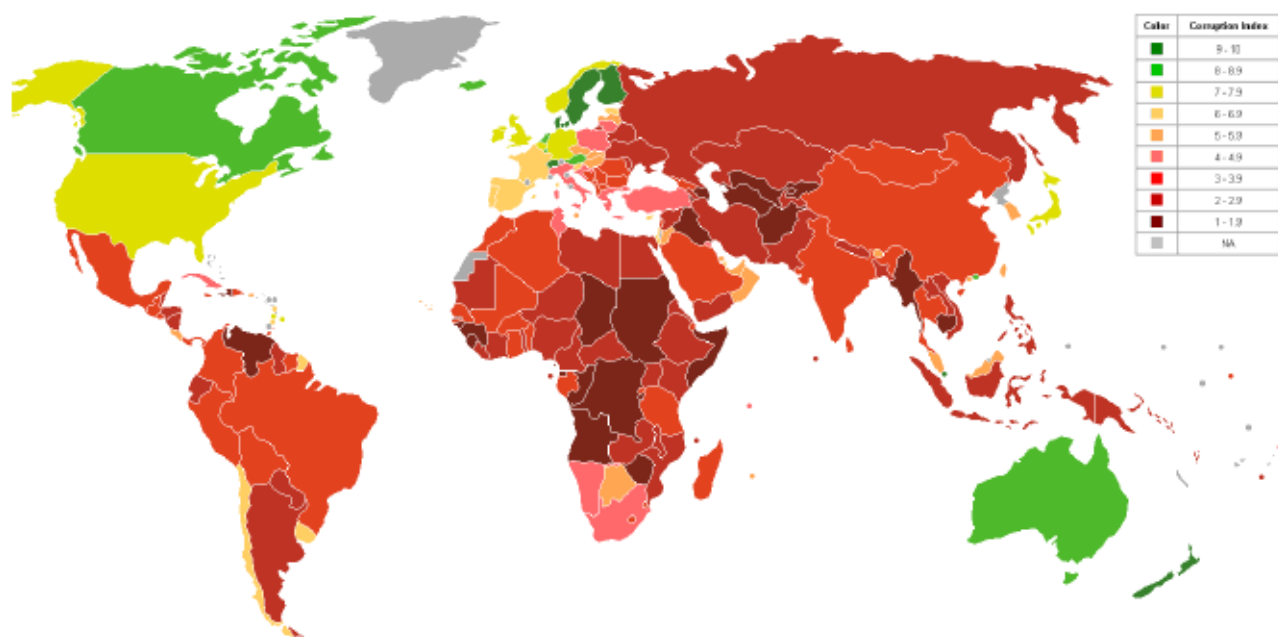
Ωστόσο, το χρέος και η κακή οικονομική κατάσταση τόσο της χώρας μας γενικότερα, όσο και του ασφαλιστικού συστήματος, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην διαφθορά που υπάρχει στην χώρα μας. Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερο, παρουσιάζονται και αναδεικνύονται μεγάλα σκάνδαλα που αφορούν την διαφθορά έγκριτων και μη προσώπων (Αζναουρίδης, 2015). Στην διεθνή βιβλιογραφία έχουν αναπτυχθεί πολλές απόψεις αναφορικά με την διαφθορά και τον τρόπο που αυτή λειτουργεί και υπονομεύει την εύρυθμη λειτουργία του δημοσίου τομέα. Η διαφθορά λοιπόν δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί εύκολα και να ποσοτικοποιηθεί, καθώς παρουσιάζονται προβλήματα κατά την συλλογή στοιχείων, λόγω φραγής της πληροφόρησης, υπάρχει αδυναμία των δεικτών να απεικονίσουν την ολότητα της και την παραβατική της συμπεριφορά, υπάρχουν αδυναμίες στο νομικό πλαίσιο συντονισμού καθώς επίσης υπάρχει έλλειμμα γνώσης (Αζναουρίδης, 2015). Κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, έχουν δημιουργηθεί και αναπτυχθεί πολλοί δείκτες μέτρησης της διαφθοράς, όπως ο δείκτης αντίληψης της διαφθοράς CPI, ο FATF από τα αρχικά των λέξεων Financial Action Task Force on Money Laundering, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), Ο Δείκτης Χρηματοπιστωτικού Απορρήτου FSI, Ο Δείκτης Χρηματισμού Κυβερνητικών και Διοικητικών Παραγόντων BPI και το παγκόσμιο βαρόμετρο διαφθοράς GCB (Αζναουρίδης, 2015). Όσον αφορά την χώρα μας, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1), η Ελλάδα για το έτος 2015 βρίσκεται στην 89^η θέση της διαφθοράς σύμφωνα με τον δείκτη CPI με βαθμολογία 43, με τις δέκα πρώτες χώρες σε διαφθορά να είναι η Δανία, η Νέα Ζηλανδία, η Φινλανδία, η Σουηδία, η Νορβηγία, η Ελβετία, η Σιγκαπούρη, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο και ο Καναδάς (Αζναουρίδης, 2015).

Χώρα	Θέση	Βαθμολογία CPI	Χώρα	Θέση	Βαθμολογία CPI
Δανία	1	92	ΗΠΑ	17	74
N. Ζηλανδία	2	91	Γαλλία	25	69
Φινλανδία	3	89	Τουρκία	64	45
Σουηδία	4	87	Βραζιλία	69	43
Νορβηγία	5	86	Ελλάδα	89	43
Ελβετία	6	86	Ινδία	85	38
Σιγκαπούρη	7	84	Κίνα	100	36
Ολλανδία	8	83	Ρωσία	136	27
Λουξεμβούργο	9	82	Ιρακ	170	16
Καναδάς	10	81	N. Σουδάν	171	15
Γερμανία	12	79	Αφγανιστάν	172	12
Βρετανία	14	78	Σουδάν	173	11
Ιαπωνία	15	76	B. Κορέα	174	8

Πίνακας 1: Διαφθορά: Κατάταξη κατά το δείκτη CPI Πηγή: Αζναουρίδης, 2015

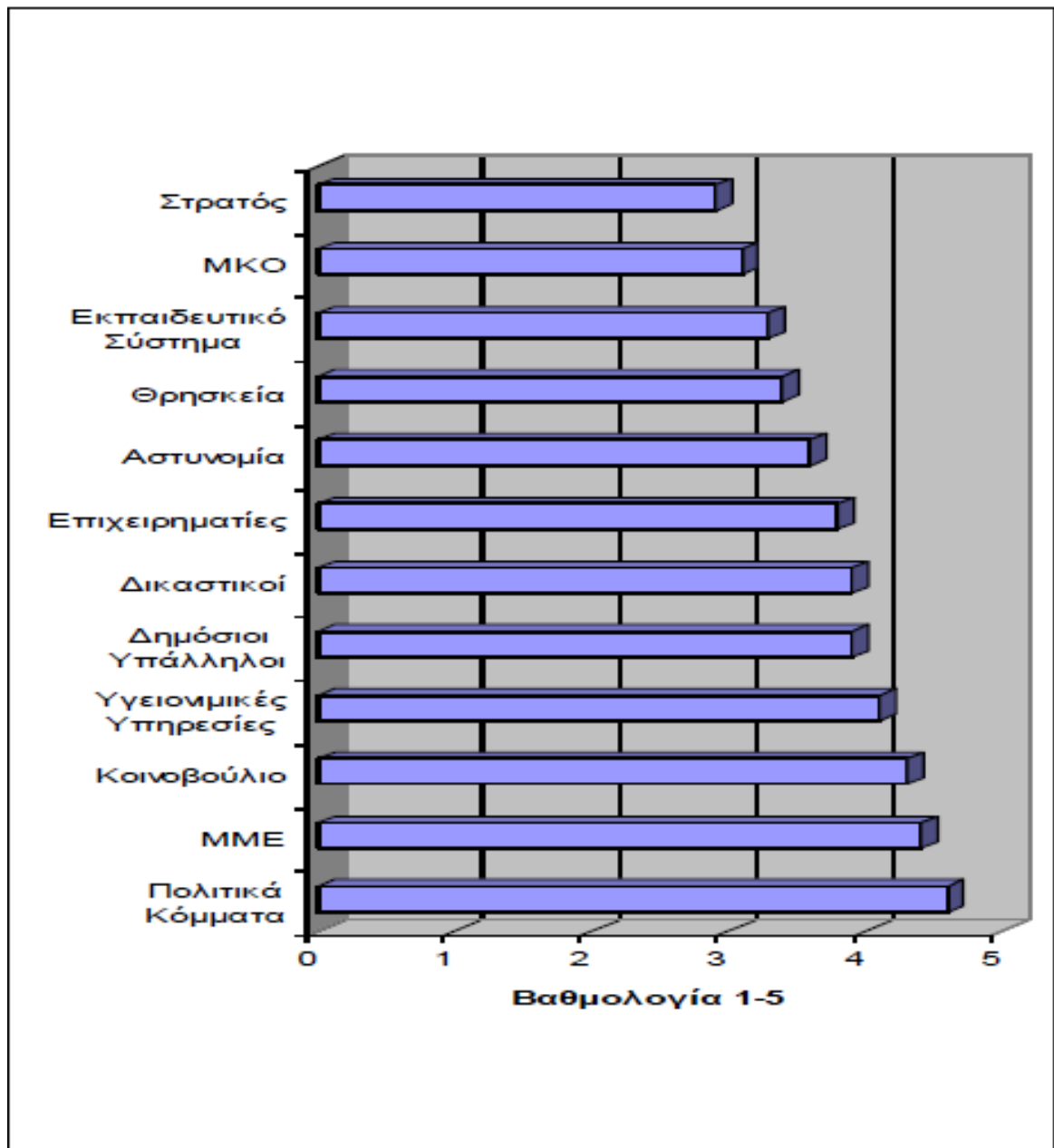
Στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 1), φαίνεται ο δείκτης διαφθοράς CPI. Όπως φαίνεται λοιπόν, οι χώρες με ελάχιστη ή μηδενική διαφθορά (βαθμολογία 9-10) παρουσιάζονται με βαθύ πράσινο χρώμα (πχ Β Ευρώπη), οι χώρες με πολύ μικρή διαφθορά (βαθμολογία 8-8,9) παρουσιάζονται με πράσινο χρώμα (πχ Καναδάς, Ωκεανία), οι χώρες με σχετικά μικρή διαφθορά (βαθμολογία 7-7,9) παρουσιάζονται με βαθύ κίτρινο χρώμα (πχ ΗΠΑ, Β & Κ Ευρώπη), οι χώρες με μέτρια διαφθορά (βαθμολογία 6-6,9) παρουσιάζονται με κίτρινο χρώμα (πχ Δ Ευρώπη), οι χώρες με αρκετή διαφθορά αλλά πάνω από τη βάση (βαθμολογία 5-5,9) παρουσιάζονται με πορτοκαλί χρώμα (πχ Δ Ευρώπη), οι χώρες με σημαντική διαφθορά και κάτω από τη βάση (βαθμολογία 4-4,9) παρουσιάζονται με κόκκινο χρώμα (πχ Ελλάδα), οι χώρες με πολύ μεγάλη διαφθορά (βαθμολογία 3-3,9) παρουσιάζονται με βαθύ κόκκινο χρώμα, οι χώρες με πάρα πολύ μεγάλη διαφθορά (βαθμολογία 2-2,9) παρουσιάζονται με μπορντό χρώμα οι χώρες που θεωρούνται πλήρως

διεφθαρμένες (βαθμολογία 1-1,9) παρουσιάζονται με καφέ χρώμα., ενώ με γκριζό χρώμα παρουσιάζονται οι ελάχιστες περιοχές για τις οποίες δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Γίνεται λοιπόν άμεσα αντιληπτό ότι το μεγαλύτερο μέρος της υφηγίου παρουσιάζει υψηλά ποσοστά διαφθοράς και βρίσκεται κάτω από τη βάση του δείκτη CPI(Αζναουρίδης, 2015).

Διάγραμμα 1: Παγκόσμιος Χάρτης Διαφθοράς, Πηγή: Αζναουρίδης, 2015

Αναφορικά με τα επίπεδα διαφθοράς στην χώρα μας, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα (Διάγραμμα 2), η διαφθορά έχει εγκατασταθεί σε πολλούς κλάδους. Έτσι, η διαφθορά στην χώρα μας παρουσιάζεται στον στρατό, στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στη θρησκεία, στην αστυνομία, στους επιχειρηματίες, στους δικαστικούς, στους δημοσίους υπαλλήλους, στις υγειονομικές υπηρεσίες, στο κοινοβούλιο, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στα πολιτικά κόμματα (Αζναουρίδης, 2015). Όπως είναι λογικό, η διαφθορά των κομμάτων βρίσκεται στην πρώτη θέση, ενώ σημαντική θέση διαφθοράς κατέχουν και οι υγειονομικές υπηρεσίες, καθώς και άλλοι φορείς, πράγμα που επαληθεύει τους παραπάνω ισχυρισμούς σχετικά με την σοβαρότητα και την μεγάλη εισχώρηση της διαφθοράς στον ελληνικό δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Διάγραμμα 2: Φορείς Διαφθοράς, Πηγή: Αζναουρίδης, 2015

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1 Από το ΤΕΒΕ στον ΟΑΕΕ

Η έννοια της ασφάλισης καθώς και η κατοχύρωσή της πρωτοεμφανίστηκε ως θεσμός στο διάταγμα της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1836, μέσω του οποίου συστήθηκε το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ). Αργότερα, το 1934, ψηφίστηκε ο βασικός νόμος 6298/1934 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων», ενώ κατά την ίδια περίοδο ιδρύθηκαν σημαντικοί φορείς ασφάλισης, όπως το Ταμείο Ασφαλίσεως Εμπόρων (ΤΑΕ) και το Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών (ΤΕΒΕ), που άρχισαν να λειτουργούν το 1940. Το 1935, καθιερώθηκε η υποχρεωτική ασφάλιση όλων των μισθωτών στο Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΙΚΑ), ενώ πολύ αργότερα, δηλαδή το 1961, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), στον οποίο εμπεριέχονταν σχεδόν το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού (Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 2016).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον ΟΑΕΕ, από το 2007, ξεκίνησε η λειτουργία του νέου ασφαλιστικού οργανισμού που προήλθε από την ενοποίηση των καταργηθέντων ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ (www.oaee.gr). Στον ΟΑΕΕ λοιπόν, ασφαλίζονται οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, βιοτέχνες, έμποροι και αυτοκινητιστές. Επιπλέον, από την 1/8/2008, στον ΟΑΕΕ εντάχθηκαν ο κλάδος κύριας ασφάλισης του Ταμείου Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων (ΤΑΝΠΥ), το Ταμείο Πρόνοιας Ξενοδόχων και οι κατά κύρια ασφάλιση ασφαλισμένοι του Ταμείου Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών (ΤΑΕΑΓΠ), αναβάτες και προπονητές (www.oaee.gr). Την ίδια χρονιά, συστήθηκε και ο κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών, με σκοπό την παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους άμεσα ασφαλισμένους και στα μέλη των οικογενειών τους. Στον Κλάδο Επικουρικής Ασφάλισης εντάσσονται επίσης, το Ταμείο Επικουρικής

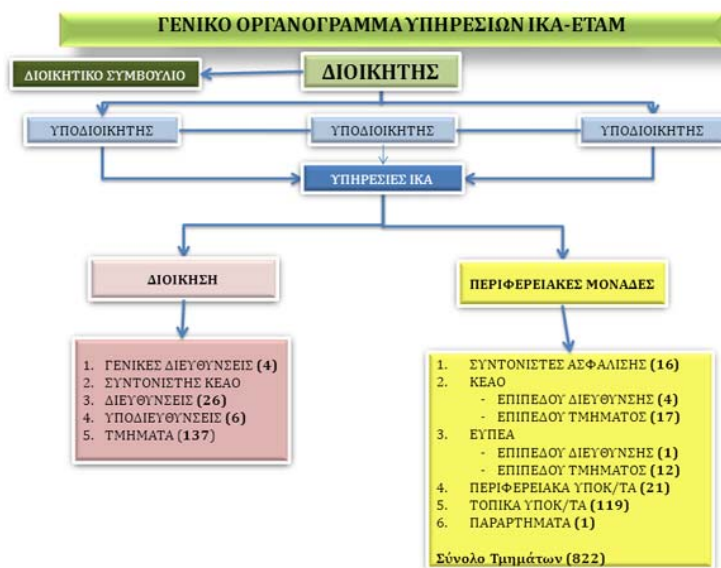
Ασφάλισης Αρτοποιιών, ως Τομέας Επικουρικής Ασφάλισης Αρτοποιιών και το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Κοινής Διανομής Πρατηριούχων Υγρών Καυσίμων, ως τομέας επικουρικής Ασφάλισης Πρατηριούχων Υγρών Καυσίμων (www.oaee.gr). Σήμερα, ο ΟΑΕΕ είναι ο δεύτερος σε μέγεθος ασφαλιστικός φορέας της χώρας, καλύπτοντας περίπου 1,8 εκατομμύρια πολίτες.

Πιο συγκριμένα, η διοικητική δομή του ΟΑΕΕ, περιλαμβάνει τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή Διοικητή, τον Υποδιοικητή και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τόσο στα τακτικά όσο και τα αναπληρωματικά. Αναφορικά με την οικονομική ευρωστία του συγκεκριμένου ασφαλιστικού φορέα, μπορούμε να πούμε ότι η κατάσταση του ΟΑΕΕ κάθε χρόνο επιβραδύνεται και χειροτερεύει, αφού πλέον δεν υπάρχουν μεγάλες κρατικές επιχορηγήσεις και λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, οι επαγγελματίες δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις. Ωστόσο, όπως και τα υπόλοιπα ταμεία, έτσι και ο ΟΑΕΕ, έχει λάβει πλήθος κρατικών επιχορηγήσεων. Για παράδειγμα, το 2006, ο ΟΑΕΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 236.709.721 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 61.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, ο ΟΑΕΕ, έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 501.200.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 69.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, ο ΟΑΕΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 516.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 71.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008). Συνεχίζοντας, το 2009, ο ΟΑΕΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 700.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 4.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2009).

3.2 Το Ίδρυμα Κοινωνικό Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)

Στην μακρόχρονη πορεία του το ΙΚΑ, από την ημέρα της ίδρυσής του, μέχρι σήμερα, πέρασε από διάφορες φάσεις ανάπτυξης και προσπάθειες εκσυγχρονισμού. Σήμερα, το ΙΚΑ είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός οργανισμός της χώρας. Διαθέτει σημεία εξυπηρέτησης

πανελλαδικά και απευθύνεται σε περίπου 6.000.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και περίπου 1.000.000 συνταξιούχους (<http://www.ika.gr/>).

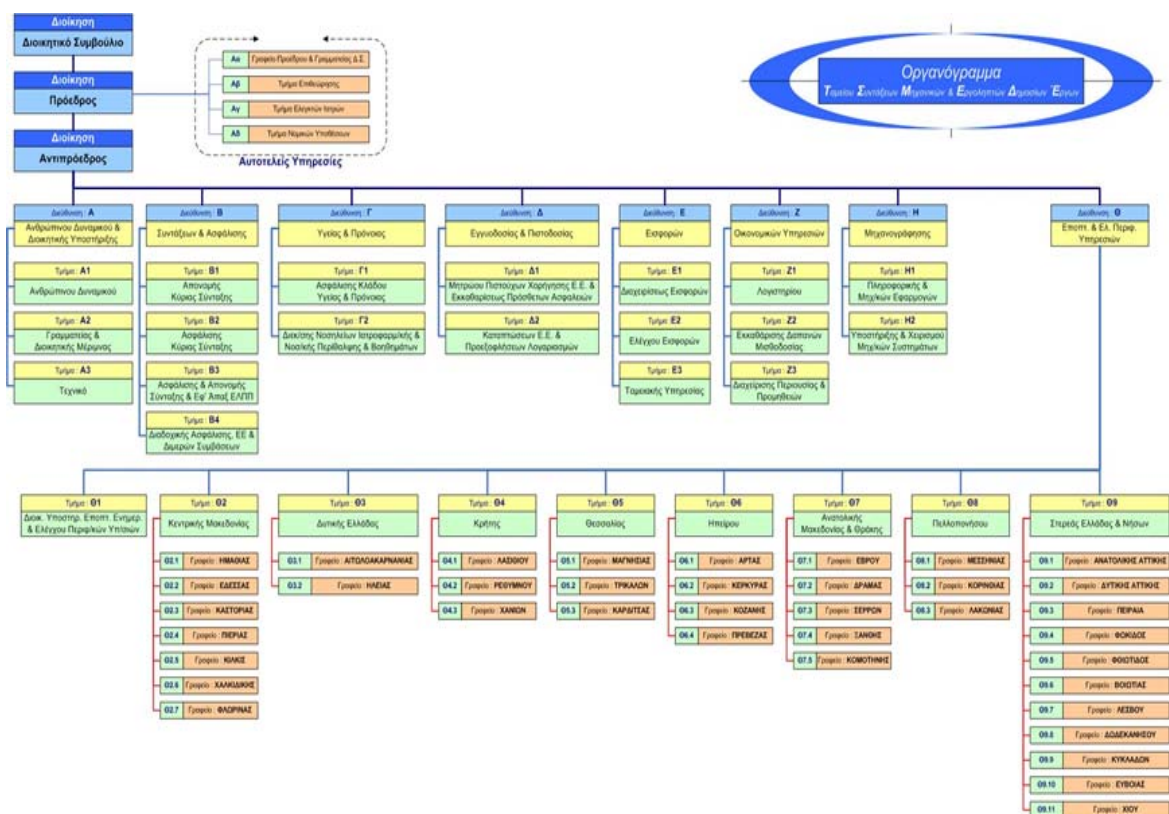
Διάγραμμα 3: Γενικό Οργανόγραμμα Υπηρεσιών ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Πηγή: <http://www.ika.gr/>

Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 3), το γενικό οργανόγραμμα υπηρεσιών ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, περιλαμβάνει τον Διοικητή και το Διοικητικό Συμβούλιο, τους τρεις Υποδιοικητές, τις Υπηρεσίες ΙΚΑ, την Διοίκηση που περιλαμβάνει τέσσερις γενικές διευθύνσεις, τον συντονιστή ΚΕΑΟ, τις 26 διευθύνσεις, τις 6 υποδιευθύνσεις και τα 137 τμήματα, και τις περιφερειακές μονάδες που περιλαμβάνουν 16 συντονιστές ασφάλισης, τους ΚΕΑΟ επιπέδου διεύθυνσης και επιπέδου τμήματος, τους ΕΥΠΕΑ επιπέδου διεύθυνσης και επιπέδου τμήματος, τα 21 περιφερειακά υποκαταστήματα, τα 119 τοπικά υποκαταστήματα και το 1 παράρτημα (<http://www.ika.gr/>). Αναφορικά με τις οικονομική κατάσταση του ΙΚΑ, φαίνεται ότι ακολουθείται σχεδόν η ίδια πολιτική με αυτή του ΟΑΕΕ. Για παράδειγμα, το 2006, ο ΟΑΕΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 2.261.410.132 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 450.000.000 ευρώ. Το 2007, το ΙΚΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 2.600.000.000 ευρώ ενώ τα έσοδα ήταν περίπου 560.000.000 ευρώ. Το 2008, το ΙΚΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου

4.500.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 600.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008). Συνεχίζοντας, το 2009, το ΙΚΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 4.154.395.462 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 15.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2009).

3.3 ΤΣΜΕΔΕ

Ένα εξίσου σημαντικό ασφαλιστικό ταμείο είναι το ΤΣΜΕΔΕ, το οποίο ασφαλίζει τα μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος. Απώτερος σκοπός του συγκεκριμένου ταμείου, είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τα μέλη τους καθώς και όλους τους συναλλασσόμενους, τον περιορισμό στο ελάχιστο της διαφυγής εσόδων από διάφορες πηγές, τον περιορισμό των ανεξέλεγκτων παροχών, καθώς και την αξιοποίηση των πόρων του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (<http://www.tsmede.gr/>). Ως προς το οργανόγραμμα του, φαίνεται ότι το ΤΣΜΕΔΕ, διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο, από τέσσερις αυτοτελείς υπηρεσίες που είναι το Γραφείο Προέδρου & Γραμματείας Δ.Σ., το τμήμα Επιθεώρησης, το τμήμα Ελεγκτών ιατρών και το τμήμα Νομικών Υποθέσεων. Επιπλέον, αποτελείται από επτά διευθύνσεις, την διεύθυνση ανθρώπινου δυναμικού και διοικητικής υποστήριξης, την διεύθυνση συντάξεων και ασφάλισης, την διεύθυνση υγείας και πρόνοιας, την διεύθυνση εγγυοδοσίας και πιστοδοσίας, την διεύθυνση εισφορών, την διεύθυνση οικονομικών υπηρεσιών και την διεύθυνση μηχανοργάνωσης (<http://www.tsmede.gr/>). Επιπλέον, υπάρχει και η διεύθυνση εποπτείας περιφερειακών υπηρεσιών, η οποία επιβλέπει τα τμήματα ανά περιφέρεια (Διάγραμμα 4). Ως προς τα οικονομικά στοιχεία του ΤΣΜΕΔΕ, φαίνεται ότι το 2006, το ΤΣΜΕΔΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 55.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 47.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, το ΤΣΜΕΔΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 71.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 47.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, το ΤΣΜΕΔΕ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 94.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 46.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008).

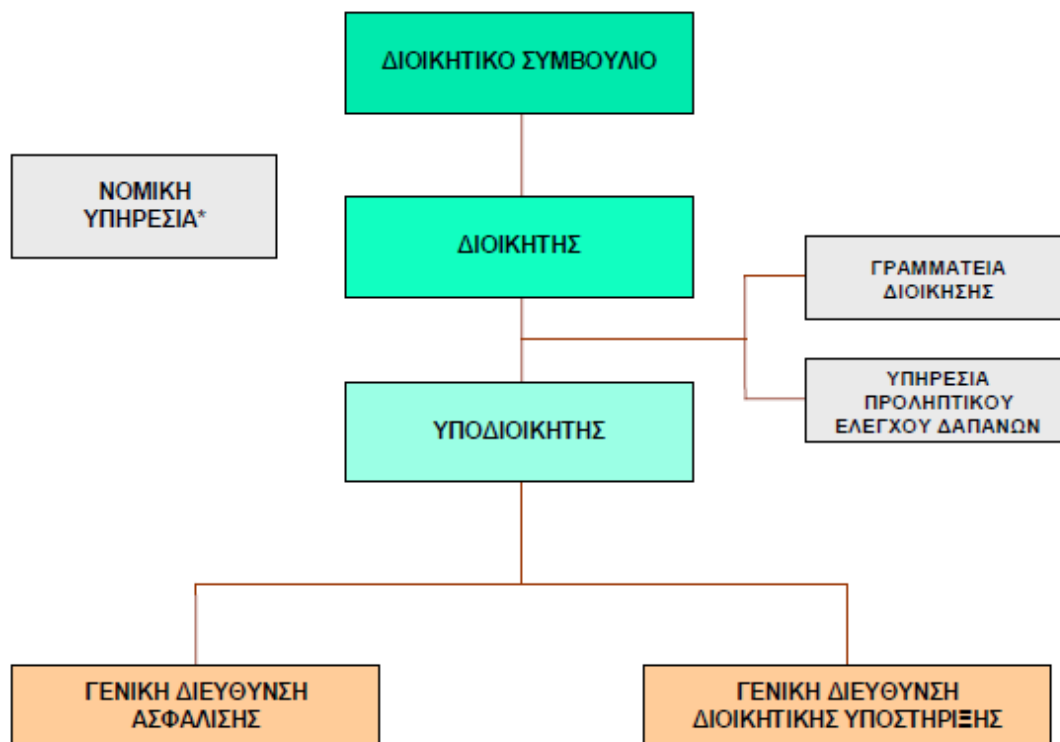

Διάγραμμα 4: Οργανόγραμμα ΤΣΜΕΔΕ, Πηγή: <http://www.tsmede.gr/>

3.4 Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ)

Ένα εξίσου σημαντικό με τα παραπάνω ταμεία είναι ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ). Ο ΟΓΑ ιδρύθηκε το έτος 1961 με το βασικό νόμο 4169 με σκοπό κατ' αρχήν τη χορήγηση παροχών συντάξεων γήρατος - χηρείας και την παροχή ιατρικής περίθαλψης στον αγροτικό πληθυσμό της χώρας (<http://www.oga.gr>). Η εξέλιξη του από το 1961 έως το 1997, χαρακτηρίζεται από την ενδυνάμωση της ασφαλιστικής του προστασίας κυρίως με προσθήκη παροχών όπως σύνταξη αναπηρίας, φαρμακευτική περίθαλψη κ.α. Το 1998 ο ΟΓΑ μετετράπη σε ταμείο Κύριας Ασφάλισης Αγροτών (Ν. 2458/97) και παρέχει ευρύ και πλήρες φάσμα ασφαλιστικής προστασίας. Θεσμοθετήθηκε μεταβατική περίοδος έως το 2026 κατά την οποία συνυπάρχει το παλιό και νέο ασφαλιστικό καθεστώς (<http://www.oga.gr/>). Όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 5), το οργανόγραμμα του ΟΓΑ περιλαμβάνει το Διοικητικό

Συμβούλιο, τον Διοικητή, την Γραμματεία Διοίκησης και την Υπηρεσία Προληπτικού Ελέγχου Δαπανών και τον Υποδιοικητή. Επιπλέον, υπάρχει και η νομική υπηρεσία, καθώς και η Γενική Διεύθυνση Ασφάλισης και η Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης (<http://www.oga.gr/>).

Διάγραμμα 5: Οργανόγραμμα ΟΓΑ, Πηγή: <http://www.oga.gr/>

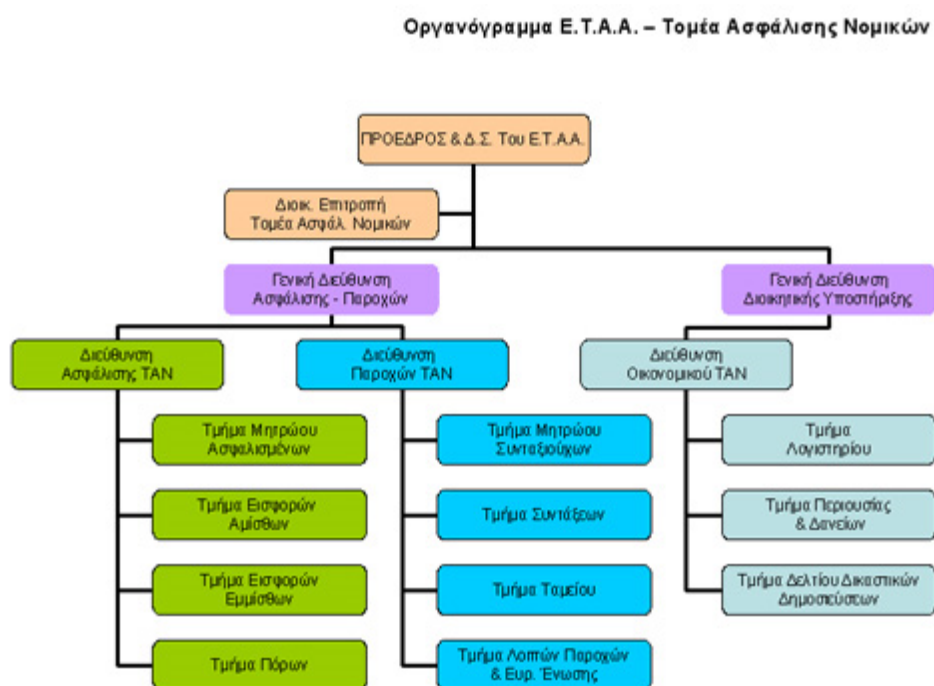
Αναφορικά με τα οικονομικά του στοιχεία, φαίνεται ότι το 2006, ο ΟΓΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 4.000.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 11.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, ο ΟΓΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 940.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 1.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, ο ΟΓΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 510.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 1.000.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008). Συνεχίζοντας, το 2009, ο ΟΓΑ έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 400.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 6.500.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2009).

3.5 Ναυτικό Ταμείο (NAT)

Η ανάγκη ίδρυσης ενός ασφαλιστικού φορέα είχε πρωτοεκφραστεί στους προεπαναστατικούς χρόνους και συνεχίστηκε στην επαναστατική και στη μεταπελευθερωτική Ελλάδα (<http://www.nat.gr/>). Με τη θεσμοθέτηση του ΧΛΘ Νόμου του 1861, αναδεικνύεται ο καθαρά κοινωνικός χαρακτήρας του NAT ενώ ιστορικές και πάλι καταγραφές, τον χαρακτηρίζουν ως προπομπό των Κοινωνικών Ασφαλίσεων στη χώρα μας. Σήμερα το NAT έχει δύο κλάδους ασφάλισης. Τον κλάδο των συντάξεων και τον κλάδο της επικουρικής ασφάλισης (<http://www.nat.gr/>). Από τα έσοδα του NAT παρέχεται και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους ναυτικούς (εν ενεργεία και συνταξιούχους) μέσω του Οίκου Ναύτου (Ο.Ν.). Επιπλέον, το NAT αποδίδει κάθε χρόνο τα ποσά που εισπράττονται για λογαριασμό του ΕΛΟΕΝ (Ειδικό Λογαριασμό Οικογενειακών Επιδομάτων), και καταβάλλονται οικογενειακά επιδόματα στους εν ενεργεία ναυτικούς (<http://www.nat.gr/>). Το οργανόγραμμα του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου, περιλαμβάνει τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, το Διοικητικό Συμβούλιο, το Γραφείο Νομικών Υποθέσεων, το Γραφείο Τύπου και εξυπηρέτησης πολίτη, το Γραφείο Ευρωπαϊκής Ένωσης και Δημοσίων Σχέσεων, την Διεύθυνση Επιθεώρησης και Ελέγχου, την Διεύθυνση Πόρων, την Διεύθυνση Παροχών, την Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών Στατιστικής και Παραγωγικότητας, την Διεύθυνση Οικονομικού, την Διεύθυνση Προσωπικού, την Διεύθυνση Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών και την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών (<http://www.nat.gr/>). Ως προς τα οικονομικά στοιχεία του NAT, φαίνεται ότι το 2006, το NAT έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 3.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 1.000.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, το NAT έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 1.100.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 1.600.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, το NAT έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 4.500.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 2.200.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008).

3.6 Ταμείο Ασφάλισης Νομικών (ΤΝ)

Ένα εξίσου με τα παραπάνω σημαντικό ασφαλιστικό ταμείο, είναι το Ταμείο Ασφάλισης Νομικών, το οποίο ιδρύθηκε το 1929. Όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 6), το οργανόγραμμα του ΤΝ περιλαμβάνει τον Πρόεδρο και το Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς και την Διοικητική Επιτροπή του Τομέα Ασφαλισμένων Νομικών, καθώς και την Γενική Διεύθυνση Ασφάλισης-Παροχών και την Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης. Η πρώτη Γενική Διεύθυνση περιλαμβάνει την Διεύθυνση Ασφάλισης ΤΑΝ και την Διεύθυνση Παροχών ΤΑΝ με τα επιμέρους τμήματα τους. Από την άλλη πλευρά, η δεύτερη Γενική Διεύθυνση, περιλαμβάνει την Διεύθυνση Οικονομικού ΤΑΝ με τα επιμέρους τμήματα της (<http://www.tnomik.gr/>).

Διάγραμμα 6: Οργανόγραμμα ΤΝ

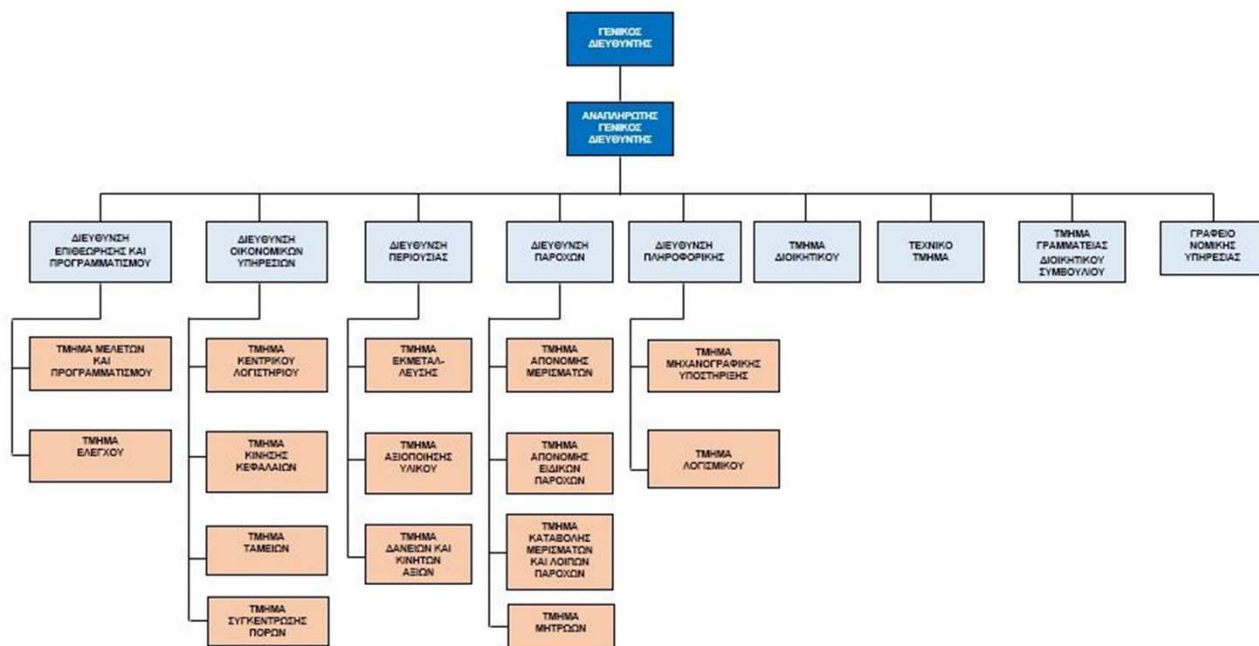
Πηγή: <http://www.tnomik.gr/>

Αναφορικά με τα οικονομικά στοιχεία του ΤΝ, φαίνεται ότι το 2006, το Ταμείο Νομικών έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 89.000.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 1.900.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, το Ταμείο Νομικών έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 87.100.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 2.400.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, το Ταμείο Νομικών έλαβε επιχορήγηση από το κράτος περίπου 87.800.000 ευρώ, ενώ τα έσοδα ήταν 3.500.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008).

3.7 Μετοχικό Ταμείο Στρατού (ΜΤΣ)

Τέλος, ένα εξίσου σημαντικό ταμείο είναι το Μετοχικό Ταμείο Στρατού. Η ιστορία του Ταμείου ξεκινάει το 1853 με την ίδρυση του Ταμείου Χηρών και Ορφανών του Στρατού της γραμμής της Χωροφυλακής και Οροφυλακής (<http://mts.army.gr/>). Το 1861 ιδρύονται το Ταμείο Χηρών και ορφανών των αξιωματικών του μονίμου στρατού και της εφεδρείας, το Ταμείο των Αποστράτων Αξιωματικών και τέλος το Ταμείο προς περίθαλψη των οικογενειών των Υπαξιωματικών και στρατιωτών (<http://mts.army.gr/>). Η ιστορία συνεχίζεται το 1867 με την ενοποίηση των παραπάνω ταμείων στο Μετοχικό Ταμείο του κατά γην Στρατού, το οποίο με τη σειρά του το έτος 1926 μετονομάζεται σε Μετοχικό Ταμείο Στρατού. Επιπλέον, η αποστολή του Μετοχικού Ταμείου Στρατού είναι η οικονομική ενίσχυση των Μετόχων και Μερισματούχων με την παροχή Μερίσματος, Βοηθήματος Επαγγελματικής Αυτοτέλειας, εφάπαξ Βοηθήματος λόγω Θανάτου, καθώς και η άσκηση κοινωνικής πρόνοιας με τη χορήγηση χαμηλότοκων Δανείων ειδικών αναγκών (<http://mts.army.gr/>). Το οργανόγραμμα του Μετοχικού Ταμείου Στρατού περιλαμβάνει τον Γενικό Διευθυντή, τον Αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή, την Διεύθυνση Επιθεώρησης και Προγραμματισμού, την Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, την Διεύθυνση Περιουσίας, την Διεύθυνση Παροχών, την Διεύθυνση Πληροφορικής, καθώς και το Τμήμα Διοικητικού, το Τεχνικό Τμήμα, το Τμήμα Γραμματείας Διοικητικού Συμβουλίου και το Γραφείο Νομικής

Υπηρεσίας καθώς και επιμέρους τμήματα (Διάγραμμα 7) (<http://mts.army.gr/>). Σχετικά με τα έσοδα και τις κρατικές επιχορηγήσεις που δέχτηκε το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, φαίνεται ότι το 2006, το ΜΤΣ είχε έσοδα 110.000.000 ευρώ, με τις προσόδους περιουσίας να είναι 4.600.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006). Εν συνεχεία, το 2007, το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, είχε έσοδα 140.000.000 ευρώ, με τις προσόδους περιουσίας να είναι 3.800.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007). Το 2008, το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, είχε έσοδα 170.000.000 ευρώ, με τις προσόδους περιουσίας να είναι 3.500.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008). Τέλος, το 2009, το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, είχε έσοδα 195.000.000 ευρώ, με τις προσόδους περιουσίας να είναι 3.039.000 ευρώ (Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2009).

Διάγραμμα 7: Οργανόγραμμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού

Πηγή: <http://mts.army.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ

4.1 ΑΠΟΨΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΩΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΤΣ – ΕΚΟΕΜΣ – ΕΛΟΑΣ

Το Μετοχικό Ταμείο Στρατού (ΜΤΣ), ο Ειδικός Κλάδος Οικονομικής Ενίσχυσης Μερισματούχων Στρατού (ΕΚΟΕΜΣ) και ο Ειδικός Λογαριασμός Αλληλοβοηθείας Στρατού (ΕΛΟΑΣ), μέσω των παροχών τους, αποτελούν το πλέγμα συμπληρωματικής και εφάπαξ ασφάλισης των υπηρετούντων στο ΣΞ.

Οι ως άνω φορείς, λειτουργούν σε αναδιανεμητική βάση όπως και οι λοιποί ασφαλιστικοί φορείς της χώρας (ΦΚΑ), γεγονός που μέσα στο σύγχρονο δυσμενές ασφαλιστικό περιβάλλον και ιδιαίτερα υπό συνθήκες δημοσιονομικής εκτροπής, καθιστά τη σε βάθος χρόνου βιωσιμότητά τους εξόχως προβληματική. Με την παρέλευση των ετών, οι φορείς εμφανίζουν διογκούμενη «διπλή ανισορροπία» που εδράζεται τόσο στο οικονομικό όσο και στο κοινωνικοασφαλιστικό ισοζύγιο.

Η λήψη ποσοτικοποιημένων μέτρων παραμετρικού ή δομικού προσανατολισμού, αποτελεί καθοριστικό συντελεστή επιβίωσης και ανάπτυξης κάθε οικονομικής, ασφαλιστικής ή επιχειρηματικής οντότητας.

Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης διερευνώνται μέσω μαθηματικής μοντελοποίησης και οικονομετρικής ανάλυσης, οι ενδογενείς παθογένειες του συστήματος της συμπληρωματικής και εφάπαξ ασφάλισης των υπηρετούντων στο ΣΞ και ποσοτικοποιούνται σε όρους χρηματικής εξοικονόμησης τα προτεινόμενα μέτρα. Για λόγους απλοποίησης και κατανόησης παρουσιάζονται τα πλέον απαραίτητα μαθηματικά και οικονομετρικά μοντέλα, ενώ παραλείπονται οι σύνθετοι μαθηματικοί υπολογισμοί που πραγματοποιήθηκαν.

ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η υποβολή στη ΓΛΟΣΥ/ΔΟΙ προτάσεων εξυγίανσης των ΜΤΣ-ΕΚΟΕΜΣ και ΕΛΟΑΣ, μετά από διερεύνηση των σχετικών οικονομικών τους μεγεθών επί των παρακάτω θεμάτων:

- α. Δημιουργία μαθηματικού αποθέματος.
- β. Εξορθολογισμός των παροχών.
- γ. Αναμόρφωση του ΒΟΕΑ.
- δ. Σχηματισμός διακριτού λογαριασμού ΒΟΕΑ.
- ε. Κωδικοποίηση νομοθεσίας.

Το ερευνητικό ερώτημα εξειδικεύεται, στη διερεύνηση του προβλήματος ρευστότητας και μακροχρόνιας βιωσιμότητας των ΜΤΣ, ΕΚΟΕΜΣ και ΕΛΟΑΣ, τον προσδιορισμό των γενεσιουργών αιτιών αυτού, την υποβολή προτάσεων αναμόρφωσης στα πλαίσια του διανεμητικού συστήματος και την ανίχνευση της δυνατότητας και των προϋποθέσεων μιας δομικής μεταρρύθμισης με μετάβαση σε κεφαλαιοποιητικού τύπου σχήματα.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Βασική προϋπόθεση όλων των επιτυχημένων ασφαλιστικών επιλογών, αποτελεί η εξασφάλιση της διαταξιακής, ενδογενεακής και διαγενεακής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης στην κατανομή των βαρών και των παροχών των ασφαλισμένων σε βάθος χρόνου. Η επίτευξη του στόχου αυτού επιβάλλει τη διατήρηση της κλασσικής σχέσης ισορροπίας εισφορών παροχών και την υιοθέτηση στρατηγικών που συνδυάζουν τη μέγιστη δυνατή απόδοση με τον ελάχιστο χρηματοπιστωτικό κίνδυνο.

Η χρηματοδότηση των συντάξεων και των δαπανών υγείας ενός γηράσκοντος πληθυσμού, στα αναδιανεμητικά ασφαλιστικά συστήματα αποτελεί σήμερα το οξύτερο ίσως δημοσιονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι βιομηχανικές και μεταβιομηχανικές κοινωνίες.

Κατά τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά τις 15 Σεπτεμβρίου του 2008, το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα εισήλθε σε φάση οξείας αποσταθεροποίησης, που ήταν η πιο εκτεταμένη μετά τη μεγάλη ύφεση του '29-30. Η κρίση πέρασε γρήγορα στην πραγματική οικονομία σε Αμερική, Ευρώπη και Ασία, επηρεάζοντας παντού το διεθνές εμπόριο, τις επενδύσεις, την κατανάλωση, την απασχόληση, την ασφάλιση και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων. Στην Ελλάδα, η δημοσιονομική κρίση ανέδειξε τις μη διατηρήσιμες στρεβλώσεις του παραγωγικού προτύπου που ακολουθήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, χαρακτηριζόμενο από μειωμένη διεθνή ανταγωνιστικότητα, αναποτελεσματική παραγωγική δομή και εγγενή υπερκατανάλωση. Η χώρα οδηγήθηκε σε δημοσιονομική εκτροπή και συσσώρευση εξωτερικού χρέους και πλέον οι αναγκαίες προσαρμογές γίνονται υπό πίεση και διεθνή εποπτεία. Μέσα σ' αυτό το ανασφαλές περιβάλλον η επιβίωση των εγχώριων ασφαλιστικών φορέων καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής και αβέβαιη.

Θεωρούνται ως δεδομένα:

Α. Ο διανεμητικός τύπος, η οργανωτική δομή και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων των φορέων ασφάλισης του ΣΕ.

Β. Η λειτουργική αρχιτεκτονική όπως καθορίζεται στο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τα ΜΤΣ – ΕΚΟΕΜΣ – ΕΛΟΑΣ.

Γ. Το αυστηρά περιοριστικό επενδυτικό πλαίσιο των ακινήτων και των χρηματικών κεφαλαίων των ΝΠΔΔ ασφαλιστικού προσανατολισμού.

Δ. Η δυσμενής οικονομική συγκυρία.

Ε. Οι πολύ μικρές αποδόσεις που προσφέρονται στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

ΣΤ. Ο υψηλός συστημικός κίνδυνος.

Ζ. Ο υψηλός κίνδυνος αξιόγραφων.

Η. Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί και η έλλειψη ρευστότητας που προκαλούν.

Θ. Η ανατροπή της δημογραφικής πυραμίδας που οδηγεί τα Ταμεία σταδιακά σε Ponzi schemes.

Ι. Η περιορισμένη τεχνογνωσία στις επενδυτικές επιλογές.

ΙΑ Η περιορισμένη πληροφόρηση.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της κοινωνικής ασφάλισης είναι η αντιστροφή της δημογραφικής πυραμίδας, συνεπεία της γήρανσης του πληθυσμού, της συνταξιοδότησης της γενιάς των babyboomers, της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και του περιορισμού των νεοεισερχομένων στο σύστημα.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ελήφθησαν υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

Α. Οι χρηματικές ροές των προηγούμενων περιόδων.

Β. Τα ετήσια οικονομικά στοιχεία όπως αυτά περιγράφονται στις επίσημες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Γ. Οι ασφαλιστικοί δείκτες γενναιοδωρίας και δημογραφικής εξάρτησης.

Δ. Η υφιστάμενη νομοθεσία που διέπει το επενδυτικό πλαίσιο.

Ε. Η υφιστάμενη νομοθεσία που διέπει το οργανωτικό πλαίσιο.

ΣΤ. Δημογραφικά στατιστικά δεδομένα και οι τάσεις αυτών.

Ζ. Οι αρχές της θεωρίας των παιγνίων.

Η. Οι αρχές της Οργανωσιακής Θεωρίας.

Η βασική κατηγοριοποίηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων είναι αυτή που τα διακρίνει σε Σχήματα Διανεμητικού τύπου (PAYGO ή pay as you go) και σε Σχήματα Κεφαλαιοποιητικού τύπου (fully funded). Το κριτήριο που λαμβάνεται για τη διάκριση αυτή, είναι ο τρόπος με τον οποίο χρηματοδοτούνται οι παροχές προς τους ασφαλισμένους. Συγκεκριμένα όταν οι παροχές των συντάξεων

χρηματοδοτούνται κατά βάση με εισφορές που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι, ομιλούμε για το διανεμητικό σύστημα, στο οποίο κάθε γενιά αναλαμβάνει την κοινωνική προστασία της προηγούμενης. Ενώ όταν οι παροχές χρηματοδοτούνται μέσα από την κεφαλαιοποίηση των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων και έχουν χαρακτήρα ανταποδοτικό, τότε αναφερόμαστε στα κεφαλαιοποιητικά σχήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Η δεύτερη μεγάλη κατηγοριοποίηση των ασφαλιστικών συστημάτων είναι η διάκριση σε Συστήματα Προκαθορισμένης **Παροχής** (DB ή Defined Benefit) και Προκαθορισμένης Εισφοράς (DC ή Defined Contribution). Είναι προφανές ότι, το κριτήριο για τον διαχωρισμό αυτόν είναι ο προκαθορισμός από μέρους του ασφαλιστικού φορέα είτε των παροχών, είτε των εισφορών. Έτσι λοιπόν, στα σχήματα Προκαθορισμένης Παροχής οι δικαιούχοι γνωρίζουν το ποσό και τη χρονική στιγμή που θα το εισπράξουν και ο φορέας έχει αναλάβει την υποχρέωση, αλλά και τον κίνδυνο, να εξασφαλίσει τα κεφάλαια που θα απαιτηθούν, προκειμένου να αποδώσει τις καθορισθείσες παροχές. Αντίθετα, στα συστήματα Προκαθορισμένων Εισφορών, ο φορέας, ενώ εισπράττει σε συμφωνημένα τακτικά διαστήματα καθορισμένα ποσά εισφορών, δεν εγγυάται το ύψος των παροχών εκ των προτέρων.

Τα ασφαλιστικά συστήματα που αναπτύχθηκαν στις διάφορες χώρες, πολλές φορές δανείζονται στοιχεία από διαφορετικές κατηγορίες, με αποτέλεσμα να συναντούμε συστήματα εν μέρει διανεμητικά και εν μέρει κεφαλαιοποιητικά (hybrid schemes).

Οι ασφαλιστικοί φορείς του ΣΕ λειτουργούν κατά τα πρότυπα του διανεμητικού συστήματος προκαθορισμένων παροχών PAYGO - DB, αν και η οικονομική συγκυρία έχει επιβάλει κατά τα τελευταία χρόνια, τη λήψη διορθωτικών μέτρων ποσοστιαίων περικοπών.

Στο διανεμητικό σύστημα που έχει υιοθετηθεί από τα ΜΤΣ, ΕΚΟΕΜΣ, ΕΛΟΑΣ, η παρούσα γενιά χρηματοδοτεί τις παροχές της γενιάς που αποχώρησε από τον εργασιακό βίο, ή στην περίπτωση μόνο

του ΕΛΟΑΣ και των εργαζομένων με ώριμα δικαιώματα στη λήψη ΕΦΑΠΑΕ. Βασική τους φιλοσοφία η διαχρονική αναδιανομή του εισοδήματος μεταξύ των γενεών.

Για την καλύτερη κατανόηση του μηχανισμού λειτουργίας του διανεμητικού συστήματος, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το υπόδειγμα των επικαλυπτόμενων γενεών (overlapping generation, OLG-model που ανέπτυξε ο Almond το 1965), όπως αυτό παρουσιάζεται στο σχήμα 1 που ακολουθεί. Το υπόδειγμα υποθέτει την ύπαρξη γενεών δύο περιόδων, που απεικονίζονται στον άξονα των τεταγμένων, ενώ στον άξονα των τετμημένων παρουσιάζονται οι χρονικές περίοδοι. Κάθε άτομο θεωρούμε ότι ζει δύο περιόδους, εργάζεται μόνο την πρώτη περίοδο προσφέροντας μια μονάδα εργασίας από την οποία κερδίζει πραγματικό μισθό W . Γενικά σύμφωνα με το OLG Model τη χρονική περίοδο t υπάρχουν ζωντανές δύο γενιές. Η γενιά $(t-1)$ που συνταξιοδοτείται και η νέα γενιά t που εργάζεται και μέσω των εισφορών της διασφαλίζει την κοινωνική προστασία της γενιάς $t-1$. Κατά τη φάση της εισαγωγής (ίδρυσης) του διανεμητικού ασφαλιστικού συστήματος, η πρώτη γενιά που λαμβάνει παροχές είναι η πλέον ευνοημένη, διότι ενώ δεν πλήρωσε καθόλου εισφορές, συνταξιοδοτείται κανονικά σε βάρος των πόρων του ασφαλιστικού συστήματος. Από τις επόμενες γενιές αρχίζουν οι πληρωμές των εισφορών οι οποίες καλύπτουν τις παροχές προς τη γενιά που αποχώρησε από την εργασία.

Στη φάση εισαγωγής – χρονική περίοδος 1 η γενιά 0 λαμβάνει παροχές, οι οποίες προέρχονται από τις εισφορές της επόμενης γενιάς 1, η οποία με τη σειρά της αναμένει να λάβει τις παροχές που της αναλογούν, κατά τη χρονική περίοδο 2 που δεν θα εργάζεται πλέον, από εισφορές που θα πληρώνει η γενιά 2. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται σε όλες τις περιόδους που ακολουθούν.

Σχήμα1 Αναδιανεμητικό Ασφαλιστικό Σύστημα

ΓΕΝΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 3	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 4
ΓΕΝΙΑ 0	Συνταξιούχοι Γκαροχές	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 1	Εργαζόμενοι Εισφορές	Συνταξιούχοι Γκαροχές	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 2	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές	Συνταξιούχοι Γκαροχές	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 3	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές	Συνταξιούχοι Γκαροχές
ΓΕΝΙΑ 4	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές

Πηγή: Thomas F. Siems Federal Reserve Bank of Dallas

Θεωρώντας τις παροχές σαν ποσοστό του μισθού, το οποίο χρηματοδοτείται μέσω των εισφορών (κρατήσεων), καταλήγουμε στη συνθήκη ισορροπίας η οποία εξασφαλίζει την ισότητα των εσόδων με τα έξοδα του συστήματος.

Η συνθήκη ισορροπίας εκφράζεται από την σχέση:

$$E \times \omega \times \varepsilon = P \times \sigma \quad (1)$$

Όπου

- E ο αριθμός των εργαζομένων
- ω ο μέσος μισθός
- ε το ποσοστό εισφοράς
- P ο αριθμός των αποχωρούντων
- σ η μέση παροχή.

Το πρώτο σκέλος της ισότητας (1), δηλαδή το γινόμενο $E \cdot \omega \cdot \varepsilon$, αναπαριστά τα έσοδα του ασφαλιστικού συστήματος, ενώ το δεύτερο $P \cdot \sigma$ τα έξοδα αυτού.

Οι δύο κρίσιμες μεταβλητές του συστήματος είναι:

- Ο ρυθμός αύξησης των νεοεισερχόμενων στο σύστημα και

- Ο ρυθμός αύξησης των πραγματικών μισθών που εισπράττουν οι εργαζόμενοι.

Στη βιβλιογραφία αναφέρεται πως «αν ο πληθυσμός αυξάνει με ένα ποσοστό περίπου 3% κάθε χρόνο, τότε η φορολογητέα βάση πάνω στην οποία στηρίζονται οι παροχές σε κάθε περίοδο, θα είναι πολύ μεγαλύτερη από τους φόρους που έχουν πληρωθεί από τη γενιά που τώρα συνταξιοδοτείται».

Για να διατηρηθεί η σχέση (1) σε ισορροπία απαιτείται ένα ποσοστό εισφοράς

$$\varepsilon = \frac{P}{E} \times \frac{\sigma}{\omega} \quad (2)$$

Ο λόγος των συνταξιούχων προς τους εργαζόμενους P/E ονομάζεται Δείκτης Δημογραφικής Εξάρτησης και επηρεάζεται σημαντικά από την εξέλιξη των δημογραφικών μεγεθών μιας χώρας και κυρίως από την πληθυσμιακή γήρανση, η οποία αυξάνει τον αριθμό των συνταξιούχων, καθώς επίσης από την ανεργία και την πρόωμη συνταξιοδότηση.

Ο λόγος της μέσης σύνταξης προς το μέσο μισθό σ/ω ονομάζεται Ποσοστό Αναπλήρωσης και εκφράζει την αγοραστική αξία της σύνταξης ως ποσοστό του μισθού. Όσο πιο γενναιόδωρο είναι ένα συνταξιοδοτικό σύστημα τόσο μεγαλύτερο ποσοστό αναπλήρωσης έχει, γεγονός που απαιτεί την καταβολή αυξημένων εισφορών.

Η βιωσιμότητα του συστήματος εξαρτάται από τη σχέση συνταξιοδοτούμενων προς συνεισφέροντες η οποία ονομάζεται Αναλογιστική Βάση και η ενδεδειγμένη τιμή της είναι 1:4, η ανατροπή της τιμής αυτής θέτει την επιβίωση του συστήματος σε κίνδυνο.

Από την κριτική που έχει ασκηθεί στο διανεμητικό σύστημα διακρίνουμε:

- Την εγγενή τάση του συστήματος για κατάρρευση λόγω της αντιστροφής της δημογραφικής πυραμίδας.
- Τον περιορισμό των κινήτρων προς εργασία. Αν η σχέση μεταξύ εισφορών και παροχών είναι στενή, δηλαδή υπάρχει υψηλός βαθμός ανταποδοτικότητας τότε το κίνητρο για εργασία δεν επηρεάζεται. Όμως σε ένα πλήρως διανεμητικό σύστημα, όπου το ύψος της ατομικής σύνταξης ή οποιασδήποτε άλλης παροχής είναι ανεξάρτητο από το ύψος των εισφορών, υπάρχει περιορισμός του κινήτρου, διότι οι εισφορές θεωρούνται από τους ασφαλισμένους σαν φόρος που δεν θα καρπωθούν οι ίδιοι.
- Την επιβάρυνση του κράτους με υπέρογκα έξοδα.
- Τον έντονο κρατισμό.
- Τη μη ορθολογική διαχείριση της περιουσίας που κατέχουν τα ασφαλιστικά ταμεία.
- Με τη διατήρηση του συστήματος η κοινωνία αρπάζει από το μέλλον και στην ουσία διασπάται η κοινωνική συνοχή μεταξύ των γενεών.
- Δημιουργεί ανισότητες.
- Σε πολλές χώρες τα ασφαλιστικά συστήματα αυτού του τύπου τείνουν να εξελιχθούν σε σχήματα τύπου πυραμίδας, που για να χρηματοδοτηθούν απαιτούν ολοένα και μεγαλύτερη διεύρυνση της βάσης τους. Τα συστήματα αυτά μοιάζουν ανάλογα με τις παράνομες πυραμίδες που στήνουν οι κερδοσκόποι – ponzi schemes.

Στον αντίποδα του διανεμητικού συστήματος βρίσκεται το ανταποδοτικό ή κεφαλαιοποιητικό σύστημα παροχών. Ως κεφαλαιοποιητικό (Funded Scheme) χαρακτηρίζεται το σύστημα εκείνο το οποίο χρηματοδοτείται μέσα από την κεφαλαιοποίηση των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων, με συνέπεια το ύψος της παροχής που θα λάβει ο κάθε ασφαλισμένος στο τέλος της εργάσιμης

ζωής του, να εξαρτάται τόσο από τις εισφορές που έχει συγκεντρώσει στον προσωπικό του λογαριασμό, όσο και από τις αποδόσεις αυτών.

Η φιλοσοφία του συστήματος αυτού είναι η ανταποδοτικότητα και όχι η διαχρονική αναδιανομή του εισοδήματος μεταξύ των γενεών. Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δεν εξαρτάται από την εξέλιξη των σχέσεων όσων πληρώνουν εισφορές με τους δικαιούχους σύνταξης, αφού κάθε γενιά χρηματοδοτεί τις παροχές της.

Ο Paul Samuelson του Massachusetts Institute of Technology, απέδειξε ότι σε ένα μη κεφαλαιοποιητικό σύστημα που χρηματοδοτείται με ένα σταθερό ποσοστό εισφορών, δημιουργούνται θετικές αποδόσεις, ο ρυθμός των οποίων ισούται, με το ρυθμό αύξησης της φορολογητέας βάσης. Η απόδοση όμως αυτή είναι μικρότερη από την απόδοση των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στην κεφαλαιαγορά και κατ' αυτή την έννοια, το κεφαλαιοποιητικό σύστημα θεωρείται ότι είναι πιο αποδοτικό από το υφιστάμενο PAYGO.

Το κεφάλαιο που συγκεντρώνεται στο τέλος του εργασιακού βίου είναι δυνατόν να διαφοροποιείται από ασφαλισμένο σε ασφαλισμένο λόγω του διαφορετικού ύψους ασφαλίσεων, των διαφορετικών επενδυτικών επιλογών και του διαφορετικού χρόνου καταβολής εισφορών.

Η διαγραμματική παρουσίαση της λειτουργίας του κεφαλαιοποιητικού ασφαλιστικού συστήματος, δίνεται στο σχήμα που ακολουθεί:

Σχήμα 2. Κεφαλαιοποιητικό Ασφαλιστικό Σύστημα

ΓΕΝΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 3	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 4
ΓΕΝΙΑ 0	Συνταξιούχοι	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 1	Εργαζόμενοι Εισφορές →	Συνταξιούχοι Γκροχές	Αποβιώσαντες	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 2	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές →	Συνταξιούχοι Γκροχές	Αποβιώσαντες
ΓΕΝΙΑ 3	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές →	Συνταξιούχοι Γκροχές
ΓΕΝΙΑ 4	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Αγέννητοι	Εργαζόμενοι Εισφορές →

Πηγή: Thomas F. Siems Federal Reserve Bank of Dallas

Η κριτική που έχει ασκηθεί στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα σχετίζεται με την αδυναμία του να εγγυηθεί πλήρως την πραγματική αξία των εισοδημάτων των συνταξιούχων, είτε λόγω επιδράσεων του πληθωρισμού, είτε λόγω μη δημιουργίας επαρκών αποταμιεύσεων που θα εξασφαλίζουν στον ασφαλισμένο αξιοπρεπή διαβίωση μετά την σύνταξη. Το ύψος των εισοδημάτων μετά τη συνταξιοδότηση στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα, είναι συνάρτηση, τόσο της ικανότητας των ατόμων να αποταμιεύουν επαρκώς, όσο του χρόνου αποταμίευσης και των αποδόσεων των αποταμιεύσεων. Υπάρχει λοιπόν ο κίνδυνος, η διάρκεια και η ποιότητα της εργασιακής ζωής του ασφαλισμένου να είναι τέτοια που να μη δημιουργεί επαρκείς αποταμιεύσεις και κατ' αυτόν τον τρόπο να μη διασφαλίζει την αξιοπρεπή διαβίωση των συνταξιούχων του συστήματος. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο εκφράζονται ενστάσεις στην εισαγωγή κεφαλαιοποιητικών σχημάτων, ιδιαίτερα στον τομέα της κύριας σύνταξης. Από την άλλη μεριά αναπτύσσεται ένας έντονος προβληματισμός στην περίπτωση μετάβασης από ένα διανεμητικό σε ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα, διότι κάτι τέτοιο θα διασπάσει το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ των γενεών εξαναγκάζοντας τη γενιά της μετάβασης να πληρώσει δύο φορές, μια για τη συνταξιοδότηση της προηγούμενης γενιάς, στα πλαίσια του διανεμητικού συστήματος και

για τη δική της συνταξιοδότηση στα πλαίσια του νέου κεφαλαιοποιητικού συστήματος.

Στη συζήτηση σχετικά με την απόδοση του κεφαλαιοποιητικού συστήματος ο Bodie υποστήριξε ότι οι βραχυπρόθεσμες προθεσμιακές καταθέσεις προσφέρουν την καλύτερη εξασφάλιση αφού τα επιτόκια τους αναπροσαρμόζονται τακτικά. Η εξασφάλιση βέβαια αυτή δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως πλήρης. Οι Patel και Zeckhauser (1987), υπολόγισαν ότι, οι επενδύσεις σε κρατικούς τίτλους εξαλείφουν περίπου το 1/3 του κινδύνου από τον μη προσδοκώμενο πληθωρισμό. Πάντως με την ανάπτυξη υγιούς αγοράς χρήματος και κεφαλαίων και την ορθολογική χρησιμοποίηση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων αυξάνονται οι δυνατότητες αντιμετώπισης παρόμοιων κινδύνων και επίτευξης υψηλότερων αποδόσεων.

Βασική πάντα προϋπόθεση παραμένει η διασπορά του χαρτοφυλακίου, η ακριβής πληροφόρηση και η ικανότητα των διαχειριστών χαρτοφυλακίου.

Κεφαλαιοποιητικά συστήματα συναντούμε κυρίως στην ιδιωτική ασφάλιση, ενώ σε αρκετές χώρες λειτουργούν ως βασικά συστήματα της επικουρικής επαγγελματικής ασφάλισης ή σαν υποσυστήματα της κοινωνικής ασφάλισης, εξασφαλίζοντας παροχές σε ανταποδοτική βάση. Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα λόγω του ανταποδοτικού χαρακτήρα του, συνδυάζει με τον καλύτερο τρόπο τις εισφορές που καταβάλλονται, κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου με τις παροχές της περιόδου της συνταξιοδοτημένης ανάπαυσης.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Το διανεμητικό σύστημα στηρίζεται στην «αρχή του συλλογικού ισοζυγίου», σε αντίθεση με το κεφαλαιοποιητικό που στηρίζεται στην «αρχή του ατομικού ισοζυγίου».

Το διανεμητικό σύστημα εξαρτάται από το δείκτη δημογραφικής εξάρτησης ή την αναλογιστική βάση και το ποσοστό αναπλήρωσης ή το δείκτη μεταβίβασης ή το δείκτη γενναιοδωρίας. Αντίθετα το κεφαλαιοποιητικό δεν επηρεάζεται από τις δημογραφικές εξελίξεις, αλλά εξαρτάται σημαντικά από τον λόγο των ετών συνταξιοδότησης προς τα έτη εργασίας m/n , γνωστό ως *passivity ratio*, τις αποδόσεις των αγορών χρήματος και κεφαλαίων και φυσικά από το δείκτη γενναιοδωρίας.

Στο διανεμητικό σύστημα ο κίνδυνος της διαχείρισης βρίσκεται στο κράτος ενώ στο κεφαλαιοποιητικό περνά στον ασφαλισμένο.

Η αύξηση του προσδόκιμου της ζωής, αυξάνει το χρόνο της συνταξιοδοτημένης ανάπαυσης και επιβαρύνει τα Ταμεία διανεμητικού τύπου με πρόσθετες χρηματικές εκροές. Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα μια αύξηση του προσδόκιμου της ζωής θα αυξήσει το *passivity ratio* και θα απαιτήσει υψηλότερα ποσοστά εισφορών αν όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί. Οι εργαζόμενοι θα χρειαστεί να αποκτήσουν μεγαλύτερα κεφάλαια καταβάλλοντας περισσότερη εργασία και μεγαλύτερη αποταμίευση. Από την άλλη οι συνταξιούχοι θα διανείμουν το δοσμένο κεφάλαιο που έχουν συσσωρεύσει από τα χρόνια που εργάζονταν, σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα την μείωση των ετήσιων εισοδημάτων τους. Εκτιμάται ότι η ετήσια αυτή μείωση θα είναι μικρότερη από το ρυθμό αύξησης της μέσης διάρκειας ζωής διότι η αυξημένη ζήτηση από μέρους του ενεργού πληθυσμού μετοχών, ομολόγων και λοιπών χρηματοοικονομικών προϊόντων θα αυξήσει την αξία των κεφαλαίων που διαθέτουν οι συνταξιούχοι.

Εάν ο δείκτης δημογραφικής εξάρτησης P/E ισούται με το λόγο m/n ενώ παράλληλα τα επιτόκια ισούται με το ρυθμό αύξησης των μισθών

$r=g_w$ τότε και το διανεμητικό και το κεφαλαιοποιητικό απαιτούν το ίδιο ποσοστό εισφοράς για τη χρηματοδότησή τους.

Εάν $P/E = m/n$ και $r < g_w$, τότε το PAYGO είναι φθηνότερο από το κεφαλαιοποιητικό.

Εάν $P/E = m/n$ και $r > g_w$, τότε το κεφαλαιοποιητικό είναι αυτό που πλεονεκτεί από απόψεως κόστους.

Εάν $P/E < m/n$ και $r = g_w$ για τη χρηματοδότηση του διανεμητικού συστήματος απαιτείται χαμηλότερο ποσοστό εισφοράς από ότι για την χρηματοδότηση του κεφαλαιοποιητικού.

Εάν $P/E > m/n$ και $r = g_w$, τότε ισχύει ακριβώς το αντίθετο από την παραπάνω περίπτωση.

Γενικά και υπό τις απλουστεύσεις οι οποίες έχουν τεθεί παραπάνω, μπορούμε να πούμε ότι ένα πλήρως κεφαλαιοποιητικό σύστημα (fully funded) είναι περισσότερο αποδοτικό και άρα απαιτεί χαμηλότερες εισφορές όταν το επιτόκιο υπερβαίνει τον ρυθμό αύξησης των μισθών και τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού μιας χώρας. Αν δεν συμβαίνει αυτό τότε το διανεμητικό σύστημα είναι φθηνότερο στη χρηματοδότησή του.

Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα θεωρείται ότι αυξάνει την εθνική αποταμίευση που αν κατευθυνθεί προς παραγωγικές επενδύσεις, θα οδηγήσει σε περαιτέρω ενίσχυση της επενδυτικής πρωτοβουλίας, με επακόλουθο την αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης (Nicolas Barr 1993).

Στο τυπικό κεφαλαιοποιητικό σύστημα καθορίζεται το μέσο ασφαλιστρο, το οποίο μπορεί να καλύψει τις άμεσες και τις μελλοντικές υποχρεώσεις του ταμείου προς τους ασφαλισμένους του. Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του ταμείου, τα έσοδα που προέρχονταν από τις ασφαλιστικές εισφορές των μελών, υπερέβαιναν κατά πολύ τα έξοδά του με συνέπεια την δημιουργία αποθεματικών. Τα αποθεματικά αυτά επενδύονται κατάλληλα με μέριμνα του ταμείου και δημιουργούν ένα πρόσθετο έσοδο γι' αυτό. Επειδή οι αποδόσεις των αποθεματικών θεωρούνται σημαντικό στοιχείο για την εξέλιξη των ταμείων fully funded,

ενδείκνυται οι διαθέσιμοι πόροι να επενδύονται με σωφροσύνη σε ένα αρκετά διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο που θα ελαχιστοποιεί τον επενδυτικό κίνδυνο.

Σε κάθε περίπτωση επειδή το αναδιανεμητικό σύστημα στηρίζεται στην κοινωνική συνοχή (συμβόλαιο γενεών) και την «αρχή του συλλογικού ισοζυγίου», το κράτος αποτελεί τον «έσχατο εγγυητή» που έχει συνομολογήσει τη «ρήτρα προστασίας του εισοδήματος». Στο PAYGO, θεμελιώδεις προϋποθέσεις βιωσιμότητας αποτελούν:

- α. Η αύξηση των νεοεισερχόμενων στο σύστημα
- β. Η κρατική συνεισφορά
- γ. Ο αυξητικός ρυθμός των μισθών και
- δ. Ο δείκτης γενναιοδωρίας του συστήματος

Όταν διαταράσσονται οι προϋποθέσεις αυτές το σύστημα καταλήγει να είναι θνησιγενές και οι όποιες παραμετρικές παρεμβάσεις γίνονται, απλά μετακυλύουν το βάρος στις επόμενες γενιές ασφαλισμένων.

Υπό συνθήκες δημοσιονομικής εκτροπής, η αύξηση των νεοεισερχόμενων στο σύστημα, η κρατική συνεισφορά και ο αυξητικός ρυθμός των μισθών καθίστανται ανέφικτες.

4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

Ο ασφαλιστικός «Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός Μακροχρόνιας Βιωσιμότητας – Ταμειακής Ρευστότητας», αναδεικνύει τις συνθήκες επιβίωσης του συστήματος κατά τη μακροχρόνια περίοδο, καθώς και τη δυνατότητα λειτουργίας του βραχυχρόνια (Σ. Θωμαδάκης. Θ. Σακελαρόπουλος και Σ. Ρομπόλης 1992).

«Χρηματοοικονομικός Ισολογισμός»

<u>Ενεργητικό</u>	<u>Παθητικό</u>
Τρέχουσες Απαιτήσεις (A1)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (Y1)
<u>Περιουσιακά Στοιχεία (A0)</u>	<u>Μελλοντικές Υποχρεώσεις (Y2)</u>
Σύνολο Απαιτήσεων (A)	Σύνολο Υποχρεώσεων (Y)
(A=A1+A0)	(Y=Y1+Y2)
	Υπολειμματική Αξία (K)

A. Το ενεργητικό που αφορά το παρελθόν και το παρόν, περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία (A0) που έχουν δημιουργηθεί από παλαιότερες κεφαλαιακές συσσωρεύσεις καθώς και τις τρέχουσες απαιτήσεις (A1). Τα (A0) δημιουργούνται από τις διαδοχικές κεφαλαιοποιήσεις των πλεονασμάτων από εισφορές παλαιότερων γενεών, ενώ τα (A1) αποτελούν απαιτήσεις έναντι τρεχουσών εισφορών που επηρεάζονται από την απασχόληση, το ύψος των αμοιβών και την προσφορά της παρούσας γενιάς ενεργού πληθυσμού.

B. Το παθητικό που αφορά το παρόν και το μέλλον, συγκροτείται από τις τρέχουσες υποχρεώσεις (Y1), δηλαδή τις πληρωμές που πρέπει να καταβληθούν προς την παλιότερη γενιά και τις μελλοντικές υποχρεώσεις (Y2) που αφορούν τα μέλη της παρούσας γενιάς, δηλαδή τους σημερινούς εισφέροντες που θεμελιώνουν δικαίωμα για μελλοντικές απολαβές.

Αν το σύνολο των τρεχουσών απαιτήσεων υπερκαλύπτει το σύνολο των τρεχουσών υποχρεώσεων μιλάμε για ταμειακή επάρκεια ή ρευστότητα του συστήματος ή του φορέα οπότε και ισχύει η σχέση

$$(A1) - (Y1) = (K1) \geq 0 \quad (1)$$

Το γεγονός αυτό δηλώνει ότι οι παροχές μπορούν να καταβάλλονται απρόσκοπτα τη βραχυχρόνια περίοδο, χωρίς όμως να σημαίνει ότι η

δυνατότητα καταβολής παροχών θα εξακολουθεί να υπάρχει και μακροχρόνια.

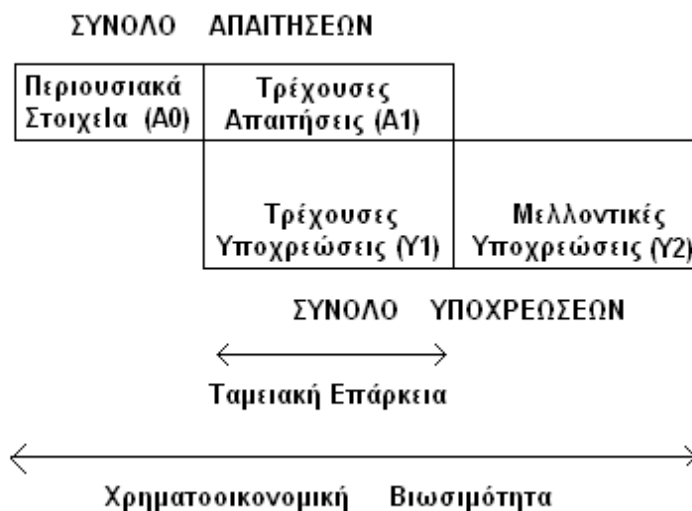
Η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα, με αναφορά στη μακροχρόνια περίοδο πρέπει να προσδιορίζεται από τη σχέση:

$$A - Y = \kappa \geq 0 \quad (2)$$

γεγονός που σημαίνει ότι, το σύνολο των απαιτήσεων πρέπει να υπερσχύει του συνόλου των υποχρεώσεων καθώς αυτό αντανάκλα τη μελλοντική προοπτική. Το αναλογιστικό έλλειμμα υποδηλώνει μια δομικού χαρακτήρα ανισορροπία και αδυναμία του φορέα να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σε βάθος χρόνου.

Οι έννοιες αποτυπώνονται σχηματικά παρακάτω.

Σχήμα 3.Βιωσιμότητα και Ταμειακή Επάρκεια

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι δείκτες που αναπτύσσονται στην παρούσα μελέτη, δεν αφορούν τους αριθμοδείκτες της γενικής λογιστικής που αναδεικνύουν την δυναμική

μιας οικονομικής οντότητας στη βραχυχρόνια περίοδο, αλλά είναι δείκτες που αφορούν την μελλοντική προοπτική και βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων του ΣΕ. Οι δείκτες είναι προσαρμοσμένοι στα δεδομένα του κάθε φορέα. Με αναφορά στο διανεμητικό σύστημα παροχών ελέγχεται η δυναμική των πόρων, ο δείκτης γενναιοδωρίας και ο δείκτης δημογραφικής εξάρτησης για όλους τους φορείς. Με αναφορά στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα παροχών αναπτύσσονται παίγνια μηδενικού αθροίσματος (terminal hypothesis – zerogame) και υπολογίζεται το κόστος μετάβασης από τη σχέση του αφανούς χρέους:

$$B_t = \frac{E_{t+j+1}S_{t+j+1}}{1+r_{t+j+1}} + \frac{E_{t+j+1}\tau_{t+j+1}}{1+r_{t+j+1}} + E_t\tau_t \quad (3)$$

Η σχέση (3) εκλαμβάνεται ως εξίσωση του αφανούς χρέους επειδή ουσιαστικά απεικονίζει την Παρούσα Αξία (PV) των υφιστάμενων καθαρών υποχρεώσεων του συστήματος. Από τη σχέση αυτή συμπεραίνουμε ότι η αποπληρωμή του Αφανούς Χρέους εξαρτάται

Α. Από τον αριθμό των εργαζομένων (και κατ' επέκταση των εισφορών που πληρώνουν) την περίοδο t και $t+1$.

Β. Από την αφανή αποταμίευση.

Γ. Από την αφανή φορολογία.

Δ. Από το επιτόκιο της αγοράς ή τη μέση απόδοση της κεφαλαιαγοράς.

Όσον αφορά την προσαρμογή των δεικτών και των μεθόδων μέτρησης των φορέων του ΣΕ

Α. Η δυναμική των πόρων των φορέων εκφράζεται ως (%) επί του συνόλου των εσόδων.

Β. Ο δείκτης δημογραφικής εξάρτησης εκφράζεται από τη σχέση συνταξιούχων (μερισματούχων) προς εργαζόμενους (μετόχους).

Γ. Ο δείκτης γενναιοδωρίας του συστήματος εκφράζεται από τη σχέση $\Delta\Gamma = (\text{Εισφορές}/\text{Παροχές}) * 100$.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα παρακάτω:

Α. Τα ΜΤΣ – ΕΚΟΕΜΣ – ΕΛΟΑΣ λειτουργούν ως διανεμητικά σχήματα προκαθορισμένης παροχής (PAYGO – DB) στηριζόμενα στην αρχή του συλλογικού ισοζυγίου.

Β. Η βασική αρχή της μακροχρόνιας βιωσιμότητας όπως εκφράσθηκε παραπάνω από τη σχέση (2) έχει ανατραπεί, γεγονός που υποδηλώνει αδυναμία των φορέων να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σε βάθος χρόνου. Η ανατροπή της σχέσης οφείλεται κυρίως στην αντιστροφή της δημογραφικής πυραμίδας που επηρέασε επί το δυσμενέστερο το δείκτη δημογραφικής εξάρτησης και από την επί σειρά ετών καταβολή γενναιοδωρών παροχών προς τις γενιές που έχουν αποχωρήσει, σε βάρος των μελλοντικών γενεών. Το πρόβλημα αναδείχθηκε και έγινε εντονότερο από την πρόσφατη δημοσιονομική εκτροπή.

Γ. Οι βασικές προϋποθέσεις επιβίωσης του συστήματος που λειτουργεί διανεμητικά είτε δεν υφίστανται πλέον (αύξηση νεοεισερχομένων, αυξήσεις μισθών), είτε πρόκειται να παύσουν (κρατική συνεισφορά), με αποτέλεσμα το βάρος της διόρθωσης να πέφτει στο δείκτη γενναιοδωρίας που αποτελεί αναγκαία όμως όχι και ικανή συνθήκη βιώσιμης προσαρμογής.

Δ. Επισημαίνεται πως η βιώσιμη προσαρμογή των παροχών πρέπει οπωσδήποτε να συνδυάζεται με την διαχείριση της συλλογικής αβεβαιότητας (φόβος περικοπών) προς αποφυγή ακραίων συμπεριφορών. Ο καθορισμός του ύψους των παροχών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του αφενός την **κοινωνική αποστολή των φορέων σε διηνεκή ορίζοντα και αφετέρου την έννοια της παροχής αναφοράς ή δίκαιης ή κανονικής** όπως προσεγγίζεται από το μετακεϊνσιανό

Υπόδειγμα παροχών σε συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού, σύμφωνα με το οποίο η τρέχουσα παροχή αποκτά την έννοια της δίκαιης όταν παραμείνει αμετάβλητη επί μακρό χρονικό διάστημα (Akerlof, 1982). Οι δραστικές περικοπές χορηγήσεων που για σειρά ετών αυξάνονταν, ενέτεινε τη συλλογική αβεβαιότητα και το αίσθημα αδικίας μεταξύ των στελεχών του ΣΞ.

4.3 ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ

Για τις καταβαλλόμενες παροχές από ένα αναδιανεμητικό σύστημα, ισχύει ο μαθηματικός τύπος :που εκφράζει την εξίσωση των πάσης φύσεως εσόδων με τις παροχές.

$$P_t = L_{c_t} + E_{c_t} + S_{c_t} + S_{a_t} + e_t \quad (1)$$

όπου:

P_t = οι καταβαλλόμενες παροχές

L_c = οι εισφορές των ασφαλισμένων

E_c = οι εισφορές των εργοδοτών

S_c = η συμμετοχή του κράτους

S_a = οι αποδόσεις των αποθεματικών και των τυχών επενδύσεων.

e = τα λοιπά έσοδα

t = ο χρόνος αναφοράς των παροχών των εισφορών και των αποδόσεων.

Η σχέση αυτή μπορεί να πάρει μορφή ανισότητας, ανάλογα με το εάν ένα αναδιανεμητικό σύστημα είναι πλεονασματικό ή ελλειμματικό.

$$P_t < L_{c_t} + E_{c_t} + S_{c_t} + S_{a_t} + e_t$$

$$P_t > L_{c_t} + E_{c_t} + S_{c_t} + S_{a_t} + e_t$$

Μια μείωση ενός από τα πέντε στοιχεία του Β' σκέλους της εξίσωσης (1) προϋποθέτει άμεση αναπλήρωση από απολύτως ανάλογη αύξηση ενός ή περισσοτέρων από τα υπόλοιπα τέσσερα, διότι σε αντίθετη περίπτωση, είναι αδύνατη η καταβολή από τον ασφαλιστικό φορέα των οφειλόμενων συντάξεων.

Στην περίπτωση του ΜΤΣ έχουμε:

$$\text{Έξοδα} = \text{Έσοδα}$$

$$P_t = L_{ct} + E_{ct} + S_{ct} + S_{at} + e_t$$

όπου: P_t = παροχές (μερίσματα, βοηθήματα).

L_c = οι εισφορές των ασφαλισμένων.

$E_c = 0$

S_c = η συμμετοχή του κράτους (κρατήσεις, επιχορηγήσεις)

S_a = οι αποδόσεις των αποθεματικών και των επενδύσεων.

e = λοιπά έσοδα (εκποίηση άχρηστου υλικού, εγγυητικές)

t = χρόνος αναφοράς

Αλλαγές σε παράγοντες όπως οι αποδοχές, τα ποσοστά εισφορών, το μήκος του εργασιακού βίου, το προσδόκιμο ζωής, ο αριθμός συνταξιούχων, ο αριθμός ασφαλισμένων κ.α επηρεάζουν διαχρονικά το ποσοστό των εσόδων και των δαπανών του συστήματος (WorldBank).

Αν το ΜΤΣ λειτουργούσε σε κεφαλαιοποιητική βάση, θεωρώντας το μέρισμα ως ποσοστό του μισθού $s = \delta W$, που θα καταβάλλεται στον δικαιούχο για m χρόνια, μπορούμε να υπολογίσουμε την παρούσα αξία της παροχής με τη βοήθεια της παρακάτω σχέσης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι πόροι και οι παροχές του ΜΤΣ και η δυναμική τους εκφρασμένοι σε απόλυτες τιμές της χρήσης 2015 και σε (%) έχουν ως εξής:

ΕΣΟΔΑ				
	Με Κοινωνικούς Πόρους	Χωρίς Κοινωνικούς Πόρους	Ποσοστά επί των εσόδων (με κοινωνικούς πόρους)	Ποσοστά επί των εσόδων (χωρίς κοινωνικούς πόρους)
Κοινωνικοί Πόροι	13.300.000 €	- €	9,33%	0,00%
Ασφαλιστικές Εισφορές	111.200.000 €	111.200.000 €	78,04%	78,04%
Έσοδα Ακινήτων	12.200.000 €	12.200.000 €	8,56%	8,56%
Τόκοι-Μερίσματα	1.800.000 €	1.800.000 €	1,26%	1,26%
Λοιπά Έσοδα	4.000.000 €	4.000.000 €	2,81%	2,81%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	142.500.000 €	129.200.000 €		
ΕΞΟΔΑ				
	Με Κοινωνικούς Πόρους	Χωρίς Κοινωνικούς Πόρους		
Μερίσματα	93.000.000 €	93.000.000 €		
ΒΟΕΑ	16.000.000 €	16.000.000 €		
Βοηθήματα θανάτου	1.000.000 €	1.000.000 €		
Φόροι	2.500.000 €	2.500.000 €		
Χρεολύσια	5.000.000 €	5.000.000 €		
Λοιπά	5.000.000 €	5.000.000 €		
Αποθεματικό	20.000.000 €	6.700.000 €		
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	142.500.000 €	129.200.000 €		

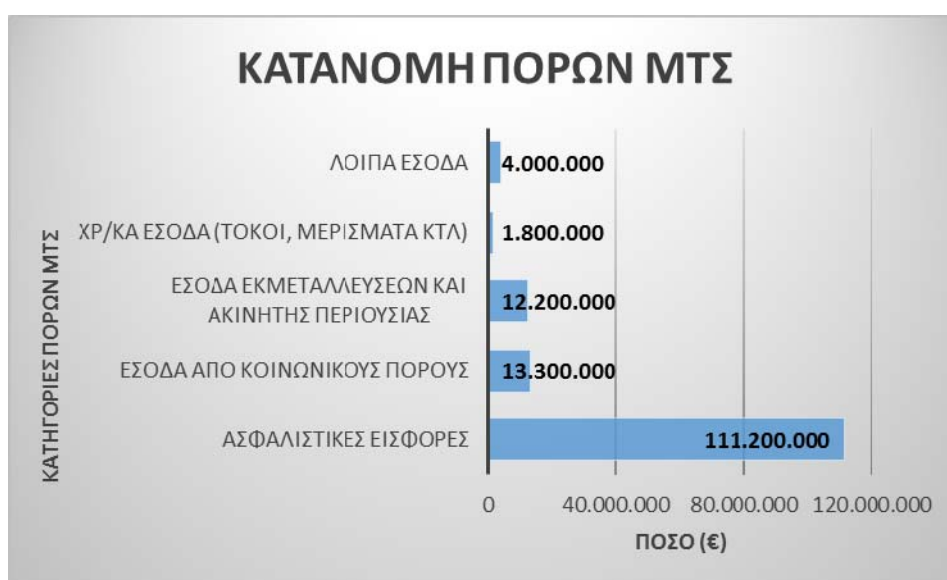
Σε όρους της εξίσωσης (1) και σε τιμές της χρήσης 2015 οι πόροι κατατάσσονται:

ΠΟΡΟΙ	ΜΤΣ		ΕΚΟΕΜΣ	
	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ (€)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ (€)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Ασφαλιστικές Εισφορές (Lc)	111.200.000	78,04%	20.030.235	41,63%
Συμμετοχή του κράτους (Sc)	13.300.000	9,33%	-	-
Έσοδα ακίνητης περιουσίας (Sa)	12.200.000	8,56%	18.885.111	39,25%

Χρηματοοικονομικά Έσοδα (Sa)	1.800.000	1,26%	1.324.160	2,75%
Λοιπά Έσοδα (e)	4.000.000	2,81%	7.874.568	16,37%
ΣΥΝΟΛΟ	142.500.000	100,00 %	48.114.074	100,00%

Τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα διαγραμματικά έχουν ως εξής, από το γράφημα καθίσταται εμφανές ότι ο πόρος της συμμετοχής του κράτους είναι ο δεύτερος σε δυναμική πόρος του ΜΤΣ και η ενδεχόμενη μελλοντική περικοπή του θα αποστερήσει το Ταμείο από σημαντικά έσοδα.

Σχήμα 4. Πόροι ΜΤΣ χρήσης 2015

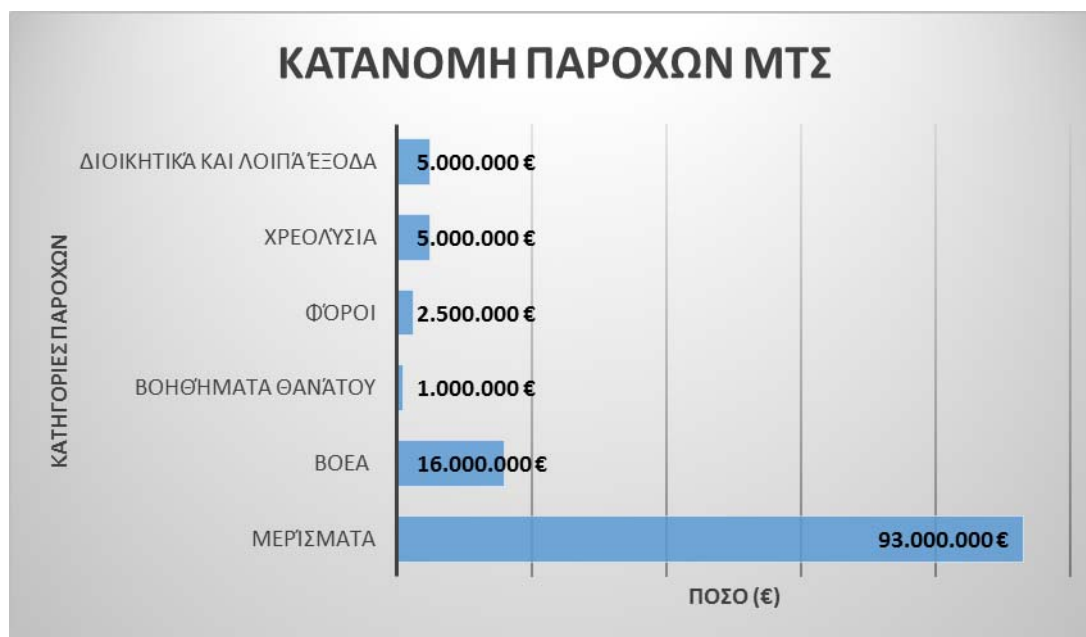
Οι απαιτήσεις για ετήσιες παροχές P_t του ΜΤΣ αναλύονται κατωτέρω:

ΠΑΡΟΧΕΣ/ΕΞΟΔΑ (P_t)	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ(€)	ΠΟΣΟΣΤΟ(%)
Μερίσματα	93.000.000	75,92%

ΒΟΕΑ	16.000.000	13,06%
Βοηθήματα Θανάτου	1.000.000	0,82%
Φόροι	2.500.000	2,04%
Χρεολύσια	5.000.000	4,08%
Διοικητικά & Λοιπά Έξοδα	5.000.000	4,08%
ΣΥΝΟΛΟ	122.500.000	100,00%

Η γραφική απεικόνιση των παροχών του ΜΤΣ δίνεται στο παρακάτω γράφημα από το οποίο προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εσόδων του κατευθύνεται στην πληρωμή μερίσματος και δευτερεύοντος για την πληρωμή του ΒΟΕΑ.

Σχήμα 5. Παροχές Έξοδα ΜΤΣ

Ο δείκτης δημογραφικής εξάρτησης, αναλογιστική βάση αποτελεί το σημαντικότερο συντελεστή μακροχρόνιας βιωσιμότητας ενός αναδιανεμητικού σχήματος χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή του κράτους. Η άριστη σχέση δίνεται από την τιμή 1 συνταξιούχος (Pensioner) προς 4 εργαζομένους (Employees).

Ο βαθμός γενναιοδωρίας του συστήματος επί του κορηγούμενου Μερισίματος ΜΤΣ διερευνάται τόσο με το δείκτη γενναιοδωρίας (ΔΓ) όσο και με το δείκτη μεταβίβασης (ΔΜ), στηριζόμενους στα σημερινά δεδομένα. Σημειώνεται πως για σειρά ετών το σύστημα υπήρξε αρκετά γενναιόδωρο στις παροχές του, μέσω της άσκησης μιας πολιτικής άνισης διαγενεακής αναδιανομής, που μετακύλυσε τα βάρη στις μελλοντικές γενιές. Από το 2011 το μέρισμα μειώθηκε τέσσερις φορές (25% το 2011, 25% το 2012, 9% το 2013 και 4,1% το 2014), έχοντας υποστεί σήμερα συνολική μείωση της τάξης του 50,9%.

Σύμφωνα με την παραπάνω τιμή, η μέση παροχή αποτελεί το 154% της μέσης εισφοράς σε παρούσες αξίες. Δηλαδή εισπράττουμε μια νομισματική μονάδα και παρέχουμε 1,54 νομισματικές μονάδες.

Ελέγχοντας χρονολογικές σειρές δέκα έξι (16) ετών, διερευνήσαμε την ενδογενεακή γενναιοδωρία – ανταποδοτικότητα του συστήματος στο μέρισμα του ΜΤΣ και διαπιστώσαμε ότι το σύστημα είναι σημαντικά πιο γενναιόδωρο προς τα στελέχη της ΕΛΑΣ έναντι αυτών του ΣΞ. Με βάση τις εισφορές και τους εισρέοντες χρηματικούς πόρους από κρατήσεις δαπανών, η ενδογενεακή γενναιοδωρία του συστήματος προς την ΕΛΑΣ είναι από τρεις (3) μέχρι σχεδόν πέντε (5) φορές μεγαλύτερη. Η κατάσταση βελτιώνεται από το 2011, μετά τις κλιμακωτές μειώσεις του μερίσματος, για να καταλήξει το 2015 σε γενναιοδωρία του συστήματος προς την ΕΛΑΣ 2,51 φορές μεγαλύτερη έναντι των στελεχών του ΣΞ.

Στρατός Ξηράς

ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003
Εισφορές	15.450.468	17.040.755	20.409.156	23.379.577
Κρατική Συμμετοχή	30.846.040	39.640.540	66.548.092	40.393.045
Σύνολο	46.296.508	56.681.295	86.957.248	63.772.622

Μερισματούχοι	18.575	18.768	18.772	18.896
Υποθετικό Μέρισμα	208	252	386	281

Ελληνική Αστυνομία

ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003
Εισφορές	12.537.341	13.561.213	14.682.882	17.786.849
Κρατική Συμμετοχή	3.824.657	4.460.989	6.182.064	6.356.997
Σύνολο	16.361.998	18.022.202	20.864.946	24.143.846
Μερισματούχοι	30.634	31.368	31.615	31.789
Υποθετικό Μέρισμα	45	48	55	63

Στρατός Ξηράς

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007
Εισφορές	25.736.607	25.063.404	30.774.205	31.748.554
Κρατική Συμμετοχή	39.272.220	34.747.382	53.554.896	36.821.831
Σύνολο	65.008.827	59.810.786	84.329.101	68.570.385
Μερισματούχοι	19.025	19.063	19.382	20.115
Υποθετικό Μέρισμα	285	261	363	284

Ελληνική Αστυνομία

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007
Εισφορές	19.958.756	21.458.696	21.439.852	22.767.327
Κρατική Συμμετοχή	6.077.751	4.927.599	4.114.118	4.004.070
Σύνολο	26.036.507	26.386.295	25.553.970	26.771.397
Μερισματούχοι	32.069	32.167	32.692	34.563
Υποθετικό Μέρισμα	68	68	65	65

Στρατός Ξηράς

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011
Εισφορές	35.229.220	37.028.057	39.519.682	41.860.535
Κρατική Συμμετοχή	55.917.655	43.111.229	27.594.064	17.734.122
Σύνολο	91.146.875	80.139.286	67.113.746	59.594.657
Μερισματούχοι	20.551	22.151	22.526	22.855
Υποθετικό Μέρισμα	370	301	248	217

Ελληνική Αστυνομία

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011
Εισφορές	24.247.262	31.202.773	26.792.864	30.766.663
Κρατική Συμμετοχή	4.135.727	4.731.283	6.090.377	3.372.557

Σύνολο	28.382.989	35.934.056	32.883.241	34.139.220
Μερισματούχοι	35.798	38.165	38.934	40.036
Υποθετικό Μέρισμα	66	78	70	71

Στρατός Ξηράς

ΕΤΟΣ	2012	2013	2014	2015
Εισφορές	51.847.154	48.777.196	46.731.862	48.843.320
Κρατική Συμμετοχή	16.183.164	16.450.792	17.863.231	10.088.308
Σύνολο	68.030.318	65.227.988	64.595.093	58.931.628
Μερισματούχοι	24.139	23.804	25.422	25.652
Υποθετικό Μέρισμα	235	228	212	191

Ελληνική Αστυνομία

ΕΤΟΣ	2012	2013	2014	2015
Εισφορές	31.906.883	34.781.187	30.430.765	34.034.641
Κρατική Συμμετοχή	8.125.434	5.768.147	8.850.550	3.408.921
Σύνολο	40.032.317	40.549.334	39.281.315	37.443.562
Μερισματούχοι	41.606	40.661	40.700	40.675
Υποθετικό Μέρισμα	80	83	80	76

Από την παραπάνω καταγραφή, καθίσταται εμφανές ότι ενδογενεακή γενναιοδωρία και ανταποδοτικότητα του συστήματος εμφανίζει σαφή ανισορροπία μεταξύ του ΣΞ και της ΕΛΑΣ, με σημαντική μεροληψία υπέρ της δεύτερης, τα στελέχη της οποίας εισπράττουν περισσότερα από αυτά που συνεισφέρουν σε μορφή εισφορών και κρατήσεων επί των δαπανών τους. Η εικόνα της συμμετοχής στα βάρη και τα οφέλη κατά κατηγορία, σε απόλυτα και ποσοστιαία μεγέθη έχει ως ακολούθως.

ΕΣΟΔΑ					ΕΞΟΔΑ
Κατηγορία	Μέλη	Εισφορές (€)	Κρατήσεις (€)	Σύνολο Συμμετοχής (€)	Πληρωμές (€)
ΣΞ	25.652 (38,60%)	48.843.320 (34,20%)	10.088.308 (7,07%)	58.931.628 (41,27%)	42.764.927 (30,01%)
ΕΛΑΣ	40.675 (61,40%)	34.034.641 (23,88%)	3.408.929 (2,39%)	37.443.570 (26,27%)	49.869.893 (35,00%)
ΣΥΝΟΛΟ	66.327	82.877.961	13.497.237	96.375.198	92.634.820

Ομογενοποιημένη εικόνα της ενδογενεακής στρέβλωσης δίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Συμμετοχή στις παροχές του Μερίσματος ΜΤΣ (οφέλη)	ΣΞ	46,15%
	ΕΛΑΣ	53,85%
Συμμετοχή στους πόρους του ΜΤΣ (βάρη)	ΣΞ	61,10%
	ΕΛΑΣ	38,90%

Τα στελέχη του ΣΞ ενώ συνεισφέρουν το 61,10% των βαρών του ΜΤΣ, εισπράττουν ως μέρισμα το 46,15% των εσόδων του Ταμείου, τα στελέχη της ΕΛΑΣ αντίθετα, ενώ εισφέρουν το 38,90% εισπράττουν το 53,85%.

Επί της ουσίας η παρούσα αξία μιας μελλοντικής χρηματικής εκροής, μετά την αφαίρεση των προσδοκόμενων εισφορών και λοιπών εσόδων, αποτελεί το αφανές χρέος (Implicit Debt) και βέβαια γίνεται λόγος για χρέος, διότι στα αναδιανεμητικού τύπου προκαθορισμένης παροχής ασφαλιστικά συστήματα, οι εισφορές κατά βάση υπολείπονται των παροχών, έτσι έχουμε τη σχέση:

$$\text{Implicit Pension Debt} = PV_{\text{δικαιωμάτων}} - PV_{\text{εισφορών}} \quad (3)$$

Για τον υπολογισμό του αφανούς χρέους υποθέτουμε ότι το σύστημα τερματίζει τη λειτουργία του ως διανεμητικό και μετατρέπεται σε κεφαλαιοποιητικό (terminal hypothesis). Το πρόβλημα εν προκειμένω είναι η χρηματοδότηση της γενιάς μετάβασης.

Στα πλαίσια της επίλυσης, αναπτύσσεται ένα παίγνιο «μηδενικού αθροίσματος» (zerogame), στο οποίο λαμβάνονται υπόψη δύο πληθυσμοί:

A. Οι υφιστάμενοι μερισματούχοι κατανεμημένοι ηλικιακά στο μητρώο ασφαλισμένων του ΜΤΣ, για τους οποίους υποθέτουμε πως έχουν ως μέσο προσδόκιμο ζωής τα 81 έτη και πρέπει να εξακολουθήσουν να λαμβάνουν μέρισμα και

B. Οι μέτοχοι που έχουν θεμελιώσει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε χρονικό διάστημα $1 < κ < 35$ ετών. (Οι αριθμοί των μετόχων και τα έτη υπηρεσίας τους ελήφθησαν από τη βάση δεδομένων του ΟΛΚΕΣ για το ΣΞ και τη διαχείριση χρηματικού της ΕΛΑΣ για το αστυνομικό προσωπικό).

Πέραν των παραπάνω υποθέσαμε ότι το κάθε μερισματούχος με τη συμπλήρωση του 81^{ου} έτους της ηλικίας του αποχωρεί από το σύστημα και υπολογίσαμε ότι το μέσο σταθμισμένο ετήσιο μέρισμα ανέρχεται σε 1.152,53 ευρώ. Ως έτος βάσης ελήφθη το 2015. Το αφανές χρέος από την παροχή μερίσματος υπολογίστηκε ότι ανέρχεται σε 2.527.375.605,25 € (αναλυόμενο σε ΣΞ 745.023.661,00€, ΕΛΑΣ 601.016.232,75 € και μερισματούχοι ΣΞ και ΕΛΑΣ 1.181.335.711,50 €).

Το αφανές χρέος από την παροχή ΒΟΕΑ υπολογίστηκε στο ποσό των 905.559.117 €

Όσον αφορά τη δημιουργία στο ΜΤΣ μαθηματικού αποθέματος αναφέρονται τα παρακάτω.

Α. Στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής εξυγίανσης και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας του ΜΤΣ, αντιμετωπίστηκε λογιστικά η χρόνια παθογένεια που προκαλούσε στο Ταμείο η από σειρά ετών σωρευμένη «λογιστική ζημία». Η ζημιά αυτή αν και στην πράξη συνιστούσε ένα ποσοτικό μέγεθος λογιστικής φύσης και όχι μια πραγματική υποχρέωση του ΜΤΣ προς τρίτους, εγκλώβιζε το Ταμείο διαχρονικά σε ένα δομικό αδιέξοδο, καθόσον σύμφωνα με το Ν. 4284/2014 (άρθρο 5) η διανομή μερίσματος από τα έσοδα της κάθε χρήσης προϋποθέτει την αφαίρεση όλων των υποχρεώσεων αυτού. Λόγω του μεγέθους της «λογιστικής ζημίας» (154.110.590,19 ευρώ), η επιβάρυνση των Αποτελεσμάτων Χρήσης θα ισοδυναμούσε με ενιαύσια και πλέον αναστολή των χορηγήσεων (μέρισμα κλπ) και θα μηδένιζε την κοινωνική αποτελεσματικότητα του ΜΤΣ.

Β. Η λογιστική τακτοποίηση που προκρίθηκε συνδυάζει

- (1) Συμβατότητα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο λειτουργίας του ΜΤΣ.
- (2) Εναρμόνιση με όλες τις γενικά παραδεδεγμένες αρχές της λογιστικής επιστήμης.
- (3) Εξειδίκευση των προς χρεοπίστωση λογαριασμών.

(4) Δεν προκαλεί ανισορροπία μεταξύ των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων του συστήματος.

(5) Δεν μεταβάλλει «επί ζημιά» την Καθαρά Θέση του Ταμείου

Γ. Από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του ΜΤΣ προκύπτουν:

(1) Γενικό Κεφάλαιο με εγγεγραμμένο ποσό 456.002.798,40 ευρώ, έχει την έννοια των «Ιδίων Κεφαλαίων» κάθε οικονομικής οντότητας που αντιδιαστέλλεται με τα «Ξένα Κεφάλαια» και συντίθεται από αξίες κτιρίων, εγκαταστάσεων, μηχανημάτων, χρηματικών διαθεσίμων, άλλα περιουσιακά στοιχεία, διαφορές αξιών από μετατροπή περιουσιακών στοιχείων, αλλαγές αξιών περιουσιακών στοιχείων κοκ. Το άρθρο 2 του Α.Ν 559/1937 περιγράφει τα στοιχεία που απαρτίζουν το Γενικό Κεφάλαιο του ΜΤΣ.

(2) Τακτικό Αποθεματικό Κεφάλαιο με εγγεγραμμένο ποσό 72.127.063,94 ευρώ, έχει ως προορισμό, κατά το άρθρο 2 του Α.Ν 559/1937, την κάλυψη κάθε έκτακτης ζημιάς οφειλόμενης σε γενικούς λόγους που δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν. Το ύψος του αποθεματικού αυτού πρέπει να φθάνει μέχρι το 1/3 του Γενικού Κεφαλαίου. Σήμερα το εγγεγραμμένο ποσό των 72.127.063,94 ευρώ, αποτελεί απλώς ένα λογιστικό μέγεθος χωρίς ταμειακό αντίκρισμα.

(3) Ειδικό αποθεματικό με εγγεγραμμένο ποσό 3.707.778,84 ευρώ που αντιστοιχείται στο Αποθεματικό ασφαλείας τοποθετήσεων και σήμερα αποτελεί επίσης ένα λογιστικό μέγεθος χωρίς ταμειακό αντίκρισμα.

(4) Ταμειακό αποθεματικό του Ν. 4284/2014 με εγγεγραμμένο ποσό 90.000.000 ευρώ (με 31/12/2016) που συνιστά πραγματικό χρηματικό ποσό.

Δ. Η λογιστική αντιμετώπιση της ζημιάς περιέλαβε:

(1) Τακτοποίηση της ζημιάς από το PSI ποσού 8.203.953,19 ευρώ και του ταμειακού μέρους της λογιστικής ζημιάς ποσού 62.576.442,91 ευρώ, σε βάρος του Τακτικού Αποθεματικού.

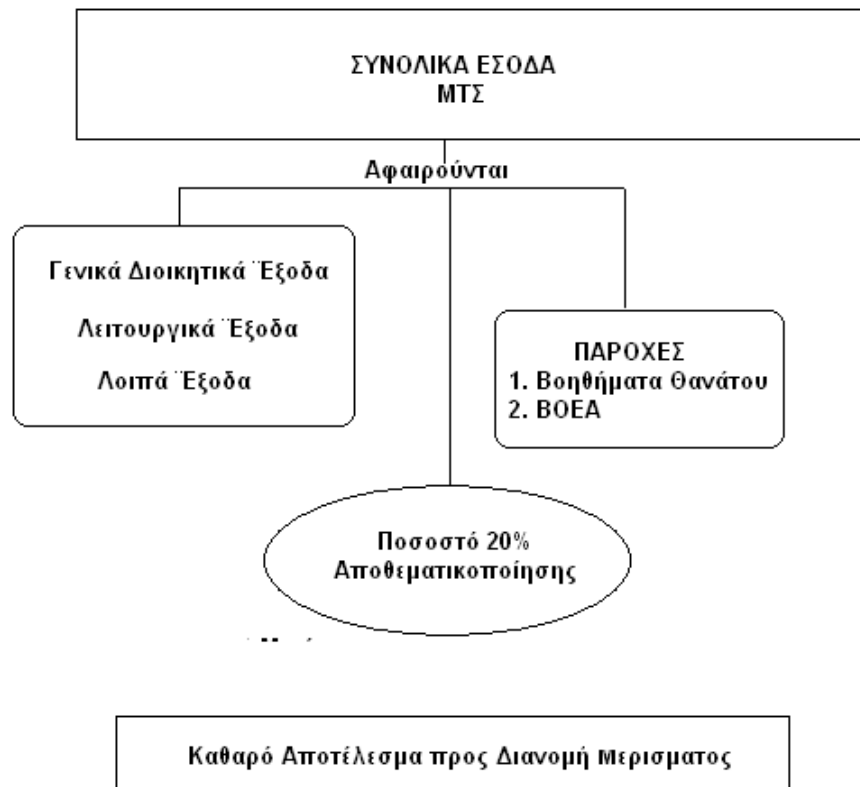
(2) Τακτοποίηση της ζημιάς από την πώληση των μετοχών της ΓΤΕ ποσού 83.330.194,09 ευρώ σε βάρος του Γενικού Κεφαλαίου σύμφωνα με Α.Ν 559/1937.

Ε. Προς αναδημιουργία του Τακτικού αποθεματικού αποφασίσθηκε από το ΔΣ/ΜΤΣ κάθε πλεόνασμα χρήσης από το 2017 και εφεξής να εγγράφεται στο Λ/41.02.00.000.

Από το έτος 1999 παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των παροχών οι οποίες αυξήθηκαν από τα 7.357.553 ευρώ στα 38.440.815 ευρώ, δηλαδή κατά 5,22 φορές. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην εφαρμογή του άρθρου 19 του Ν 2641/1998, με το οποίο μειώθηκε το όριο ηλικίας των αγάμων θυγατέρων των μετόχων και των μερισματούχων, που δικαιούνταν την παροχή της προικοδότησης, από τα 35 στα 25 έτη της ηλικίας τους.

Όσον αφορά τη δημιουργία διακριτού λογαριασμού ΒΟΕΑ, είναι εμφανές ότι μετά την έκδοση του Ν. 4284/2014, (το άρθρο 5 του Ν. 4284/2014 που αντικατέστησε το άρθρο 77 του Ν. 4146/2013), κάτι τέτοιο δεν απαιτείται, καθώς ορίζεται πως «το ΔΣ/ΜΤΣ δύναται κατόπιν έγκρισης του ΥΕΘΑ να κατανέμει στους μερισματούχους μέρισμα από τα καθαρά ετήσια έσοδα της τρέχουσας χρήσης, τα οποία προκύπτουν μετά την αφαίρεση από τα συνολικά έσοδα του ταμείου όλων των υποχρεώσεων αυτού, καθώς και ποσού 20.000.000 ευρώ ανά έτος για τη δημιουργία ταμειακού αποθέματος...». Σύμφωνα λοιπόν με το παραπάνω άρθρο δεν μοιράζεται μέρισμα αν πρώτα μεταξύ των άλλων δεν αφαιρεθεί το ποσό που αφορά το ΒΟΕΑ.

Σχήμα 9. Προσδιορισμός καθαρού αποτελέσματος προς διανομή

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα παρακάτω:

Α. Το ΜΤΣ αποτελεί ασφαλιστικού προσανατολισμού ΝΠΔΔ που λειτουργώντας σε διανεμητική βάση, εξαρτά την μακροχρόνια επιβίωσή του από την κρατική συνεισφορά.

Β. Στα αναδιανεμητικά συστήματα PAYGO τα μέτρα παρέμβασης μπορεί να είναι είτε παραμετρικά (παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων ή των παροχών), είτε δομικά (μετάβαση στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα).

Γ. Ο σημαντικότερος πόρος του ΜΤΣ προέρχεται από τις εισφορές των μετόχων που συνιστούν το 78,04% των συνολικών εσόδων. Ο πόρος αυτός παρά τη δυναμική του, δεν αποτελεί ικανή συνθήκη επιβίωσης του ΜΤΣ λόγω της υψηλής αναλογιστικής βάσης του Ταμείου.

Δ. Τυχόν περικοπή των εσόδων του ΜΤΣ που προέρχονται από κρατήσεις δαπανών του ΣΞ, αποστερεί το Ταμείο από τον δεύτερο σε δυναμική

πόρο του και ισοδυναμεί με περιστολή των εσόδων του από 8% έως 10% ετησίως. Πλέον τούτου συνιστά μορφή μετάβασης από το διανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα χωρίς όμως την απαιτούμενη κάλυψη του αφανούς χρέους που τα διανεμητικά συστήματα αναπτύσσουν.

Ε. Η αναλογιστική βάση του ΜΤΣ αποκλίνει υπερβολικά από το άριστο μέγεθος και ειδικότερα για το ΣΞ κατά 132%, για την ΕΛΑΣ κατά 352% και σε σταθμισμένη τιμή κατά 228%. Διόρθωση του δείκτη δεν είναι δυνατή καθόσον προϋποθέτει αυξήσεις των προσλήψεων στον ΣΞ κατά 230%, στην ΕΛΑΣ κατά 400%.

ΣΤ. Μελετώντας τη διαγενεακή γενναιοδωρία του ΜΤΣ διαπιστώθηκε πως η μέση παροχή κυμαίνεται από το 154% μέχρι το 186% της μέσης εισφοράς σε παρούσες αξίες. Δηλαδή εισπράτουμε μια νομισματική μονάδα και παρέχουμε 1,54 έως 1,86 νομισματικές μονάδες.

Ζ. Η ενδογενεακή γενναιοδωρία και ανταποδοτικότητα του συστήματος εμφανίζει σαφή ανισορροπία μεταξύ του ΣΞ και της ΕΛΑΣ. Τα στελέχη του ΣΞ ενώ συνεισφέρουν το 61,10% των βαρών του ΜΤΣ, εισπράτουν ως μερίσμα το 46,15% των εσόδων του Ταμείου, τα στελέχη της ΕΛΑΣ αντίθετα, ενώ εισφέρουν το 38,90% εισπράτουν το 53,85%.

Η. Για τη μετάβαση του ΜΤΣ από το αναδιανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα απαιτείται η κάλυψη του αφανούς χρέους.

Θ. Για την αναδημιουργία του Τακτικού αποθεματικού απαιτείται κάθε πλεόνασμα χρήσης από το 2017 και μετά, να εγγράφεται στο Λ/41.02.00.000.

Ι. Από την οικονομετρική ανάλυση δεν προκύπτει η ύπαρξη στενής σχέσης μεταξύ των παροχών και των κρατήσεων για το ΒΟΕΑ ώστε το σύστημα να λειτουργεί με αποδοτικό και μακροχρόνια βιώσιμο τρόπο. Αντίθετα η ανάπτυξη σεναρίων ανέδειξε τη μεγάλη παθογένεια στη σχέση των εισφορών που καταβάλλουν οι μέτοχοι (ε.ε.αξκοί) και των εισφορών που καταβάλλουν οι μερισματούχοι (ε.α. αξκοί) ώστε τα τέκνα τους να λαμβάνουν την ίδια παροχή ΒΟΕΑ.

ΙΑ. Δημιουργία διακριτού λογαριασμού ΒΟΕΑ, είναι εμφανές ότι μετά την έκδοση του Ν. 4284/2014, (άρθρο 5) δεν απαιτείται.

ΙΒ. Απαιτείται νέα κωδικοποίηση της νομοθεσίας του ΜΤΣ, αφού η τελευταία ολοκληρωμένη χρονολογείται από το 1926.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στα πλαίσια λειτουργίας του ΜΤΣ σε αναδιανεμητική βάση (παραμετρική μεταρρύθμιση):

α. Στο σκέλος των εσόδων:

(1) Διατήρηση του πόρου που προέρχεται από κρατήσεις δαπανών, καθόσον δεν αποτελεί πόρο που βαρύνει τον κρατικό Π/Υ, εκφράζει την πρακτική του κράτους ως «έσχατου εγγυητή» (ρήτρα προστασίας εισοδήματος) και συνιστά το δεύτερο σε δυναμική πόρο του Ταμείου, η περικοπή του οποίου θα αποστερήσει το ΜΤΣ από έσοδα 13,5 έως 15,5 εκ. κάθε έτος. Σε περίπτωση διατήρησης του πόρου απαιτείται η αναλογική κατανομή του μεταξύ των ΜΤ των κλάδων ανάλογα με τη δύναμη του στρατιωτικού προσωπικού εκάστου κλάδου. Η πρόταση προκαλεί αύξηση των εσόδων κατά 10.000.000€ ετησίως. Πλέον των παραπάνω προς αποκατάσταση της ενδογενεακής ισότητας ο πόρος εκ ποσοστού 4% πρέπει να διασπάται σε 2,8% υπέρ ΜΤΣ και σε 1,2% υπέρ ΕΚΟΕΜΣ.

(2) Αύξηση από 5% σε 6% της κράτησης ΠΔ/ΜΤΣ που διενεργείται στους μερισματούχους, προκειμένου να λάβουν το μέρος του επόμενου βαθμού. Σήμερα η κράτηση υπολογίζεται σε $(5\% * \text{Μέρισμα}) * 2$ έτη, η δε αύξηση του ποσοστού θα αυξήσει τα έσοδα του Ταμείου κατά 250.000€ ετησίως.

(3) Απόδοση για μια πενταετία υπέρ του ΜΤΣ, της εισφοράς αλληλεγγύης του Ν.3865/2010 (άρθρο 11) που καταβάλλουν οι μερισματούχοι του Ταμείου υπέρ του κρατικού Π/Υ. Η πρόταση προκαλεί αύξηση των εσόδων κατά 35.000.000€ σε βάθος πενταετίας.

(4) Αυξητική αναπροσαρμογή της κράτησης που ασκείται του υπέρ ΒΟΕΑ στους μερισματούχους του ΜΤΣ, ώστε να εξασφαλιστεί η αναλογικότητα και ανταποδοτικότητα μεταξύ των εισφορών και των παροχών καθώς και η δίκαιη κατανομή βαρών και ωφελειών. Η διάταξη που ορίζει ότι οι μερισματούχοι καταβάλουν για το ΒΟΕΑ κάθε τέκνου τους το 5% του ακαθάριστου μηνιαίου μερίσματος, πρέπει να αντικατασταθεί με διάταξη που να ορίζει ότι θα καταβάλουν το $2% \cdot (BM + EXY)$ του τελευταίου μισθολογικού βαθμού που λαμβάνουν κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία. Η ετήσια αύξηση των εσόδων του ΜΤΣ υπολογίζεται στο 1.200.000€.

(5) Απόδοση στο ΜΤΣ του ποσού των 10€ για κάθε έγκλιση που υποβάλλεται στις υπηρεσίες της ΕΛΑΣ. Το εκτιμώμενο όφελος από την πρόταση κυμαίνεται από 1.940.000€ έως 3.145.810€.

(6) Ποσοστό ύψους 20% επί των χρηματικών προστίμων που επιβάλλονται σε ανυπότακτους να περιέρχονται στα ΜΤ ανά κλάδο. Το εισπρακτικό αυτό μέτρο θα αυξήσει τα έσοδα του ΜΤΣ κατά 1.822.000€.

(7) Απόδοση στο ΜΤΣ ποσοστού 10% επί των τελών υπέρ δημοσίου που επιβαρύνεται ο πολίτης για οποιοδήποτε πιστοποιητικό εκδίδεται από τη διεύθυνση διαβατηρίων της ΕΛΑΣ. Το όφελος υπολογίζεται από 1.000.000€ μέχρι 2.000.000€.

β. Στο σκέλος των εξόδων:

(1) Καθιέρωση των μερισματοδοτικών βαθμών του Ταξου και του Αλχια με επέκταση της εφαρμογής του μέτρου και σε όσους έχουν δικαιωθεί μέρισμα προγενέστερα, για λόγους ίσης μεταχείρισης. Η επέκταση σε 7.933 που λαμβάνουν μέρισμα Υπτγού και σε 3.749 που λαμβάνουν μέρισμα Ανθστη προκαλεί περιστολή εξόδων κατά 4.000.000€ ετησίως.

(2) Παύση καταβολής του Βοηθήματος Θανάτου καθόσον σαν παροχή δεν έχει κανένα ανταποδοτικό χαρακτήρα. Το μέτρο μειώνει τα έξοδα του Ταμείου κατά 1.000.000€ ετησίως προς όφελος πιο ανταποδοτικών παροχών.

(3) Παύση της καταβολής μερίσματος όταν αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης. Το μέτρο προϋποθέτει κατάργηση των ΝΔ.38/1968 και ΝΔ.71/1968 και είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί διότι ο αριθμός των ανασταλμένων συντάξεων δεν προσδιορίζεται εκ των προτέρων. Σήμερα ο αριθμός των αναστολών συντάξεων υπολογίζεται στα 900 άτομα. Η εκτίμηση είναι ότι το μέτρο θα επιφέρει όφελος 850.000€ ετησίως που είναι σημαντικό για την ευρωστία του Ταμείου.

(4) Τροποποίηση του Ν.3943/2011 σχετικά με τη χορήγηση μερίσματος στο σύνολο των ορφανικών οικογενειών σε ποσοστό ίσο με το ποσοστό της σύνταξης που λαμβάνουν. Οι χηρεύουσες οικογένειες πριν την 31-3-2011 λαμβάνουν το 100% του μερίσματος ενώ οι χηρεύουσες μετά την 31-3-2011 λαμβάνουν ποσοστό του μερίσματος. Με το προτεινόμενο μέτρο επιχειρείται η εξομοίωση των δύο κατηγοριών για λόγους ισότητας. Η περιστολή επί το αναλογικότερο του μερίσματος, αφορά 15.604 χηρεύουσες οικογένειες και ισοδυναμεί με ετήσια εξοικονόμηση εξόδων ύψους 6.366.984€.

(5) Ελαστικοποίηση των ορίων έναρξης και παύσης της καταβολής του μερίσματος και συγκεκριμένα χορήγηση με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας του μερισματούχου και όχι πέραν των 35 ετών.

(6) Ανάληψη του μισθολογικού κόστους των ΜΥ του ΜΤΣ από το ΥΕΘΑ και του συνταξιοδοτικού κόστους από το Υπουργείο Οικονομικών. Το μέτρο επιφέρει μείωση εξόδων κατά 1.650.000€ ετησίως.

Στα πλαίσια λειτουργίας του ΜΤΣ σε κεφαλαιοποιητική βάση (δομική μεταρρύθμιση):

Α. Η μετάβαση του ΜΤΣ από το διανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα μπορεί να είναι πλήρης (100%) οπότε οι παροχές του Ταμείου θα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από τις αποδόσεις των εισφορών στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων και τις αποδόσεις της περιουσίας του. Τέτοιου είδους μεταρρύθμιση επιβάλλει:

(1) Την δημιουργία ατομικών καταθετικών λογαριασμών για το σύνολο των δικαιούχων των παροχών του Ταμείου, με αναπροσαρμογή προς τα κάτω των παροχών αυτών.

(2) Τη χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους του αφανούς χρέους των γενεών μετάβασης:

α. Για μεν το μέρισμα συνολικού ποσού 2.527.375.605,25€

β. Για δε το ΒΟΕΑ συνολικού ποσού 905.559.117€

Β. Η μετάβαση του ΜΤΣ από το διανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα μπορεί να είναι ποσοστιαία (X %) οπότε ένα ποσοστό των παροχών του Ταμείου θα χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τις αποδόσεις των εισφορών στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων και τις αποδόσεις της περιουσίας του και το υπόλοιπο θα χρηματοδοτείται σε διανεμητική βάση. Και η δεύτερη αυτή λύση προϋποθέτει αναλογικοποίηση του αφανούς χρέους στη χρηματοδότησή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζουμε τη μεθοδολογία έρευνας καθώς και κάθε τμήμα που χρησιμοποιήσαμε για να ολοκληρωθεί.

5.1 Σχεδιασμός και προβληματισμός της έρευνας

Ο σχεδιασμός της έρευνας αποτελεί σημαντικό στοιχείο της εργασίας αφού από αυτόν εξαρτάται η αξιοπιστία της έρευνας. Κατά το σχεδιασμό της έρευνας ακολουθήθηκαν τα εξής βήματα:

Καθορισμός στόχων έρευνας: Αποτελεί το σημαντικότερο βήμα δεδομένου ότι επηρεάζει το σύνολο των υπόλοιπων βημάτων οργάνωσης και διεξαγωγής μιας οποιασδήποτε έρευνας. Αντικειμενικός στόχος υπήρξε να ερευνηθεί η αποτελεσματικότητα και το σύνολο των δαπανών των ασφαλιστικών φορέων της Ελλάδας μετά από την κρίση χρέους το 2010. Τα ασφαλιστικά ταμεία που ερευνήθηκαν είναι NAT, ΟΑΕΕ, ΙΚΑ, ΤΣΜΕΔΕ, ΟΓΑ Ταμείο Νομικών και ΜΤΣ.

5.2 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα εμφανίζει δύο περιορισμούς. Ο πρώτος σχετίζεται με το γεγονός ότι οι δεν μπόρεσε να καταστεί η φυσική παρουσία της ερευνήτριας στις κατά τόπους διοικήσεις των ασφαλιστικών ταμείων. Επομένως, έγινε η χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Επίσης, ο δεύτερος περιορισμός αναφέρεται στο γεγονός ότι η παρούσα έρευνα εκπονήθηκε μόνο για τα ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα και μόνο για την περίοδο της κρίσης. Συνεπώς, είναι αδύνατον τα αποτελέσματα να γενικευθούν για άλλες ιστορικές περιόδους και για άλλες χώρες με παρόμοια δομικά προβλήματα όπως η Ελλάδα.

5.3 Εξεταζόμενοι

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν 70 ανώτεροι διοικητικοί υπάλληλοι που εργάζονται στα συγκεκριμένα ασφαλιστικά ταμεία. Στην πραγματικότητα επιλέχθηκαν 10 διοικητικοί υπάλληλοι για κάθε ταμείο. Η διεξαγωγή της έρευνας έγινε το διάστημα Δεκεμβρίου 2016 και η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής ερευνών της Google. Η επιλογή του αριθμού γίνεται σύμφωνα με τη στατιστική βιβλιογραφική προσέγγιση, έτσι ώστε το δείγμα μας να είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού.

5.4 Μέσα συλλογής δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο εκπονήθηκε από τον ερευνητή σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 22 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Χρησιμοποιήθηκε πενταβάθμιδη κλίμακα Likert.

5.5 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συλλογή του δείγματος έγινε το διάστημα του Δεκεμβρίου 2016 και η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής ερευνών της Google. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα διεξαγωγής ερευνών είναι ένα σημαντικό εργαλείο το οποίο βοηθάει στη διεξαγωγή έρευνας χωρίς να χρειαστεί η εκτύπωση ερωτηματολογίων. Η καταχώρηση των απαντήσεων γίνεται αυτόματα στη βάση δεδομένων της εταιρίας. Υπάρχει η δυνατότητα από τον ερευνητή να εξάγει τα δεδομένα σε ένα αρχείο excel.

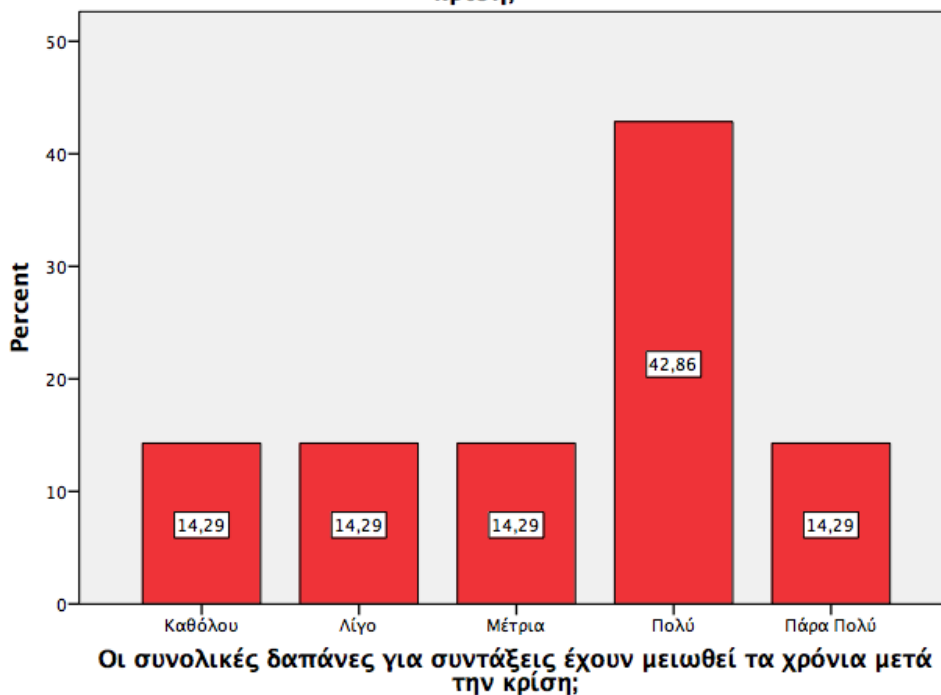
5.6 Στατιστικές Αναλύσεις

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS 22 και αποφασίστηκε η χρήση της στατιστικής μεθόδου περιγραφικής στατιστικής. Συγκεκριμένα, θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας σε ραβδοδιαγράμματα (τύπου μπάρες).

5.7 Αποτελέσματα Περιγραφικής Στατιστικής

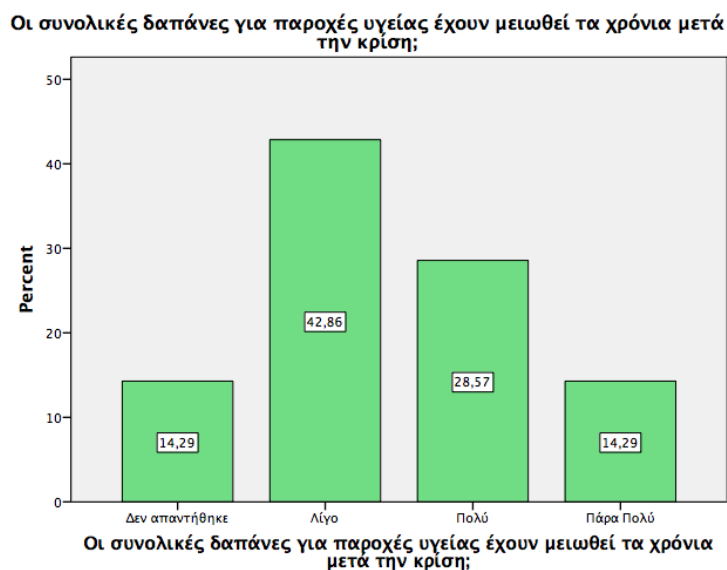
Στο συγκεκριμένο τμήμα της διπλωματικής εργασίας παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής. Τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν την άποψη των ανωτέρων διοικητικών υπαλλήλων των ασφαλιστικών ταμείων σχετικά με την αποδοτικότητα των ασφαλιστικών φορέων μετά την κρίση του 2010 στην Ελλάδα.

Οι συνολικές δαπάνες για συντάξεις έχουν μειωθεί τα χρόνια μετά την κρίση;

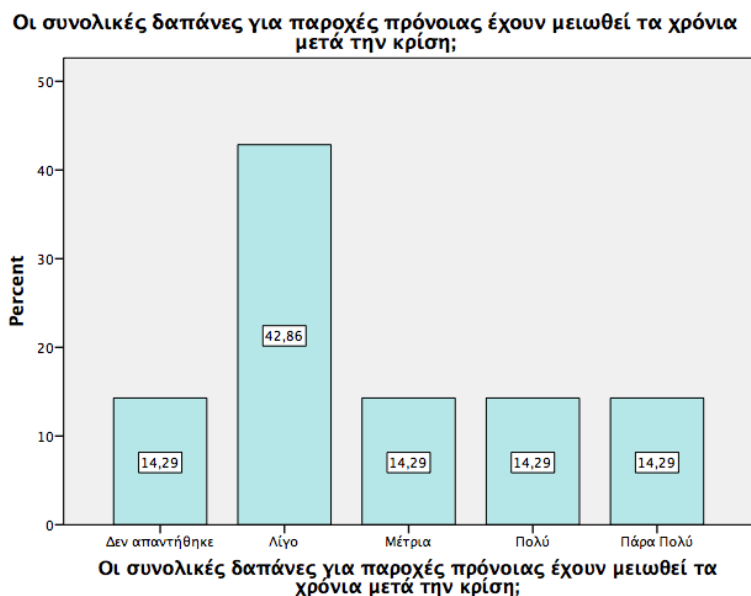

Το 42,86% των ερωτηθέντων αναφέρουν ότι οι συνολικές δαπάνες για συντάξεις έχουν μειωθεί τα χρόνια μετά τη κρίση. Το 14,29% κατά αναλογία αναφέρει καθόλου, λίγο, μέτρια και πάρα πολύ. Η πλειοψηφία

πάντων υποστηρίζει ότι έχει υπάρξει σημαντική μείωση των συντάξιμων αποδοχών.

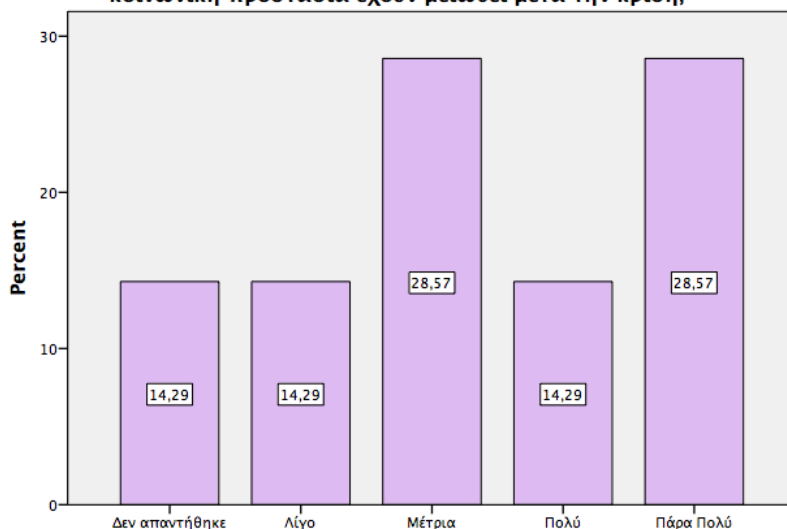

Στη συνέχεια, το 42,86% υποστηρίζει ότι οι συνολικές δαπάνες για παροχές υγείας έχουν μειωθεί λίγο τα χρόνια μετά την κρίση. Το 28,57% αναφέρει πολύ ενώ το 14,29% δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Επιπλέον, το 42,86% υποστηρίζει ότι οι συνολικές δαπάνες για παροχές πρόνοιας έχουμε μειωθεί λίγο τα χρόνια μετά την κρίση. Αντίστοιχα, το 14,29% δεν απάντησαν την ερώτηση, το 14,29% μέτρια, πολύ και πάρα πολύ.

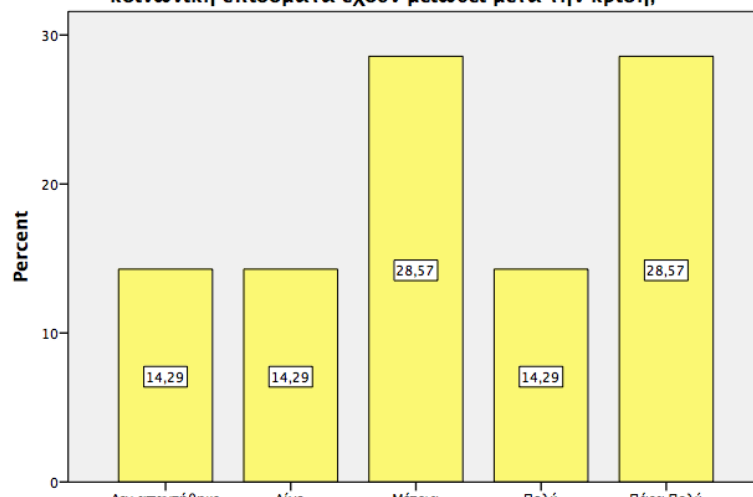
Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική προστασία έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική προστασία έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Επίσης, το 28,57% του δείγματος υποστηρίζει ότι οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική προστασία έχουν μειωθεί μέτρια μετά την κρίση. Αντίστοιχα, το 28,57% υποστηρίζει πάρα πολύ και το 14,29% πολύ.

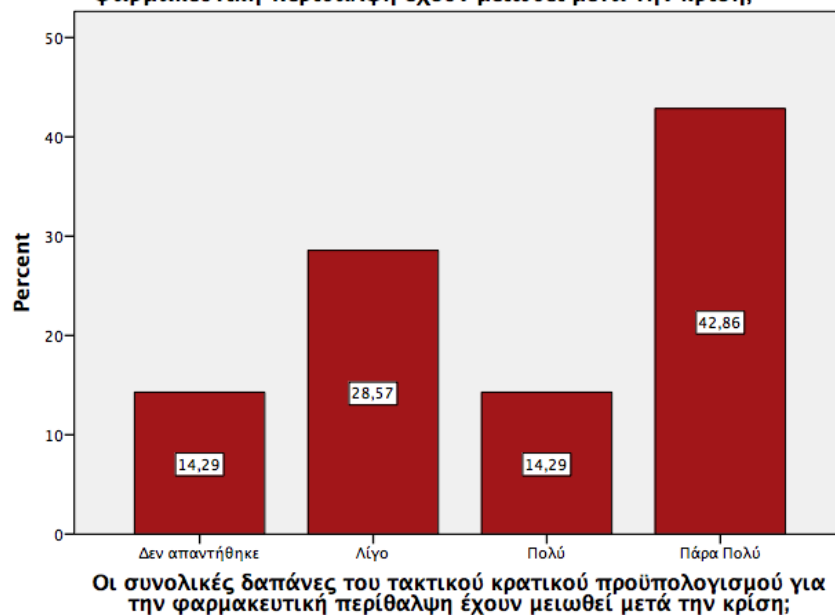
Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική επιδόματα έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική επιδόματα έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Επίσης, το 28,57% θεωρεί ότι οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για τα κοινωνική επιδόματα έχουν μειωθεί πάρα πολύ μετά την κρίση. Το 14,29% αναφέρει ότι μειώθηκαν πολύ και το 28,57% μέτρια.

Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την φαρμακευτική περίθαλψη έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

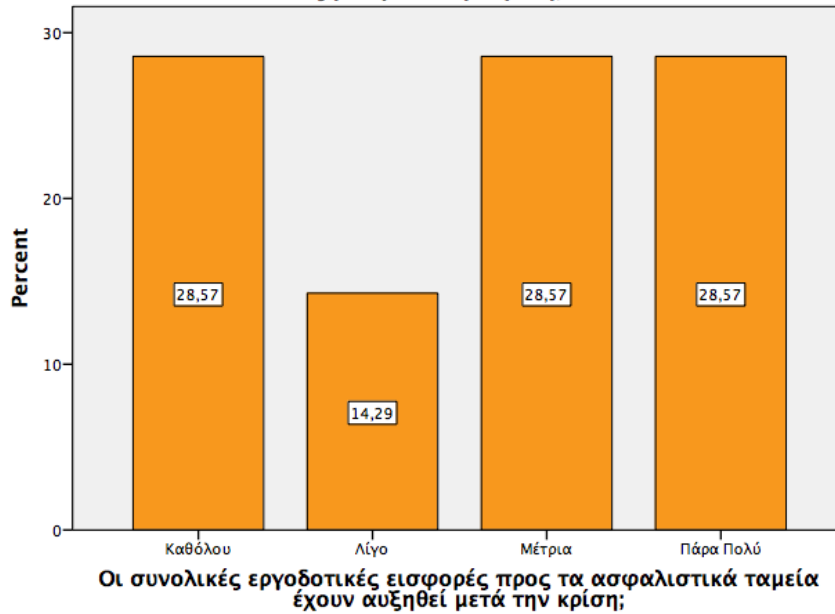
Συνεχίζοντας, το 42,86% αναφέρει ότι οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την φαρμακευτική περίθαλψη έχουν μειωθεί πάρα πολύ μετά την κρίση. Αντίθετα, το 28,57% αναφέρει ότι έχουν μειωθεί λίγο.

Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την ιατρική περίθαλψη έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

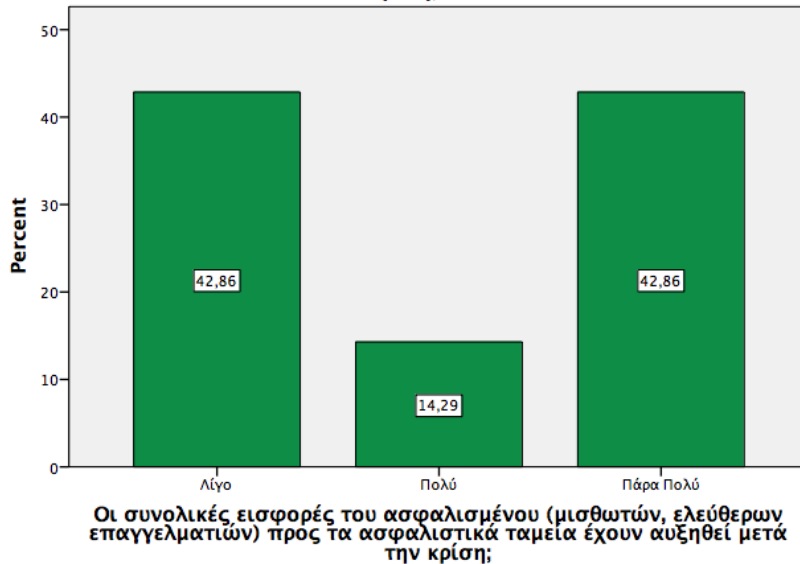
Επίσης, το 57,14% του δείγματος θεωρεί ότι οι συνολικές δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού για την ιατρική περίθαλψη έχουν μειωθεί πολύ και πάρα πολύ μετά την κρίση.

Οι συνολικές εργοδοτικές εισφορές προς τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί μετά την κρίση;

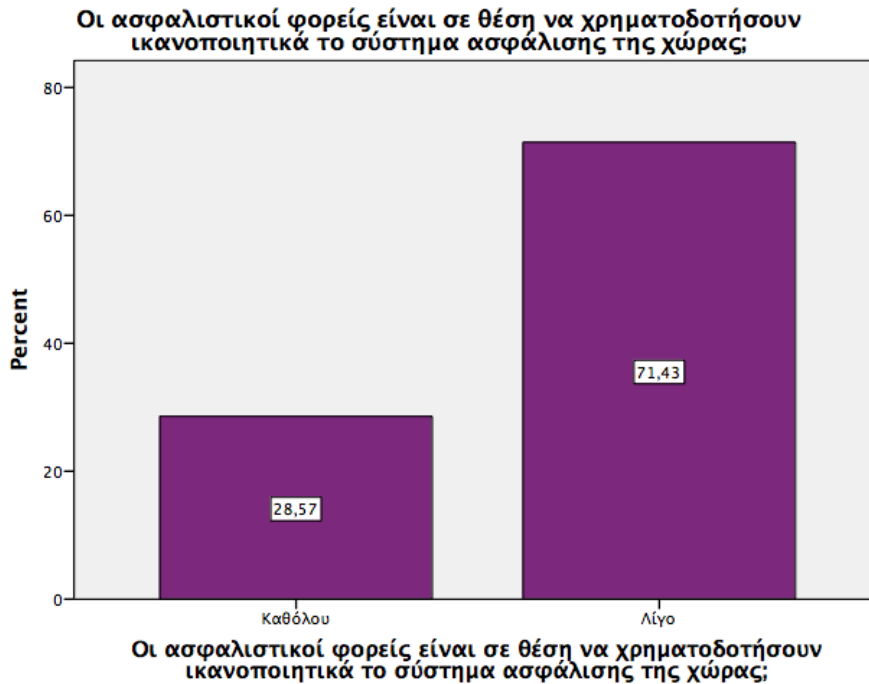

Ακόμη, το 28,57% του δείγματος αναφέρει ότι οι συνολικές εργοδοτικές εισφορές προς τα ασφαλιστικά ταμεία δεν έχουν αυξηθεί καθόλου μετά την κρίση. Παρόμοια ποσοστά εντοπίζονται στις επιλογές μέτρια και πάρα πολύ.

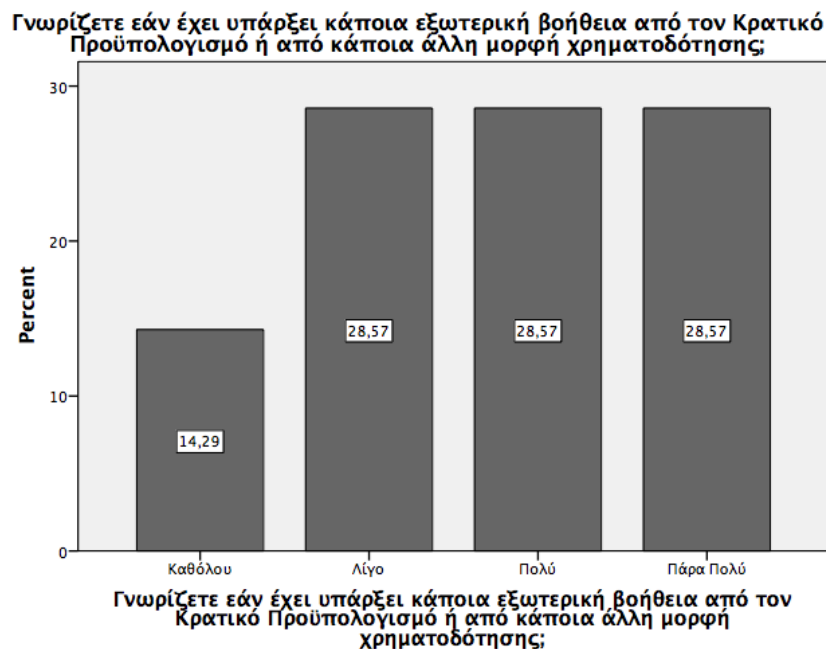
Οι συνολικές εισφορές του ασφαλισμένου (μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών) προς τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί μετά την κρίση;

Στη συνέχεια, το 42,86% του δείγματος θεωρεί ότι οι συνολικές εισφορές του ασφαλισμένου προς τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί λίγο μετά την κρίση. Αντίθετα, υπάρχει και το 42,86% που αναφέρει ότι τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί πάρα πολύ.

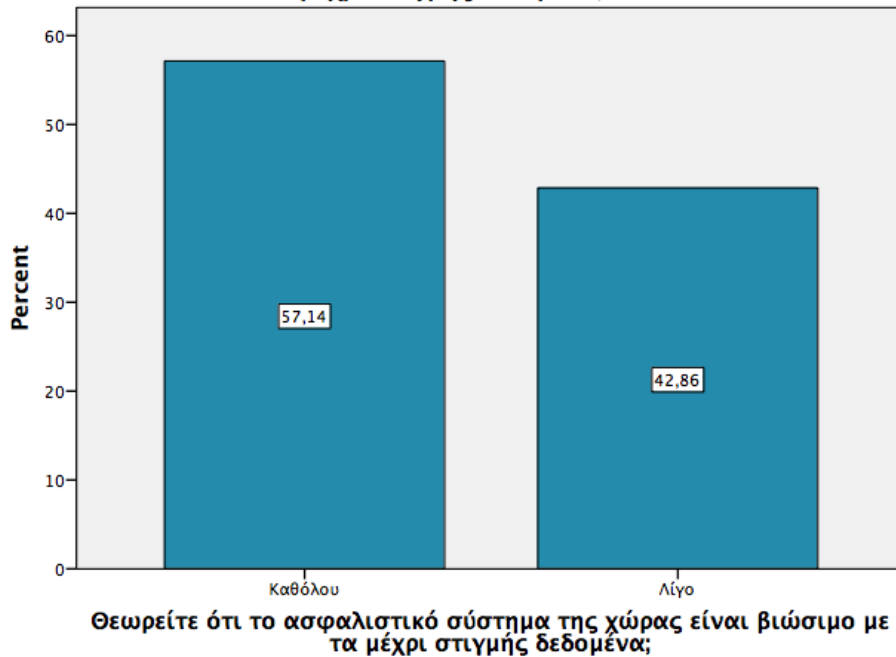

Επίσης, το 71,43% του δείγματος αναφέρει ότι οι ασφαλιστικοί φορείς είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν ελάχιστα ικανοποιητικά το σύστημα ασφάλισης της χώρας. Επίσης, το 28,57% υποστηρίζει καθόλου.

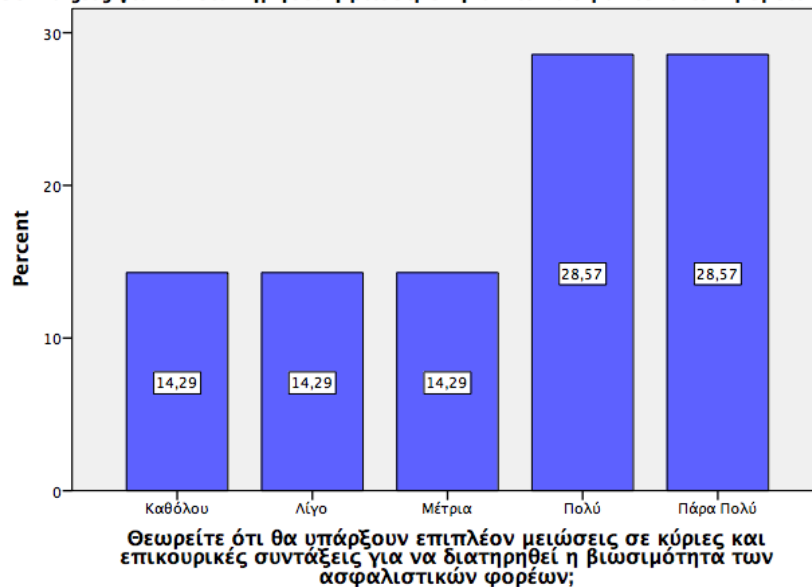
Στην ερώτηση εάν υπάρχει κάποια εξωτερική βοήθεια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή από κάποια άλλη μορφή χρηματοδότησης το 57,14% αναφέρει πολύ και πάρα πολύ. Το 28,57% υποστηρίζει λίγο.

Θεωρείτε ότι το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας είναι βιώσιμο με τα μέχρι στιγμής δεδομένα;

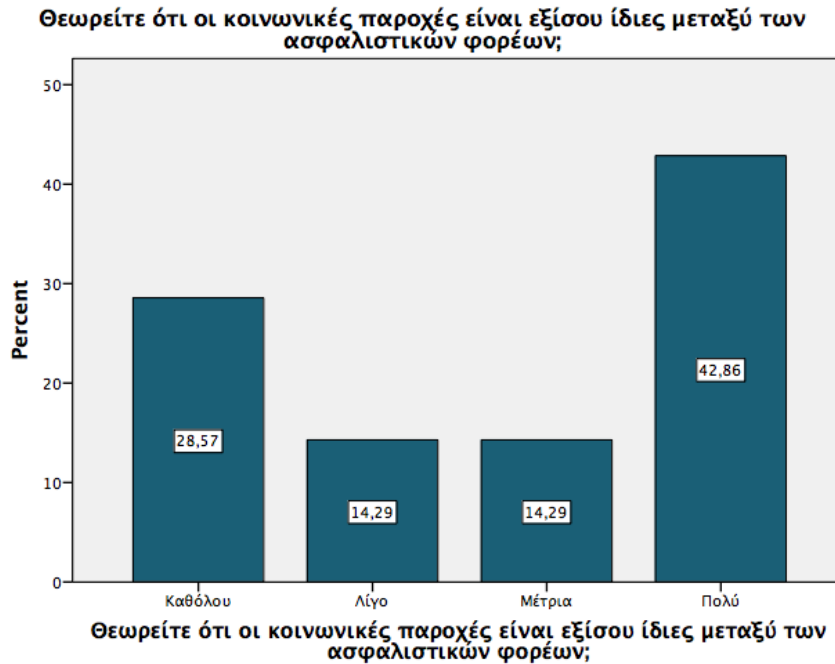

Στην ερώτηση εάν το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας είναι βιώσιμο από τα μέχρι στιγμής δεδομένα, το 57,14% υποστηρίζει καθόλου και το 42,86% λίγο.

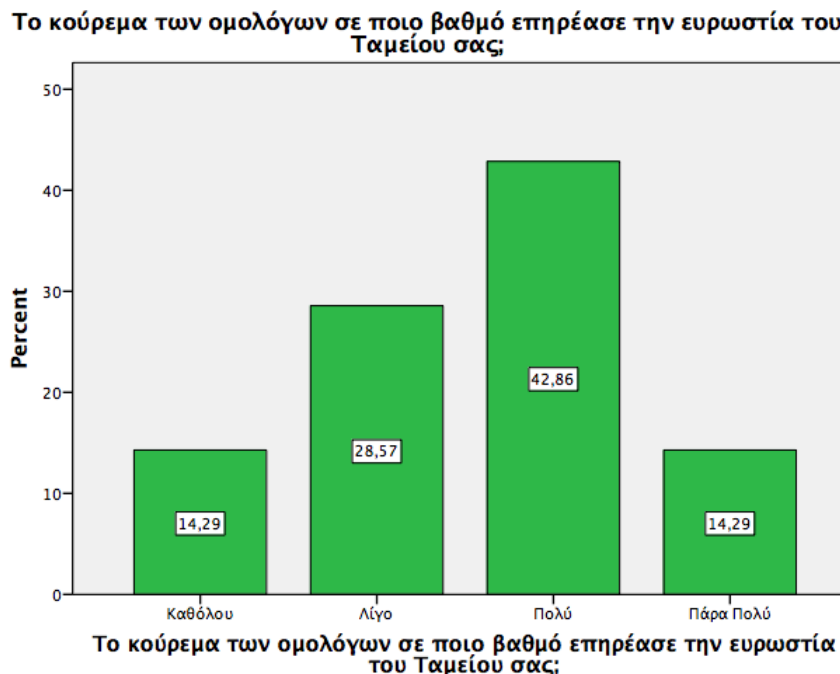
Θεωρείτε ότι θα υπάρξουν επιπλέον μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις για να διατηρηθεί η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων;

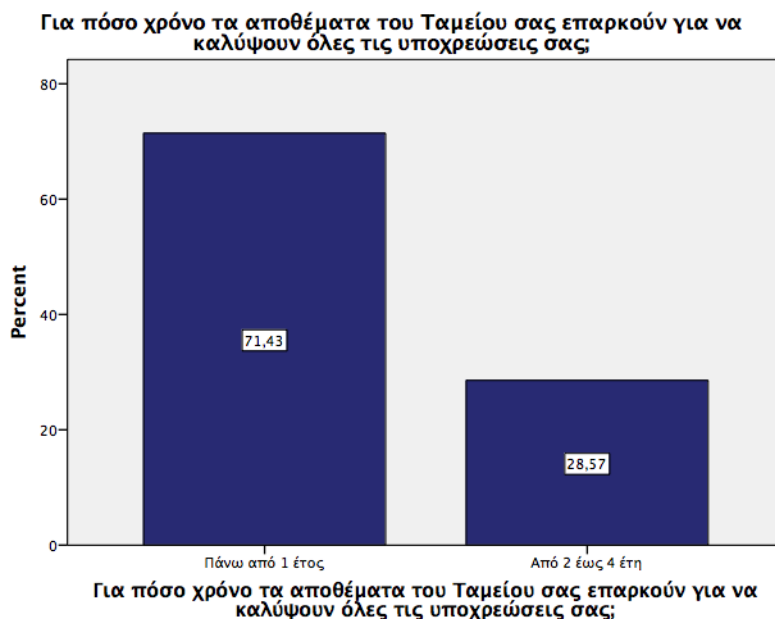
Επιπλέον, το 57,14% των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι θα υπάρξουν πολλές ή και πάρα πολλές μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις για να διατηρηθεί η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων.

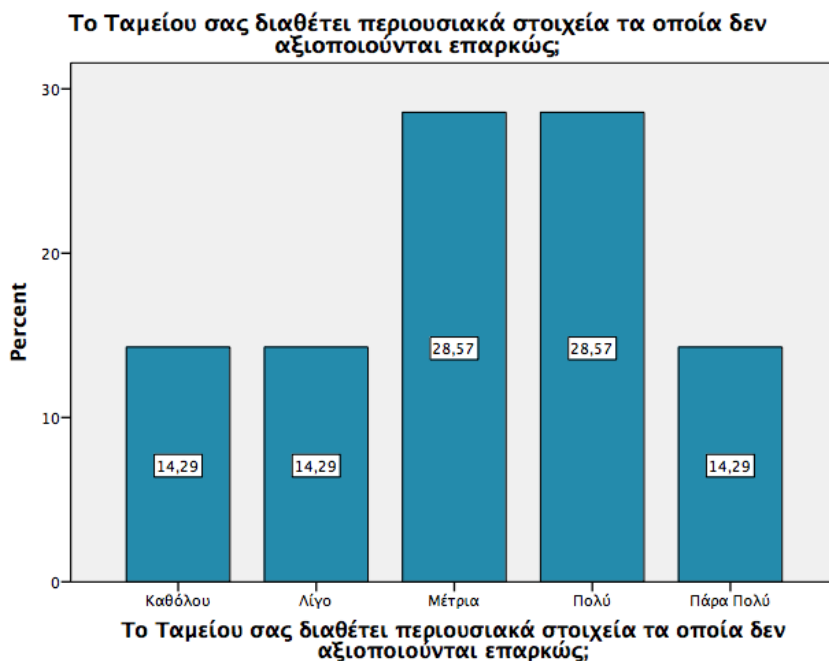
Στη συγκεκριμένη ερώτηση, το 42,86% των ερωτηθέντων αναφέρει ότι οι κοινωνικές παροχές είναι πολύ ίδιες μεταξύ των ασφαλιστικών φορέων. Το 28,57% θεωρεί καθόλου και το 14,29% λίγο και μέτρια.

Στη συνέχεια, το 42,86% του δείγματος αναφέρει ότι το κούρεμα των ομολόγων επηρέασε πολύ την ευρωστία των ταμείων. Το 28,57% υποστηρίζει λίγο και το 14,29% καθόλου.

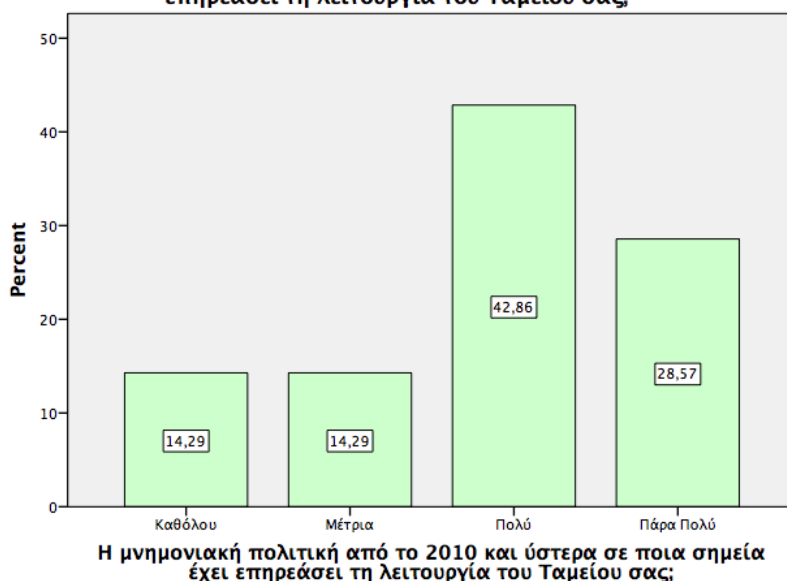

Επίσης, το 71,43% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι τα αποθέματα του ταμείου τους επαρκούν να καλύψουν όλες τις υποχρεώσεις του για διάστημα πάνω του έτους. Επίσης, το 28,57% υποστηρίζει ότι τα αποθέματα επαρκούν για να καλύψουν όλες τις υποχρεώσεις για διάστημα 2 έως 4 ετών.

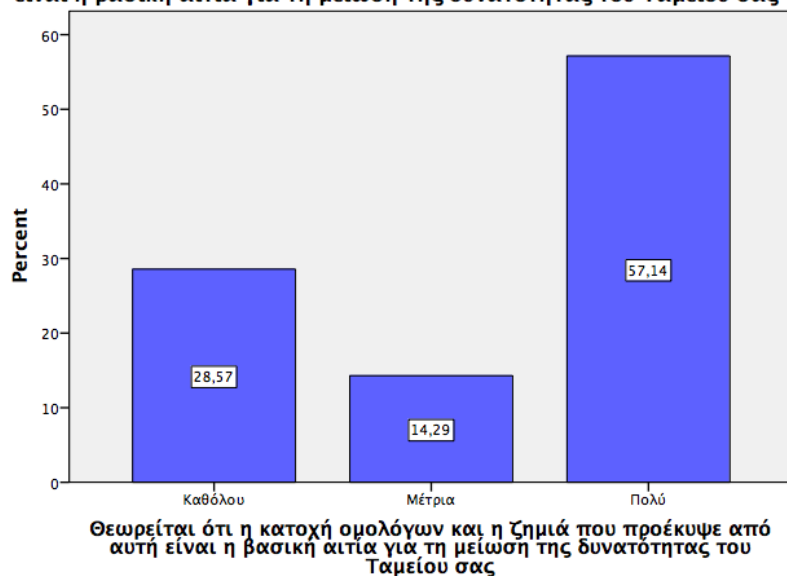
Επίσης, το 42,86% του δείγματος αναφέρει ότι το ταμείο του διαθέτει περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν αξιοποιούνται όσο θα έπρεπε. Το 28,57% απάντησε μέτρια και το 14,29% καθόλου και λίγο.

Η μνημονιακή πολιτική από το 2010 και ύστερα σε ποια σημεία έχει επηρεάσει τη λειτουργία του Ταμείου σας;

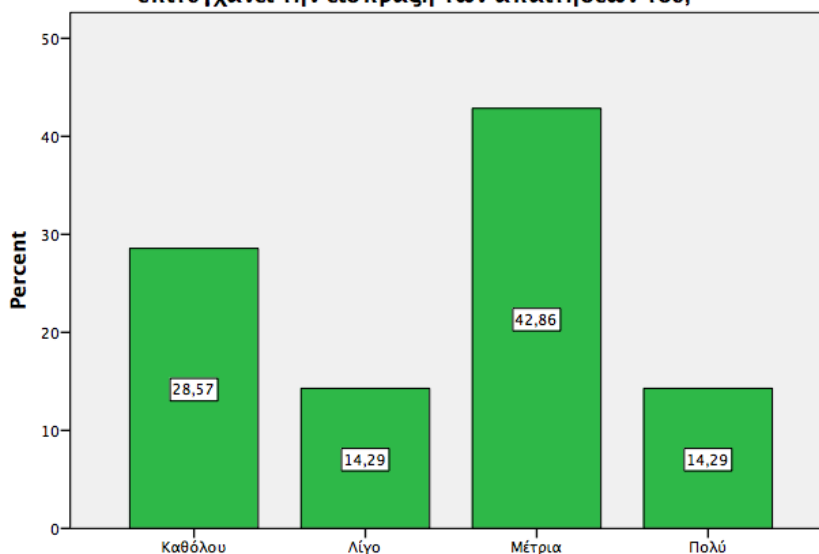
Επιπλέον, το 42,86% του δείγματος θεωρεί ότι η μνημονιακή πολιτική από το 2010 και έπειτα έχει επηρεάσει πολύ τη λειτουργία του ταμείου του. Το 28,57% αναφέρει πάρα πολύ, το 14,29% μέτρια και καθόλου αντίστοιχα.

Θεωρείται ότι η κατοχή ομολόγων και η ζημιά που προέκυψε από αυτή είναι η βασική αιτία για τη μείωση της δυνατότητας του Ταμείου σας

Επίσης, το 57,14% θεωρεί πολύ ότι η κατοχή των ομολόγων και η ζημιά που προέκυψε από αυτή είναι η κύρια αιτία για τη μείωση της δυνατότητας του ταμείου του. Το 28,57% υποστηρίζει καθόλου και το 14,29% μέτρια.

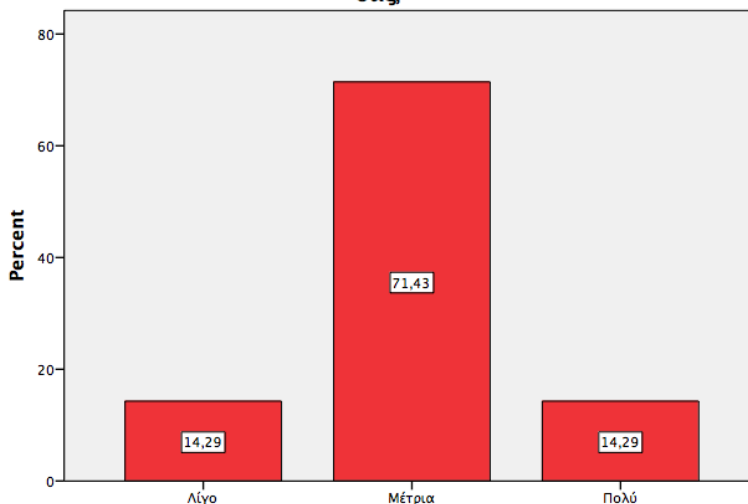
Σε ποιο βαθμό το Ταμείο σας με τη χρήση των αναγκαστικών μέτρων επιτυγχάνει την είσπραξη των απαιτήσεων του;

Σε ποιο βαθμό το Ταμείο σας με τη χρήση των αναγκαστικών μέτρων επιτυγχάνει την είσπραξη των απαιτήσεων του;

Επιπλέον, το 42,86% των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι με τη χρήση των αναγκαστικών μέτρων επιτυγχάνει την είσπραξη των απαιτήσεων του σε μέτριο βαθμό. Το 28,57% υποστηρίζει καθόλου και το 14,29% λίγο και πολύ αντίστοιχα.

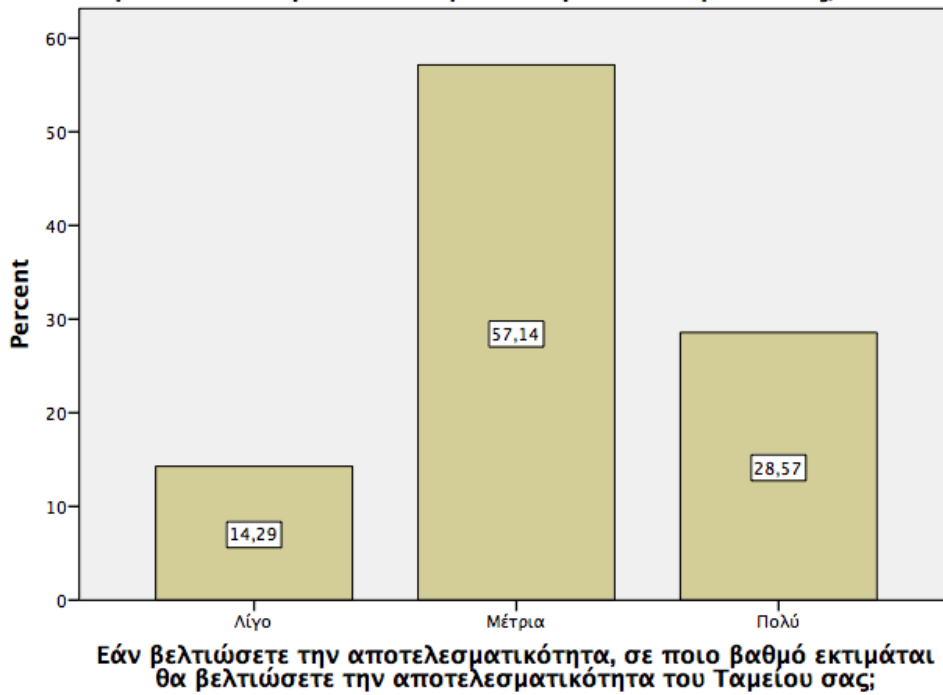
Πόσο αποτελεσματικοί είστε στη διαχείριση επισφαλών απαιτήσεών σας;

Πόσο αποτελεσματικοί είστε στη διαχείριση επισφαλών απαιτήσεών σας;

Επίσης, το 71,43% του δείγματος υποστηρίζει ότι είναι μέτρια αποτελεσματικό στη διαχείριση επισφαλών απαιτήσεων. Το 14,29% αναφέρει λίγο και αντίστοιχα ποσοστό θεωρεί πολύ.

Εάν βελτιώσετε την αποτελεσματικότητα, σε ποιο βαθμό εκτιμάται θα βελτιώσετε την αποτελεσματικότητα του Ταμείου σας;

Τέλος, στην ερώτηση εάν βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα, τότε το 57,14% θεωρεί ότι θα βελτιωθεί με μέτριο τρόπο η αποτελεσματικότητα του ταμείου. Το 28,57% αναφέρει πολύ και το 14,29% λίγο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Σύνταγμα του 1975/86/01 στο άρθρο 22 παρ. 5 κατοχυρώνει ρητώς την κοινωνική ασφάλιση ως κοινωνικό δικαίωμα, δίδοντάς της μείζονα βαρύτητα και μια προτεραιότητα σε σχέση με τους υπόλοιπους κοινωνικούς στόχους του κράτους. Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης έχει συγχρόνως τη νομική μορφή τόσο της συνταγματικής εντολής, όσο και της θεσμικής εγγύησης, ενώ φορείς του δικαιώματος της κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με την ορθότερη άποψη, είναι όλοι οι εργαζόμενοι της χώρας με την ευρεία έννοια. Η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, δηλαδή η κύρια αλλά και η επικουρική που έχει όμως τα ίδια σχεδόν χαρακτηριστικά με την κύρια, είναι ορθότερο συνταγματικά να ανήκει στην αποκλειστική ευθύνη του κράτους, ενώ η συμπληρωματική μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η αναγνώριση της προστασίας του ασφαλιστικού κεφαλαίου ως υπερέχοντος κριτηρίου κατά τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νομοθετικών επιλογών δε θεωρείται ορθή ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 22 παρ. 5. Οι ασφαλιστικές παροχές στερούνται αμιγώς ανταποδοτικού χαρακτήρα, όταν η χρηματοδότησή τους προέρχεται, εκτός από εισφορές ασφαλισμένων, και από διπλάσιες αυτών εργοδοτικές εισφορές ή υφίσταται κοινωνικός πόρος ή επιβαρύνονται τρίτοι ουσιωδώς σε σχέση με τις ασφαλιστικές εισφορές (απόφ. 9/1980 ΑΕΔ). Απόρροια της κοινωνικής αλληλεγγύης, που αποτελεί απρόσβλητο στοιχείο του θεσμού, είναι η αδυναμία του κοινού νομοθέτη αφενός να περιορίσει τους πόρους της κοινωνικής ασφάλισης μόνο στις εισφορές των ασφαλισμένων και αφετέρου να συρρικνώσει υπέρμετρα τα κατώτατα όρια συντάξεων, χωρίς την πρόβλεψη εναλλακτικού ισοδύναμου.

Η σύγχρονη οικονομική κρίση, επιβαρύνει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με ένα πλέγμα δυσμενών εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων. Αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, δηλαδή την πολυδιάσπαση, τη γραφειοκρατική διοικητική οργάνωση, την έλλειψη αυτοτέλειας, την υψηλή εισφοροδιαφυγή, τις ανισότητες παροχών

και πόρων, την άσκηση προνοιακής πολιτικής από πλευράς κράτους μέσω των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και την επιδότηση του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων μέσω της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών χωρίς την ανάλογη χρηματοδότηση, καθώς και την απώλεια των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων του συστήματος λόγω της μη αξιοποίησης των αποθεματικών τους και τη διαχείρισή τους με μη αποδοτικούς όρους έχουν κάνει εμφανέστερη και οξύτερη την κρίση. Μέχρι σήμερα οι όποιες προσπάθειες εύρεσης λύσης, συμπεριλαμβανομένης και της σημαντικής μεταρρύθμισης που έγινε με τον Νόμο 3655/2008, ήταν αποσπασματικές και διαχειριστικές της κρίσης, χωρίς να έχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δίνοντας απλώς κάποιες προσωρινές διεξόδους στο οικονομικό ισοζύγιο συγκρατώντας τα ολοένα και αυξανόμενα ελλείμματα των φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Ο άξονας που κινήθηκαν ήταν αυτός των παραμετρικών μεταρρυθμίσεων, της μείωσης των δαπανών και της αύξησης των εσόδων χωρίς να αντιμετωπίζουν τα βασικά αίτια της κρίσης, χωρίς να διερευνήσουν πιθανές εναλλακτικές πολιτικές και χωρίς να αντιμετωπίσουν τα δομικά αίτια αυτής της κρίσης. Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε φαίνεται ότι όλα τα ασφαλιστικά ταμεία, κατά την διάρκεια τουλάχιστον της τελευταίας δεκαετίας, συνέβαλαν σημαντικά και καθοριστικά στην δημιουργία της τρέχουσας οικονομικής κρίσης της χώρας μας. Ειδικότερα, μέσω των στοιχείων που παρατέθηκαν φαίνεται ότι ούτε ένα από τα ασφαλιστικά ταμεία σε κανένα από τα έτη που αναφέραμε δεν είχε περισσότερα έσοδα από τις κρατικές επιχορηγήσεις, με αποτέλεσμα κάθε χρόνο οι κρατικές επιχορηγήσεις να αυξάνονται προκειμένου τα ασφαλιστικά ταμεία να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Ως γενικότερο συμπέρασμα λοιπόν, θα μπορούσαμε να προτείνουμε ότι θα πρέπει να υπάρχουν ασφαλιστικά ταμεία που θα παρέχουν τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες στους ασφαλισμένους, ενώ ταυτόχρονα δεν θα επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Τέλος, πρέπει να τονίσουμε ότι αναμφισβήτητα η κρίση του 2010 έπληξε τόσο την ποιότητα των ασφαλιστικών υπηρεσιών για τους ασφαλισμένους όσο και το ύψος των συντάξιμων αποδοχών.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

Δομημένο Ερωτηματολόγιο

ΠΡΟΣ:

Θέση υπαλλήλου

Έτη υπηρεσίας υπαλλήλου.....

1.Οι συνολικές δαπάνες για συντάξεις έχουν μειωθεί τα χρόνια μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

2.Οι συνολικές δαπάνες για παροχές υγείας έχουν μειωθεί τα χρόνια μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

3. Οι συνολικές δαπάνες για παροχές πρόνοιας έχουν μειωθεί τα χρόνια μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

4.Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική προστασία έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

5.Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την κοινωνική επιδόματα (τριτέκνων, ανέργων, απόρων, κτλ) έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

6.Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την φαρμακευτική περίθαλψη έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

7.Οι συνολικές δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού για την ιατρική περίθαλψη έχουν μειωθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

8.Οι συνολικές εργοδοτικές εισφορές προς τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

9.Οι συνολικές εισφορές του ασφαλισμένου (μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών) προς τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί μετά την κρίση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

10.Οι ασφαλιστικοί φορείς είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν ικανοποιητικά το σύστημα ασφάλισης της χώρας;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

11.Γνωρίζετε εάν έχει υπάρξει κάποια εξωτερική βοήθεια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή από κάποια άλλη μορφή χρηματοδότησης (Δανεισμός, ομολογιακά δάνεια κτλ);

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

12. Θεωρείτε ότι το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας είναι βιώσιμο με τα μέχρι στιγμής δεδομένα;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

13. Θεωρείτε ότι θα υπάρξουν επιπλέον μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις έτσι ώστε να διατηρηθεί η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών φορέων;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

14. Θεωρείτε ότι οι κοινωνικές παροχές είναι εξίσου ίδιες μεταξύ των ασφαλιστικών φορέων;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

15. Το κούρεμα των ομολόγων σε ποιο βαθμό επηρέασε την ευρωστία του Ταμείου σας;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

16. Για πόσο χρόνο τα αποθέματα του Ταμείου σας επαρκούν για να καλύψουν όλες τις υποχρεώσεις σας;

Πάνω από 1 έτος

Από 2 έως 4 έτη

Από 5 έως 10 έτη

Πάνω από 11 έτη

17. Το Ταμείου σας διαθέτει περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν αξιοποιούνται επαρκώς;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

18. Η μνημονιακή πολιτική από το 2010 και ύστερα σε ποια σημεία έχει επηρεάσει τη λειτουργία του Ταμείου σας;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

19. Θεωρείται ότι η κατοχή ομολόγων και η ζημιά που προέκυψε από αυτή είναι η βασική αιτία για τη μείωση της δυνατότητας του Ταμείου σας να αποδίδονται συντάξεις, βοηθήματα ή μερίσματα και αν όχι ποιος είναι ο κύριος λόγος;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

20. Σε ποιο βαθμό το Ταμείο σας με τη χρήση των αναγκαστικών μέτρων επιτυγχάνει την είσπραξη των απαιτήσεων του;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

21. Πόσο αποτελεσματικοί είστε στη διαχείριση επισφαλών απαιτήσεών σας;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

22. Εάν βελτιώσετε την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων περιουσιακών σας στοιχείων, σε ποιο βαθμό εκτιμάται θα βελτιώσετε την αποτελεσματικότητα του Ταμείου σας;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα Πολύ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Abboushi, S. (2011). Analysis and outlook of the Greek Financial Crisis. *Journal of Global Business Management*, **7**(1), 1.

Alogoskoufis, G. (2012). Greece's sovereign debt crisis: retrospect and prospect.

Argyrou, M. G., & Tsoukalas, J. D. (2011). The Greek debt crisis: Likely causes, mechanics and outcomes. *The World Economy*, **34**(2), 173-191.

Balassa, B. (1985). Exports, policy choices, and economic growth in developing countries after the 1973 oil shock. *Journal of development economics*, **18**(1), 23-35.

Baltas, N. C. (2013). The Greek financial crisis and the outlook of the Greek economy. *The Journal of Economic Asymmetries*, **10**(1), 32-37.

Crotty, J. (2009). Structural causes of the global financial crisis: a critical assessment of the 'new financial architecture'. *Cambridge journal of economics*, **33**(4), 563-580.

Dror, Y. (1981). Social Policy in a Period of Decrement: A perspective of Governments. In *The welfare state in crisis: an account of the Conference on Social Policies in the 1980s*, OECD, Paris, 20-23 October 1981 [ie 1980]. (p. 260). Organization for Economic.

Gibson, H. D., Hall, S. G., & Tavlas, G. S. (2012). The Greek financial crisis: growing imbalances and sovereign spreads. *Journal of International Money and Finance*, **31**(3), 498-516.

Hodgson, G. M. (2009). The great crash of 2008 and the reform of economics. *Cambridge Journal of Economics*, **33**(6), 1205-1221.

Kouretas, G. P., & Vlamis, P. (2010). The Greek crisis: causes and implications. *Panoeconomicus*, **57**(4), 391-404.

Lin, C. Y. Y., Edvinsson, L., Chen, J., & Beding, T. (2013). Impact of the 2008 global financial crisis. In *National Intellectual Capital and*

the Financial Crisis in Brazil, Russia, India, China, Korea, and South Africa (pp. 7-20). *Springer New York*.

Makrydakis, S., Tzavalis, E., & Balfoussias, A. (1999). Policy regime changes and the long-run sustainability of fiscal policy: an application to Greece. *Economic Modelling*, **16**(1), 71-86.

Malliaropoulos, D. (2010). How much did competitiveness of the Greek economy decline since EMU entry?. *Eurobank Research, Economy and Markets*, **5**(4), 1-16.

Matsaganis, M., & Leventi, C. (2013). The distributional impact of the Greek crisis in 2010. *Fiscal Studies*, **34**(1), 83-108.

Nelson, R. M., Belkin, P., & Mix, D. E. (2011). Greece's debt crisis: Overview, Policy responses and implications. *Journal of Current Issues in Finance, Business and Economics*, **4**(4), 371.

Nelson, R. M., Belkin, P., & Mix, D. E. (2011). Greece's debt crisis: Overview, policy responses and implications. *Journal of Current Issues in Finance, Business and Economics*, **4**(4), 371.

Schmidt, M. G. (1983). The Welfare State and the Economy in Periods of Economic Crisis: A Comparative Study of Twenty-three OECD Nations. *European Journal of Political Research*, **11**(1), 1-26.

Seferlis Y., Lagaria, K., Mariatou, S. & Sampethai, I. (2014). The chronicle of the Great crisis The Bank of Greece 2008-2013. Public interventions and institutional actions to safeguard financial stability and overcome the crisis. *Bank of Greece, Centre for Culture, Research and documentation*.

Αζναουρίδης, Χ., Ι. (2015). Οι περιοχές εξεμυθείας, ο μαγικός υπεράκτιος κύκλος και η χρηματοοικονομική διαφθορά. *Ακαδημία Στρατηγικών Αναλύσεων*, **23**

Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, (2016). Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η έννοια και η εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Υπουργείο Απασχόλησης και

Κοινωνικής Προστασίας. Διαθέσιμο στο http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm (ημερομηνία ανάκτησης: 06/11/2016).

Κήπτας Χ. (2016). Οι αλήθειες που ξεχάσαμε στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Διαθέσιμο στο <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1416136/oi-alhtheies-poy-xehasame-sthn-asfalistikh.html> (ημερομηνία ανάκτησης:06/11/2016).

Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2006. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Οικονομικού, Αθήνα 2007

Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2007. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Οικονομικού, Αθήνα 2008

Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2008. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Οικονομικού, Αθήνα 2009

Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 2009. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Οικονομικού, Αθήνα 2010

Αζναουρίδης, Χ., Ι. (2016). *Θέσεις-Απόψεις-Προτάσεις «Επί της βιωσιμότητας των ΜΤΣ-ΕΚΟΕΜΣ-ΕΛΟΑΣ».*

Ερωτηματολόγιο προς τους ασφαλιστικούς φορείς.